

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Šoba, B., 2016. Problematika umeščanja romskih naselij na primeru Občine Grosuplje. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentor Pogačnik, A.): 137 str.

Datum arhiviranja: 06-10-2016

University
of Ljubljana

Faculty of
Civil and Geodetic
Engineering

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Šoba, B., 2016. Problematika umeščanja romskih naselij na primeru Občine Grosuplje. M.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Pogačnik, A.): 137 pp.

Archiving Date: 06-10-2016

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

*Jamova c. 2
1115 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si*

INTERDISCIPLINARNI
PODIPLOMSKI ŠTUDIJ
PROSTORSKEGA
IN URBANISTIČNEGA
PLANIRANJA

Kandidat:

BORUT ŠOBA, univ. dipl. inž. arh.

**PROBLEMATIKA UMEŠČANJA ROMSKIH NASELIJ
NA PRIMERU OBČINE GROSUPLJE**

Magistrsko delo štev.: 95/IP

**THE PROBLEM OF PLACING THE ROMA
SETTLEMENTS IN THE CASE OF MUNICIPALITY
GROSUPLJE**

Master of Science Thesis No.: 95/IP

Mentor:

prof. dr. Andrej Pogačnik

Predsednik komisije:

izr. prof. dr. Anton Prosen

Člana komisije:

prof. dr. Dušan Plut

doc. dr. Domen Zupančič

Ljubljana, 29. september 2016

STRAN ZA POPRAVKE

Stran z napako	Vrstica z napako	Namesto	Naj bo
-----------------------	-------------------------	----------------	---------------

IZJAVE

Spodaj podpisani študent Borut Šoba, univ. dipl. inž. arh., vpisna številka _____,

avtor pisnega zaključnega dela študija z naslovom:

Problematika umeščanja romskih naselij na primeru občine Grosuplje

IZJAVLJAM**1. Obkrožite eno od variant a) ali b)**

- a) da je pisno zaključno delo študija rezultat mojega samostojnega dela;
- b) da je pisno zaključno delo študija rezultat lastnega dela več kandidatov in izpolnjuje pogoje, ki jih Statut UL določa za skupna zaključna dela študija ter je v zahtevanem deležu rezultat mojega samostojnega dela;

2. da je tiskana oblika pisnega zaključnega dela študija istovetna elektronski obliki pisnega zaključnega dela študija;

3. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v pisnem zaključnem delu študija in jih v pisnem zaključnem delu študija jasno označil;

4. da sem pri pripravi pisnega zaključnega dela študija ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;

5. soglašam, da se elektronska oblika pisnega zaključnega dela študija uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;

6. da na UL neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja pisnega zaključnega dela študija na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija UL;

7. da dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v pisnem zaključnem delu študija in tej izjavi, skupaj z objavo pisnega zaključnega dela študija.

V/Na: _____

Podpis študenta:

Datum: _____

BIBLIOGRAFSKO-DOKUMENTACIJSKA STRAN Z IZVLEČKOM

UDK:	711.4(497.4Grosuplje)(043.3)
Avtor:	Borut Šoba, univ. dipl. inž. arh.
Mentor:	prof. dr. Andrej Pogačnik
Naslov:	Problematika umeščanja romskih naselij na primeru občine Grosuplje
Tip dokumenta:	magistrsko delo
Obseg in oprema:	137 strani, 19 preglednic, 60 slik, 44 grafikonov, 1 priloga
Ključne besede:	romska problematika, Romi, romsko vprašanje, umeščanje romskih naselij, prostorsko načrtovanje, Slovenija.

Izvleček:

Razvoj, umeščanje in načrtovanje romskih naselij mora biti z vidika prostorskega načrtovanja inovativno. V magistrskem delu smo inovativnost opredelili z naslednjim pristopom: izdelana je bila terenska raziskava konkretne populacije Romov na posameznem območju s preveritvijo njihove stopnje socializacije in navad glede na specifiko njihove kulture, ki ob upoštevanju načel celovitega prostorskega načrtovanja omogoča bolj učinkovito umeščanje romskih naselij ter preveritev možnosti razvoja in širitev obstoječih romskih naselij. Ključno je vključevanje Romov v začetni fazi procesa načrtovalskega razvoja ob upoštevanju vseh elementov prostorske politike. Potrebno je upoštevanje hierarhije aktov, nivojsko usklajevanje med državo in občino, vključevanje sektorjev, vključevanje javnosti, ustrezno prilagajanje zakonodaje s fleksibilno zapisanimi prostorskimi omejitvami, z izpostavljanjem primerov dobre prakse ter sistemsko učinkovitim ukrepanjem. Vsi postopki morajo potekati v sodelovanju med vsemi štirimi akterji: državo, občino, Romi in okoliškim prebivalstvom.

Romska problematika je večplastna, h kateri je treba pristopiti interdisciplinarno. Magistrsko delo obravnava segment prostorske problematike v smeri raziskovanja pilotnega modela umeščanja novih naselij z upoštevanjem razvoja in širitve obstoječih romskih naselij na primeru dolenjskih Romov. Za namen magistrskega dela smo se osredotočili na naselja kapacitete do 120 prebivalcev.

BIBLIOGRAPHIC-DOCUMENTALISTIC INFORMATION

- UDC:** 711.4(497.4Grosuplje)(043.3)
- Author:** Borut Šoba, B. Sc. in Architecture
- Supervisor:** prof. dr. Andrej Pogačnik
- Title:** The problem of placing Roma settlements in the case of municipality Grosuplje
- Document type:** M. Sc. Thesis
- Scope and tools:** 137 p., 19 tab., 60 fig., 44 graph., 1 app.
- Key words:** Roma issues, Romas, Roma issue, positioning of the Roma settlement, spatial planning, Slovenia.

Abstract:

From the aspect of spatial planning, development, placing and planning of Roma settlements must be inventive. In this master's dissertation, inventiveness has been defined with the following approach: i made a field research of a designated population of Romas on sporadic areas, examined their level of socialisation and habits, with regard to the specifics of their culture. This, when used in accordance with principles of holistic spatial planning, enables us to better place new Roma settlements or develop and enlarge existing ones. Inclusion of Romas from the first stages of development and complying with the elements of spatial policies. Compliance with the hierarchy of the legislation, coordination between the state and the municipality, the inclusion of sectors, the inclusion of the public, adjusting the legislation with flexible spatial restrictions, emphasizing the cases of good practice and efficient systemic actions are just some of the most important principles. All the procedures must be carried out with cooperation of four main players: the state, municipality, Romas and the local population.

The issue of Roma people is multi-layered, so it needs to be tackled with an interdisciplinary approach. This master's dissertation discusses a segment of spatial challenges, namely the research of a pilot model of placing new Roma settlements or develop and enlarge existing ones in the case of dolenje Romas. For the purpose of this master's dissertation, we focused on settlements with up to 120 inhabitants.

ZAHVALA

Za pomoč in koristne nasvete pri nastajanju magistrskega dela se zahvaljujem mentorju, prof. dr. Andreju Pogačniku.

Posebna zahvala gre moji družini za spodbudo in razumevanje med izdelavo magistrskega dela.

KAZALO VSEBINE

Stran za popravke	I
Izjave	II
Bibliografsko-dokumentacijska stran z izvlečkom.....	III
Bibliographic-documentalistic information.....	IV
Zahvala	V
Kazalo vsebine.....	VI
Kazalo preglednic.....	IX
Kazalo grafikonov	XI
Kazalo slik.....	XIII
List of tables	XVI
List of graphs.....	XVIII
List of figures	XX
1 UVOD	1
1.1 Problem in predmet raziskovanja	1
1.2 Delovna hipoteza.....	2
1.3 Namen in cilji magistrskega dela.....	2
1.4 Uporabljene metode in tehnike raziskovanja.....	2
1.5 Struktura magistrskega dela.....	3
2 ROMI IN O ROMIH.....	4
2.1 Proučevanje Romov.....	4
2.2 Proučevanje bivalnih razmer Romov.....	5
2.3 Izvor Romov in jezikovna opredelitev	8
2.4 Migracije Romov.....	9
2.5 Zgodovinski pregled.....	10
2.6 Izvor imena Rom	11
2.7 Integracija Romov	12
2.8 Kulturna raznovrstnost	13
2.9 Pravni položaj Romov v mednarodnih dokumentih.....	13
2.10 Položaj Romov v Sloveniji.....	14
2.11 Ustavno pravni položaj Romov in avtohtonost	14

2.12	Demografski in socialni položaj Romov	16
2.13	Naselitev in število Romov v Sloveniji.....	17
2.13.1	Romi na Dolenjskem.....	20
2.14	Poizkus stalne naselitve Romov na Slovenskem.....	20
3	ROMSKA NASELJA.....	22
3.1	Značilnosti romskih naselij	26
3.2	Lokacije romskih naselij	26
3.3	Oblike romskih naselij	27
3.4	Prostorska struktura.....	28
3.5	Razvojne faze	28
3.5.1	Dejavniki razvoja romskih naselij.....	29
3.6	Težave romskih naselij.....	29
3.7	Infrastruktura v romskih naseljih	30
3.7.1	Prometna dostopnost	30
3.7.2	Vodna oskrba.....	31
3.7.3	Oskrba z električno energijo.....	32
3.7.4	Odvajanje odpadnih vod in odvoz komunalnih odpadkov	33
3.7.5	Telekomunikacije	34
3.8	Romska naselja glede na prostorske akte	34
3.9	Funkcije romskih naselij	36
3.10	Dobra praksa	37
3.11	Pravna izhodišča za posege v romska naselja	37
4	ROMSKA NASELJA V OBČINI GROSUPLJE	39
4.1	Položaj Romov v občini Grosuplje	39
4.2	Naselitev in število Romov v občini Grosuplje.....	40
4.3	Romsko naselje Smrekec I in II	42
4.4	Romsko naselje Oaza	47
4.5	Romsko naselje Pri Nikotu.....	51
4.6	Romsko naselje Benat	55
4.7	Lokacije začasne naselitve Romov.....	59
5	TERENSKO DELO IN INTERVJUJI Z ROMI.....	61
5.1	Namen terenskega dela in intervjuji.....	61
5.2	Analiza rezultatov	62
5.2.1	Intervjuji z Romi v občini Kočevje	62
5.2.2	Intervjuji z Romi v občini Metlika.....	69
5.2.3	Intervjuji z Romi v občini Grosuplje.....	77

5.2.4	Intervjuji z Romi v naseljih v vseh treh občinah	85
5.3	Interpretacija rezultatov raziskave z intervjuji	92
6	PREVERITEV USTREZNOSTI IN MOŽNOST RAZVOJA OBSTOJEČIH LOKACIJ ROMSKIH NASELIJ V OBČINI GROSUPLJE	94
6.1	Romsko naselje Smrekec I in Smrekec II.....	97
6.2	Romsko naselje Oaza.....	103
6.3	Romsko naselje pri Nikotu	108
6.4	Romsko naselje Benat	114
6.5	Rezultati raziskave o primernosti lokacije z uporabo tehničnih smernic	119
7	PREVERITEV USTREZNOSTI IN MOŽNOST RAZVOJA OBSTOJEČIH LOKACIJ ROMSKIH NASELIJ V OBČINI GROSUPLJE GLEDE NA ŽELJE ROMOV	120
7.1	Romsko naselje Smrekec I in Smrekec II.....	120
7.2	Romsko naselje Oaza.....	120
7.3	Romsko naselje Pri Nikotu.....	121
7.4	Romsko naselje Benat	121
7.5	Rezultati raziskave o primernosti lokacije glede na želje Romov	122
8	PROSTORSKI RAZVOJ IN ŠIRITVE TER MOŽNE NOVE LOKACIJE ROMSKIH NASELIJ V OBČINI GROSUPLJE GLEDE NA PROSTORSKE OMEJITVE IN OB UPOŠTEVANJU ŽELJA ROMOV	123
9	UMEŠČANJE ROMSKIH NASELIJ IN PRILAGODITVE ZAKONODAJE.....	125
10	SKLEPNE UGOTOVITVE.....	128
VIRI	132

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Število Romov po občinah ob popisu leta 2002 in po ocenah 2010 (Statistične informacije. Popis 2002. 5 Prebivalstvo št. 3, 16. april 2003, SURS, Ljubljana (splet: http://www.stat.si/popis2002/gradivo/informacija-96.pdf), (Zupančič, 2011: str. 15–19 in Zupančič, 2014: str. 54).....	17
Preglednica 2: Romi v Sloveniji po narodni pripadnosti in materinem jeziku ob popisih od 1931 do 2002 (Šircelj, 2003: str. 97, 141 in Zupančič, 2014: str. 49).....	19
Preglednica 3: Število romskih naselij in prebivalcev v Sloveniji (Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N=28), Prostorska urejenost romskih naselij v Sloveniji (anketa), po občinah (N=22)*, (Zupančič, 2014: str. 74).....	23
Preglednica 4: Naselja in število Romov po naseljih (Zupančič, 2014: str. 77–80).....	23
Preglednica 5: Prometna dostopnost romskih naselij (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 123) ...	31
Preglednica 6: Kakovost vode v romskih naseljih (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str.131).....	32
Preglednica 7: Primerjava virov oskrbe z vodo romskih naselij (Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N=28), Prostorska urejenost romskih naselij v Sloveniji (anketa), po občinah (N=22)*, (Zupančič, 2014: str.132).....	32
Preglednica 8: Oskrba z električno energijo (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str.137).....	33
Preglednica 9: Opremljenost hiš s kanalizacijo (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 138)	34
Preglednica 10: Ocena planskega stanja romskih naselij 2007 in 2010 (Vir: Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N=28), (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 147–148).....	35
Preglednica 11: Delež črnih gradenj v romskih naseljih leta 2010 (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 152).....	36
Preglednica 12: Število Romov in površina naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten)	42
Preglednica 13: Opremljenost romskih naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten).....	42
Preglednica 14: Tehnična smernica – matrica.....	95
Preglednica 15: Tehnična smernica za naselja Smrekec I in Smrekec II.....	99

Preglednica 16: Tehnična smernica za naselje Oaza	105
Preglednica 17: Tehnična smernica za naselje Pri Nikotu.....	111
Preglednica 18: Tehnična smernica za naselje Benat.....	116
Preglednica 19: Predlog besedila za dopolnitev Priloge 2 Uredbe o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje	127

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Vprašanje št. 5, občina Kočevje, december 2015	63
Grafikon 2: Vprašanje št. 6, občina Kočevje, december 2015	63
Grafikon 3: Vprašanje št. 8, občina Kočevje, december 2015	64
Grafikon 4: Vprašanje št. 9, občina Kočevje, december 2015	65
Grafikon 5: Vprašanje št. 10, občina Kočevje, december 2015	65
Grafikon 6: Anketno vprašanje št. 11, občina Kočevje, december 2015	66
Grafikon 7: Vprašanje št. 12, občina Kočevje, december 2015	67
Grafikon 8: Vprašanje št. 13, občina Kočevje, december 2015	67
Grafikon 9: Vprašanje št. 14, občina Kočevje, december 2015	68
Grafikon 10: Vprašanje št. 15, občina Kočevje, december 2015	68
Grafikon 11: Vprašanje št. 16, občina Kočevje, december 2015	69
Grafikon 12: Vprašanje št. 5, občina Metlika, december 2015	70
Grafikon 13: Vprašanje št. 6, občina Metlika, december 2015	71
Grafikon 14: Vprašanje št. 8, občina Metlika, december 2015	71
Grafikon 15: Vprašanje št. 9, občina Metlika, december 2015	72
Grafikon 16: Vprašanje št. 10, občina Metlika, december 2015	73
Grafikon 17: Vprašanje št. 11, občina Metlika, december 2015	74
Grafikon 18: Vprašanje št. 12, občina Metlika, december 2015	74
Grafikon 19: Vprašanje št. 13, občina Metlika, december 2015	75
Grafikon 20: Vprašanje št. 14, občina Metlika, december 2015	75
Grafikon 21: Vprašanje št. 15, občina Metlika, december 2015	76
Grafikon 22: Vprašanje št. 16, občina Metlika, december 2015	77

Grafikon 23: Vprašanje št. 5, občina Grosuplje, februar 2016.....	78
Grafikon 24: Vprašanje št. 6, občina Grosuplje, februar 2016.....	78
Grafikon 25: Vprašanje št. 8, občina Grosuplje, februar 2016.....	79
Grafikon 26: Vprašanje št. 9, občina Grosuplje, februar 2016.....	80
Grafikon 27: Vprašanje št. 10, občina Grosuplje, februar 2016.....	80
Grafikon 28: Vprašanje št. 11, občina Grosuplje, februar 2016.....	81
Grafikon 29: Vprašanje št. 12, občina Grosuplje, februar 2016.....	82
Grafikon 30: Vprašanje št. 13, občina Grosuplje, februar 2016.....	82
Grafikon 31: Vprašanje št. 14, občina Grosuplje, februar 2016.....	83
Grafikon 32: Vprašanje št. 15, občina Grosuplje, februar 2016.....	84
Grafikon 33: Vprašanje št. 15, občina Grosuplje, februar 2016.....	84
Grafikon 34: Vprašanje št. 5, december 2015, februar 2016.....	85
Grafikon 35: Vprašanje št. 6, december 2015, februar 2016.....	86
Grafikon 36: Vprašanje št. 8, december 2015, februar 2016.....	87
Grafikon 37: Vprašanje št. 9, december 2015, februar 2016.....	87
Grafikon 38: Vprašanje št. 10, december 2015, februar 2016.....	88
Grafikon 39: Vprašanje št. 11, december 2015, februar 2016.....	89
Grafikon 40: Vprašanje št. 12, december 2015, februar 2016.....	89
Grafikon 41: Vprašanje št. 13, december 2015, februar 2016.....	90
Grafikon 42: Vprašanje št. 14, december 2015, februar 2016.....	91
Grafikon 43: Vprašanje št. 15, december 2015, februar 2016.....	91
Grafikon 44: Vprašanje št. 16, december 2015, februar 2016.....	92

KAZALO SLIK

Slika 1: Romi po svetu (Vir: Zupančič, 2014, 28)	9
Slika 2: Ocene števila Romov v Evropskih državah (Vir: Zupančič, 2014, 30)	10
Slika 3: Selitveni tokovi Romov (Vir: Zupančič, 2014, 43)	11
Slika 4: Naselitev Romov v Sloveniji (Vir: Štrukelj, 2004, 26).....	18
Slika 5: Naselitev Romov na Dolenjskem (Vir: Štrukelj, 2004, 58).....	20
Slika 6: Prikaz romskih naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten; podlaga PISO, Realis, d. o. o.)	41
Slika 7: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	43
Slika 8: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	44
Slika 9: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	44
Slika 10: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	45
Slika 11: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	45
Slika 12: Fotografija naselja Smrekec I z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	46
Slika 13: Fotografija naselja Smrekec I z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	46
Slika 14: Fotografija naselja Smrekec II z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)	46
Slika 15: Fotografija naselja Smrekec II z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)	47
Slika 16: Fotografija mobilnega objekta za izobraževalne namene z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)	47
Slika 17: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	48
Slika 18: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	48
Slika 19: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	49

Slika 20: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	49
Slika 21: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	50
Slika 22: Fotografija naselja Oaza z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	50
Slika 23: Fotografija naselja Oaza z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	51
Slika 24: Fotografija naselja Oaza z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten).....	51
Slika 25: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	52
Slika 26: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	52
Slika 27: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	53
Slika 28: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	53
Slika 29: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	54
Slika 30: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)	54
Slika 31: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten)	55
Slika 32: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten)	55
Slika 33: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	56
Slika 34: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	56
Slika 35: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	57
Slika 36: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	57
Slika 37: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)	58
Slika 38: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	58
Slika 39: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	59
Slika 40: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten).....	59

Slika 41: Prikaz začasnih lokacij naselitve v občini Grosuplje (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	60
Slika 42: Prikaz naselij v občini Grosuplje na podlagi namenske rabe OPN (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	97
Slika 43: OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	98
Slika 44: Namenska raba OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	98
Slika 45: Infrastruktura OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	99
Slika 46: Analiza prostora naselja Smrekec I in II (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	102
Slika 47: OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	104
Slika 48: Namenska raba OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	104
Slika 49: Infrastruktura OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	105
Slika 50: Analiza prostora naselja Oaza (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	108
Slika 51: OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	109
Slika 52: Namenska raba OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	110
Slika 53: Infrastruktura OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	110
Slika 54: Analiza prostora naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	114
Slika 55: OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	115
Slika 56: Namenska raba OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	115
Slika 57: Infrastruktura OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.).....	116
Slika 58: Analiza prostora naselja Benat (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	119
Slika 59: Možnost razvoja in širitve romskega naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	123
Slika 60: Možnost razvoja in širitve romskega naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.).....	124

LIST OF TABLES

Table 1: Number of Romas in municipalities in 2002 census survey and assesment in 2010 (Statistical information. Census survey 2002. 5 Population nr. 3, 16. april 2003, SURS, Ljubljana (web address: http://www.stat.si/popis2002/gradivo/informacija-96.pdf), (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 54).....	17
Table 2: Romas in Slovenia by nationality and mother tongue in census surveys from 1931 to 2002 (Širčelj, 2003: page 97, 141 and Zupančič, 2014: page 49).....	19
Table 3: Number of Roma settlements and Romas in Slovenia (Roma settlements in Slovenia (survey) 2007 (by administrative units N=28), Spatial structure of Roma settlements in Slovenia), by municipalities (N=22)*, (Zupančič, 2014: page 74)	23
Table 4: Roma settlements and the number of Romas in them (Zupančič, 2014: page 77–80)	23
Table 5: Traffic accesibility of Roma settlements (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 123) ...	31
Table 6: Quality of water in the Roma settlements (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 131)..	32
Table 7: Comparison of water sources in Roma settlements (Roma settlements in Slovenia (survey) 2007 (by administrative units N=28), Spatial structure of Roma settlements in Slovenia), by municipalities (N=22)*, (Zupančič, 2014: page 132)	32
Table 8: Connections to the power grid (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 137)	33
Table 9: House equipment with a sewer sistem (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 138).....	34
Table 10: Assessment of planning condition of Roma settlements in 2007 and 2010 (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 147–148).....	35
Table 11: Share of illegal buildings in Roma settlements in 2010 (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 152).....	36
Table 12: Number of Romas and size of settlements in Municipality of Grosuplje (Source: personal archive)	42
Table 13: Facilities in Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: personal archive).....	42
Table 14: Technical guidelines – matrix	95
Table 15: Technical guidelines for settlements Smrekec I and Smrekec II.....	99

Table 16: Technical guidelines for settlements Oaza.....	105
Table 17: Technical guidelines for settlements Pri Nikotu	111
Table 18: Technical guidelines for settlements Benat.....	116
Table 19: Annex proposal for Appendix 2 of Decree amending the Regulation on classification of construction with regard to their complexity	127

LIST OF GRAPHS

Graph 1: Question nr. 5, Municipality of Kočevje, december 2015.....	63
Graph 2: Question nr. 6, Municipality of Kočevje, december 2015.....	63
Graph 3: Question nr. 8, Municipality of Kočevje, december 2015.....	64
Graph 4: Question nr. 9, Municipality of Kočevje, december 2015.....	65
Graph 5: Question nr. 10, Municipality of Kočevje, december 2015.....	65
Graph 6: Question nr. 11, Municipality of Kočevje, december 2015.....	66
Graph 7: Question nr. 12, Municipality of Kočevje, december 2015.....	67
Graph 8: Question nr. 13, Municipality of Kočevje, december 2015.....	67
Graph 9 : Question nr. 14, Municipality of Kočevje, december 2015.....	68
Graph 10: Question nr. 15, Municipality of Kočevje, december 2015.....	68
Graph 11: Question nr. 16, Municipality of Kočevje, december 2015.....	69
Graph 12: Question nr. 5, Municipality of Metlika, december 2015.....	70
Graph 13: Question nr. 6, Municipality of Metlika, december 2015.....	71
Graph 14: Question nr. 8, Municipality of Metlika, december 2015.....	71
Graph 15: Question nr. 9, Municipality of Metlika, december 2015.....	72
Graph 16: Question nr. 10, Municipality of Metlika, december 2015.....	73
Graph 17: Question nr. 11, Municipality of Metlika, december 2015.....	74
Graph 19: Question nr. 13, Municipality of Metlika, december 2015.....	75
Graph 20: Question nr. 14, Municipality of Metlika, december 2015.....	75
Graph 21: Question nr. 15, Municipality of Metlika, december 2015.....	76
Graph 22: Question nr. 16, Municipality of Metlika, december 2015.....	77
Graph 23: Question nr. 5, Municipality of Grosuplje, february 2016	78

Graph 24: Question nr. 6, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	78
Graph 25: Question nr. 8, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	79
Graph 26: Question nr. 9, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	80
Graph 27: Question nr. 10 Municipality of Grosuplje, february 2016.....	80
Graph 28: Question nr. 11, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	81
Graph 29: Question nr. 12, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	82
Graph 30: Question nr. 13, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	82
Graph 31: Question nr. 14, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	83
Graph 32: Question nr. 15, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	84
Graph 33: Question nr. 15, Municipality of Grosuplje, february 2016.....	84
Graph 34: Question nr. 5, december 2015, february 2016.....	85
Graph 35: Question nr. 6, december 2015, february 2016.....	86
Graph 36: Question nr. 8, december 2015, february 2016.....	87
Graph 37: Question nr. 9, december 2015, february 2016.....	87
Graph 38: Question nr. 10, december 2015, february 2016.....	88
Graph 40: Question nr. 12, december 2015, february 2016.....	89
Graph 41: Question nr. 13, december 2015, february 2016.....	90
Graph 42: Question nr. 14, december 2015, february 2016.....	91
Graph 43: Question nr. 15, december 2015, february 2016.....	91
Graph 44: Question nr. 16, december 2015, february 2016.....	92

LIST OF FIGURES

Figure 1: Romas in the world (Source: Zupančič, 2014, 28).....	9
Figure 2: Assessment of Roma population in other european countries (Source: Zupančič, 2014, 30) 10	
Figure 3: Migration currents of Romas (Source: Zupančič, 2014, 43).....	11
Figure 4: Settlement of Romas in Slovenia (Source: Štrukelj, 2004, 26).....	18
Figure 5: Settlement of Romas in Dolenjska region (Source: Štrukelj, 2004, 58)	20
Figure 6: Representation of Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: own; database PISO, Realis, d. o. o.)	41
Figure 7: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	43
Figure 8: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis d. o. o.).....	44
Figure 9: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	44
Figure 10: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	45
Figure 11: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	45
Figure 12: Photograph of Roma settlement Smrekec I from 23. 5. 2016 (Source: own archive).....	46
Figure 13: Photograph of Roma settlement Smrekec I from 23. 5. 2016 (Source: own archive).....	46
Figure 14: Photograph of Roma settlement Smrekec II from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	46
Figure 15: Photograph of Roma settlement Smrekec II from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	47
Figure 16: Photograph of a mobile education facility from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	47
Figure 17: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)48	
Figure 18: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 28. 8. 2002 (source: PISO, Realis, d. o. o.) 48	
Figure 19: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)49	

Figure 20: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	49
Figure 21: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	50
Figure 22: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	50
Figure 23: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	51
Figure 24: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 1. 2. 2016 (Source: own archive)	51
Figure 25: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	52
Figure 26: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	52
Figure 27: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 11. 7. 2006 (source: PISO, Realis, d. o. o.)	53
Figure 28: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	53
Figure 29: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	54
Figure 30: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 23. 5. 2016 (Source: own archive)	54
Figure 31: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 1. 2. 2016 (Source: own archive)	55
Figure 32: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 1. 2. 2016 (Source: own archive)	55
Figure 33: Aerial photos of Roma settlements Benat from 21.07.1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	56
Figure 34: Aerial photos of Roma settlements Benat from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	56
Figure 35: Aerial photos of Roma settlements Benat from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	57
Figure 36: Aerial photos of Roma settlements Benat from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	57
Figure 37: Aerial photos of Roma settlements Benat from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	58

Figure 38: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive).....	58
Figure 39: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive).....	59
Figure 40: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive).....	59
Figure 41: Temporary Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)	60
Figure 42: Settlements in Municipality of Grosuplje, according to dedicated use OPN (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.).....	97
Figure 43: OPN, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	98
Figure 44: Dedicated use OPN, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.) ...	98
Figure 45: OPN infrastructure, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	99
Figure 46: Analysis of the area of Smrekec I and Smrekec II (source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)	102
Figure 47: OPN, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	104
Figure 48: Dedicated use OPN, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	104
Figure 49: OPN infrastructure, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	105
Figure 50: Analysis of the area of Oaza (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)	108
Figure 51: OPN, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	109
Figure 52: Dedicated use OPN, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	110
Figure 53: OPN infrastructure, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	110
Figure 54: Analysis of the area of Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.).....	114
Figure 55: OPN, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.).....	115
Figure 56: Dedicated use OPN, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	115
Figure 57: OPN infrastructure, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.)	116
Figure 58: Analysis of the area of Benat (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)	119

Figure 59: Possibilities of development and enlargement of Roma settlement Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.) 123

Figure 60: Possibilities of development and enlargement of Roma settlement Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.) 124

1 UVOD

Na izbor teme je vplivalo moje delo na Občini Grosuplje, kjer sem bil od konca leta 2002 zaposlen kot občinski inšpektor, z začetkom leta 2012 pa sem prevzel vodenje skupne občinske uprave – Medobčinskega inšpektorata in redarstva občin Grosuplje, Ig in Škofljica. Že od samega začetka sem bil na občini zadolžen za usklajevanje reševanja romske problematike na lokalni ravni. Sodeloval sem tudi s Komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Grosuplje.

Poglavitna aktivnost reševanja romske problematike je urejanje prostorskega umeščanja romskih naselij, prostorske neurejenosti bivalnih razmer ter infrastrukture v naseljih.

V preteklosti so bile romske družine v občini Grosuplje naseljene na več nelegalnih in neprimernih lokacijah po širšem območju občine (kmetijske površine, gozdovi itd). Leta 2000 so bile te družine deloma preseljene in združene v dve novi naselji¹, ki jih je občina v ta namen uredila. Trenutno Romi bivajo v petih naseljih², dve naselji³ sta bili leta 2013 ob sprejetju Odloka o občinskem prostorskem načrtu v Občini Grosuplje prostorsko legalizirani, nelegalno ostaja le eno naselje⁴.

1.1 Problem in predmet raziskovanja

Romska problematika je aktualna tema v Sloveniji in tudi Evropi. Predvsem se na ravni lokalne skupnosti kažejo kot prostorski, socialni, varnostni problem, ki je potreben celostne obravnave. Romi so ustavno priznana manjšinska skupnost. Iz Zakona o romski skupnosti (Uradni list RS št. 3-1762/2007, 4602) izhaja, država in občine zagotavljajo pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer Romov.

Predmet raziskovanja je proučevanje romske problematike s prostorskega vidika ob upoštevanju specifične kulture Romov ter vlogo, ki jo ima pri tem država in lokalna skupnost, z upoštevanjem odnosa širše javnosti do romske populacije.

Zavedam se, da te problematike ni možno rešiti samo s prostorsko-načrtovalskimi ukrepi. Izhodišča je treba iskati ob upoštevanju ostalih področij znanstvenega raziskovanja v strokovni literaturi in praksi, ki obravnava to tematiko. Prostorsko načrtovanje, ob upoštevanju zakonodaje, varstva okolja, sistemskih in pravnih okvirov, samo po sebi ne more reševati teh specifičnih težav. Jih le opredeljuje oziroma nudi okvir delovanja upravnih služb.

Na podlagi navedenega sem se odločil, da želim podrobneje proučiti predmetno prostorsko problematiko Romov na območju Republike Slovenije ter jo preveriti na primeru občine Grosuplje.

¹ Smrekec 1 in Smrekec 2.

² Oaza, Smrekec 1, Smrekec 2, Pri Nikotu, Banat.

³ Oaza in Pri Nikotu.

⁴ Benat.

1.2 Delovna hipoteza

Naseljevanje Romov v prostoru je specifičen pojav v slovenskem prostoru. Do zdaj ni bil deležen kontinuirane skrbi in usmerjenega razvoja. Umeščanje in načrtovanje romskih naselij je z vidika urejanja prostora poseben izziv, ki potrebuje celovit pristop. Ob upoštevanju vseh elementov prostorske politike, upoštevanju hierarhije aktov, nivojskega usklajevanja med državo, regijo in občino, vključevanja sektorjev, vključevanja javnosti je treba posebno pozornost nameniti specifični kulturi, mentaliteti in načinu življenja Romov v odnosu do prostora, v katerem se načrtuje. Cilj je inovativno in specifično umeščanje glede na tradicijo poselitve obstoječega romskega prebivalstva, števila in stopnje socializacije Romov.

Delovna hipoteza je: ni možno izdelati enotnega modela za umeščanje in načrtovanje poselitve Romov, ampak je treba posamezno poselitev prilagoditi predhodno izdelani raziskavi konkretne populacije Romov na izbranem območju, njihovi stopnji socializacije in njihovim navadam – specifični njihove kulture ob upoštevanju načel celovitega prostorskega načrtovanja. Hipotezo bom preizkusil na primeru Občine Grosuplje v smislu preveritve obstoječih legalnih in nelegalnih naselij ter potencialnih novih lokacij za naselitev Romov.

1.3 Namen in cilji magistrskega dela

Namen raziskovalnega dela je opredeliti problematiko umeščanja romskih naselij v povezavi z njihovimi specifikami, navadami in razmišljanjem.

Osnovni cilj dela je določitev posameznih dejavnikov in opredelitev posledic do optimalne rešitve za celostno prostorsko načrtovanje

Rezultati dela bodo uporabljeni kot osnova za rešitve, opredeljene v občinskih prostorskih aktih in kot primer dobrega načrtovanja za druge občine.

1.4 Uporabljene metode in tehnike raziskovanja

Glede na cilj raziskave bodo v delu uporabljene naslednje metode in tehnike:

- zgodovinska metoda, kratek pregled zgodovine Romov v Sloveniji in Evropi;
- deskriptivna metoda, kjer sem pojasnil in razložil osnovne pojme, ki sem jih uporabil za proučevanje romske problematike;
- komparativna metoda, kjer sem primerjal problematiko Romov oziroma romskih naselij in reševanje le-te v Sloveniji;
- deduktivno metodo sem uporabil pri pojasnjevanju zakonskih določil in dejstev, vezanih na romsko problematiko in vpliv ter določil na konkretnem primeru;

- metoda analize, s katero se bo razčlenila problematika romskih naselij v Slovenji;
- metodo anketiranja, kjer sem z anketnim vprašalnikom izvedel intervjuje in preveril pogled Romov na prostor in prostorsko načrtovanje,
- fizičnogeografski metodološki pristop za sistemsko raziskovanje okolja,
- metoda sinteze, ki sem jo uporabil pri opredelitvi zaključkov iz rezultatov in podatkov iz predhodnih metod ter za potrditev hipoteze in določitev usmeritev za zmanjšanje problematike pri umeščanju romskih naselij na primeru naselij v občini Grosuplje;

1.5 Struktura magistrskega dela

Delo je razdeljeno v več sklopov, deljenih na poglavja in podpoglavja.

V prvem sklopu uvodnega poglavja je predstavljena vsebina dela, opisane so obravnavane težave, obrazložena metodologija dela in cilji, ki jih želimo doseči.

V drugem sklopu je obravnavan zgodovinski pregled, in sicer proučevanje zgodovine, izvora, migracij in kulture Romov. Pregledan je ustavno-pravni položaj, zgodovina priseljevanja na Slovenskem, analizirana so romska naselja, lokacije, oblika in opremljenost.

Tretji sklop je pregled zatečenega stanja posameznih romskih naselij v občini Grosuplje in položaj grosupeljskih Romov. Predstavljeno je terensko delo in intervjuji z Romi v občinah Kočevje, Metlika in Grosuplje ter interpretacija rezultatov. Preverjena so posamezna naselja v občini Grosuplje tako iz prostorskega vidika kot glede na želje Romov.

Zadnji sklop vsebuje pregled najoptimalnejše rešitve, preveritev zastavljene delovne hipoteze, sklepne misli ter pogled na obravnavano problematiko v magistrskem delu. Predstavljena je uporabljena literatura in viri pri izdelavi dela.

2 ROMI IN O ROMIH

V tem poglavju je predstavljena kratka zgodovina, izvor in kultura Romov, njihov ustavno-pravni položaj, zgodovina priseljavanja na Slovenskem, analizirana in predstavljena so romska naselja, njihove lokacije, oblika ter opremljenost na območju Republike Slovenije.

2.1 Proučevanje Romov

Področje proučevanja Romov je široko polje angažiranja različnih ved. Zanimanje za to etnično skupnost se je začelo obširneje v 18. stoletju, ko je bila zaradi burnih procesov etnifikacije evropskih narodov tematika izjemno privlačna. Čas proučevanja etnoloških, kulturnih in jezikovnih značilnosti je prinesel tudi vrsto ugotovitev o Romih, ljudstvu, ki je bilo tedaj sporadično razširjeno po vseh evropskih državah. Nomadski značaj, jezik in kulturna tradicija sta ob skromnem poznavanju romskih etničnih posebnosti razvnela domišljijo, ki je do neke mere nadomeščala vedenje o njih. Nomadski značaj je marsikoga motil, zato so se jih na različne načine branili in jih ponekod celo organizirano preganjali. V različnih zapisih se po evropskih državah pojavljajo praktično od 10. stoletja dalje (Klopčič, 2007, 28).

Po etnologinji Pavle Štrukelj naj bi prva obsežnejša dela o genezi, kulturi, jeziku in tradiciji Romov prišla izpod peresa znanega slovenskega jezikoslovca Franca Miklošiča, sočasno z raziskavami Fridericha Potta, vendar daje prvemu primat v dognanjih glede njihovega jezika in izvora (Štrukelj, 1991, 36–37; tudi v Štrukelj, Winkler, 1996). Po drugih stališčih je Miklošič jezikovno utemeljil že postavljeno Grellmannovo tezo o t. i. »indijskem« izvoru ciganov. Zanimanje za to etnično skupnost ni bilo redko niti v državah Zahodne Evrope (prim. Puxon in Kenrick po Đuriću, 1988, 13). Jezikoslovje, kultura in etnologija Romov⁵ je bila nato polnih sto let in več poglavitna tema proučevanja in znanstvenega zanimanja. Govorimo lahko celo o romologiji kot interdisciplinarnem področju znanstveno-raziskovalnega ukvarjanja s tematiko Romov, a je ta pogosto (pre)ozka, da bi se lotila tudi aplikativnih pristopov, torej reševanja težav (Komac, 2005, 136, 152–156). Pozneje so se obujala vprašanja s področja pravnega varstva, socialnih dejavnosti, zgodovine, primerjalne književnosti, pedagogike in demografije, v novejših obdobjih pa so poleg naštetega zlasti vprašanja družbene vključenosti, izobraževanja, dela in bivalnih razmer. Bivalne razmere tako nastopajo kot eden od glavnih sodobnih težav. So začetek in obenem tudi posledica negativne spirale, ki navadno vključuje slabosti na štirih ključnih področjih: slaba izobrazba – brezposelnost – slab socialni položaj – skromne bivalne možnosti. Romska naselja kot prostorsko-socialna enota dolgo niso doživela temeljitejšega raziskovalnega zanimanja in sistematičnega proučevanja, zato se je treba za odmaknjena obdobja nekaj desetletij nazaj zanesti predvsem na etnološke študije, ki so vprašanje bivanja, tudi nomadski in polnomadski načini, opisovali dokaj podrobno. V tem pogledu velja posebej opozoriti na

⁵ Tedaj imenovanih Ciganov.

celovito delo P. Štruklja (2004), saj predstavlja zelo podroben oris bivalnih razmer in teritorialne navzočnosti tudi še pri pojavih polnomadskega načina življenja. Ti zapisi so posebej dragoceni, ker lahko na podlagi primerjave starejših orisov načinov bivanja razberemo genezo sedanjih romskih naselij. Prav tako so etnološke študije pomembne za pojasnitev duhovnega sveta, premične in nepremične materialne dediščine ter družinskih odnosov. Ob tem so prikazane tudi demografske poteze, ki so se jih lotevali avtorji bolj poredkoma (prim. Zadavec, 1991, 79–80). Oris demografskih razmer je v tej študiji navezan tudi na pregled stanovanjskih in socialnih razmer ob koncu 20. stoletja (Zadavec, 1991, 84–87), (Zupančič, 2014, 15–16).

2.2 Proučevanje bivalnih razmer Romov

Proučevanje bivalnih razmer Romov do zdaj ni bilo deležno posebnega proučevanja.⁶ Najpogosteje se omenja ob socialnem in zaposlitvenem vprašanju (Klien, 1999, 107). Velikokrat so neuspešnost socialnega vzpona pripisovali Romom nenaklonjenih stališč in vrsti okoliščin kulturno-socialnega značaja (Žagar, 1999, 81–84). Revščino med pripadniki te narodne skupnosti so v javnosti označevale, celo stigmatizirale, s tem pa ohranjale vzode ostajanja v tem nezavidljivem položaju (Klinar, 1991, 25–27). Vendar so ponekod tudi v zelo burnih razmerah skušali doseči vsaj minimalne premike na področju urejanja bivalnih razmer (Macura, Macura-Vuksanovič, 2007). Reševanje specifičnih bivalno-prostorskih težav na lokalnih ravneh se je reduciralo na pričakovanja in celo zahteve (kot enega od ključnih pogojev za doseganje boljših socialnih razmer, uspeha pri izobraževanju in zaposlenosti ipd.), naslovljene predvsem na občine kot neposredne upravljavce in načrtovalce prostorskih zadev, ni pa bilo izdelanih ne razvojnih modelov ne sistematične tehnične in ekonomske potrebe. Nekateri projekti so bili zelo uspešno usmerjeni k izbranim ciljnim skupinam, predvsem ženskam kot nosilkam vzgojno – izobraževalne aktivnosti v domačem romskem okolju (Žagar, N. Lokhar, 2003). Izobraževanju se je posvečalo precej pozornosti, saj so bili uspehi na tem področju v sistemu šolstva sorazmerno skromni, morda pa bi jih lahko povečevali s selektivnim pristopom (Tancer, 1999). Izobraževanje, bivanje in zaposlovanje predstavljajo pogosto zaprt krog, zato je koordinirano delovanje vrtcev, šol in centrov za socialno delo izjemnega pomena za uspešnost na vseh treh omenjenih področjih (Urh, 2009). V okoljih, kjer (še) Rome sprejemajo slabo, se ustvarjajo in ohranjajo obojestranske ovire, in je tudi prizadevanje izobraževalnih ustanov v celoti manj uspešno (Škraba, 2007).

Razmeroma obsežne študije sodijo v okvir pravnih in političnih vprašanj, ki zadevajo Rome kot etnično oziroma narodno manjšino. Prizadevanja za reševanja pravnega položaja na načelni in operativni ravni sodijo v šestdeseta in sedemdeseta leta. Ob oblikovanju nacionalne zakonodaje na področju varstva manjšin ob osamosvojitvi Slovenije je bila pozornost usmerjena tudi k Romom

⁶ Pojem bivalnih razmer večinoma predstavlja neposredni prostor, ki ustreza funkciji stanovati oziroma živeti v skupnosti. V planskem procesu je to zelo ozka enota, saj je stanovanje zasebni prostor, v katerega lahko javne institucije posegajo le intervencijsko.

(Klopčič, 1991, 67–70), pri čemer naj bi več pozornosti namenili tudi jezikovnim in kulturnim vidikom, ne zgolj socialni tematiki. Leta 2007 je bil sprejet krovni zakon o romski skupnosti (Uradni list RS št. 3-1762/2007, 4602). Primerjalno gledano je na normativni ravni Slovenija dosegla sorazmerno zgledno raven pravnega varstva (Srienz-Polzer, 1999), kar je deloma povezano tudi z drobno naselbinsko strukturo romske poselitve. Obenem so se močno povečali tudi pravni standardi varstva zaradi prizadevanj Sveta Evrope (Klopčič, 1999).

Do pomembnejših premikov na tem področju je prišlo, ko je Ministrstvo RS za okolje in prostor razpisalo več projektov za urejanje in sanacijo romskih naselij. Očitna je bila potreba po temeljitejši analizi, saj so slabo desetletje poprej uvedeni zakonski ukrepi sanacije degradiranih naselij prinesli le zelo skromne rezultate in vrsto slabih učinkov. Romska naselja so zato postala predmet obravnave kot celota. Zanje se je začela zanimati tudi politika tako slovenska kot evropska, ki so ji razmeroma pogosti lokalni konflikti delali preglavice. Vendar lahko v zadnjem desetletju beležimo številne premike in je upravičeno govoriti o modernizaciji in preobrazbi romskih naselij (Zupančič, 2013).

Bivalne težave Romov (ne pa romska naselja kot prostorsko-socialna celota) so pritegnile tudi civilna združenja in organizacije. Tako je npr. Amnesty International v svojem poročilu za Evropo v naslovnem delu izpostavil težave Romov, v nacionalnem poročilu te organizacije so bivalne težave Romov izrecno izpostavljene kot najbolj kritični del ravni človekovih pravic v Republiki Sloveniji (Amnesty International Report 2011, 290–291). Podobni očitki veljajo tudi za mnoge evropske države.

Pripravljalci se žal ne spuščajo v analize vzrokov in procesov niti ne upoštevajo kompleksnosti vprašanja bivanja Romov. Vendar je bil narejen ključni korak: romska naselja so začela, sicer zelo počasi, vstopati v svet legalnosti slovenskega prostora. Zakon o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Uradni list št. 18/93, 835–838) je z abolicijo dotedanjih samovoljnih gradbenih posegov rešil sorazmerno malo v romskih naseljih, v javnosti pa je celo povečal toleranco do črnih gradenj. Romskim naseljem omenjena abolicija črnih gradenj ni prinesla potrebnih strokovnih usmeritev, temveč je neposredno izvajanje in načrtovanje prepustila občinam.

Naslednjo etapo v razvoju romskih naselij predstavlja delo Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij. Strokovno delo je primarno izhajalo iz termina romsko naselje, saj je bil s tem dan poudarek na prostorsko-socialni celoti: naselju. Romi niso neteritorialna skupnost, temveč del prostorske in naselivitvene realnosti Slovenije. Čeprav je strokovna skupina nastopila svoje delo v času odprtih konfliktov, ji je uspelo pripraviti nekaj temeljnih izhodišč za odnos in prostorsko politiko do romskih naselij.⁷

⁷ Pripravljena sta bila dva elaborata (2010 in 2011), vrsto delovnih poročil in tudi nastop na mednarodni ravni, kar je promoviralo prizadevanja Slovenije pri urejanju pereče problematike Romov.

Javno delovanje in povezovanje političnih akterjev na področju urejanja prostora je v nekaj letih prispevalo h krepkemu dvigu investicij v romska naselja. V tem času so bili narejeni pomembni koraki v smeri načrtovanja sanacije romskih naselij, razkrile pa so se tudi nekatere slabosti romskih naselij, še bolj pa pravne in ekonomske kolizije načrtovanja ter preventivnega in korektivnega delovanja med državno in lokalno ravni. Morda je bilo odločilnega pomena tesno sodelovanje Ministrstva za okolje in prostor, v okviru katere je omenjena skupina naselij delovala, Urada RS za narodnosti in Komisije vlade RS za zaščito romske skupnosti ter tudi dobro sodelovanje z nekaterimi občinami. Izkušnje, pridobljene v okviru dela Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij v Sloveniji, ter dopolnjene, s terenskimi raziskavami v obdobju od 2004 do 2014, predstavljajo glavno podatkov in informacij v tem delu. V letih od 2010 do 2013 so na Inštitutu za narodnostna vprašanja izvajali obsežen projekt »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«. Delo projekta se je poleg raziskovalne skupine posebej usmerjalo na doslej zapostavljena področja življenja Romov, kot so na primer izobraževanje, kultura in politična participacija. Lokalno predstavništvo Romov je zaživel z uveljavitvijo romskih svetnikov, ki so postali pomemben člen, zlasti na področju urejanja prostora (Komac, 2007, 7–10). Projekt sam je vsaj posredno lahko vplival na javno mnenje v lokalnih okoljih, kjer živijo Romi in spodbudil prizadevanja občin za aktivnosti na področjih sociale, izobraževanja in prostorske politike. V tem sklopu je bila namreč pomembna nota namenjena prav bivalnim in prostorskim razmeram, Pirc pa je objavil pregledno monografijo o teh vprašanjih (Pirc, 2013).

Analizo pojavov, strukture in funkcije romskih naselij kot celote nadgrajuje sinteza planskih izkušenj (dobre prakse in njihovo ozadje) in konstrukcija mogočih modelov načrtovalskih posegov. Širše je smiselno govoriti o romskem prostoru, tj. območju, ki ga predstavniki te etnične skupnosti uporabljajo pri doseganju različnih funkcij (Zupančič, 2014, 15–22).

Na globalni ravni je pojem marginalnih družbenih skupin, še posebej v okoljih z izrazito družbeno razslojenostjo ter v gospodarsko šibkih državah, še kako zaznavna in upoštevanja vredna težava. Vendar se političnogeografski koncept v večji meri, predvsem metodološko, posveča vprašanju socialnoekonomske bilance in iz nje izhajajoče konfliktnosti. Slednja je seveda dejavnik tveganja, in če je močnejše navzoča na določenih delih države (regijah). Vendar je za političnogeografsko analizo raven obravnave specifičnih težav romskih naselij v Sloveniji preveč podroben. Statistični podatki o romski skupnosti so dokaj pomanjkljivi, kar opozarja vrsta avtorjev. Po slovenskih izkušnjah zajemajo kvečjemu tretjino realne populacije. Pregled Romov po svetu razkriva zelo različne številke, saj so utemeljene na različnih ocenah. Zato je toliko bolj pomembno terensko delo ter upoštevanje na terenu pridobljenih podatkov. Jernej Zupančič je v obdobju med leti 2007 in 2014 osebno raziskoval romska naselja, njihovo strukturo, lokacijo in druge okoliščine, in sicer po principih socialnogeografskih proučevanj (Zupančič, 2014, 23–25).

2.3 Izvor Romov in jezikovna opredelitev

V Sloveniji kot drugod v Evropi je najbolj pogosto ime Cigan. Označuje posebno indijsko nomadsko skupino naseljencev, ki zaradi načina življenja živijo ločeno v svojih skupnostih. Med slovenskim prebivalstvom je dobilo negativen prizvok.⁸ Okoli leta 420 pred našim štetjem je prvi njihov izvor zapisal perzijski pesnik Albulkasem Mansoor. Prvi, ki je na osnovi jezikovnega gradiva znanstveno preučil romski jezik, je bil A. Friderich Pott. Na osnovi izsledkov je ugotovil prvotno domovino Romov v Indiji (Štrukelj, 2004, 13–14).

Odrekanje narodnega značaja izhaja predvsem zaradi opazovanja Romov kot nestalne in sporadične prostorske navzočnosti in ker so raziskovalci imeli pred očmi Rome v okvirih ene države ter dejstva, da so zaradi prostorske razpršenosti Romov ter njihove tradicionalne mobilnosti (nomadizma in polnomadizma) le-tim odrekli lastnost teritorialnost in s tem povezanih učinkov na teritorij kot bistven element prehoda iz etnije v narod. Te postavke ne zdržijo resnega preizkusa, saj so Romi že vsaj stoletje stalno naseljeni, poleg tega pa je teritorialnost izkazana tudi z navezanostjo na zelo določene lokacije, ki so bile njihov občasni bivalni in funkcijski prostor, kljub v preteklosti uveljavljenega polnomadskega načina življenja.

Po jeziku sodijo Romi v indoevropsko skupino, natančneje v indijsko vejo (Pan, Pfeil, 2000, 26), kar ustreza tudi predvidevanju o njihovem geografskem izvoru, namreč severozahodni Indiji (Zimpel, 2000, 610), in sicer sorodno drugim jezikovnim grupacijam v tem prostoru, kot so hindujski, urdujski, sindski, gudžaratski, maratski, pandžabski in radžastanski; skupaj lahko natančneje govorimo o indoarijski jezikovni veji (Comrie, Matthews, Polinsky, 1999, 58–59, 44).

8. aprila 1971 so v Londonu na prvem svetovnem romskem kongresu določili romske simbole (zastavo, himno) in tudi podlago za standardizacijo romskega jezika⁹ (Klopčič, 2007, 30).

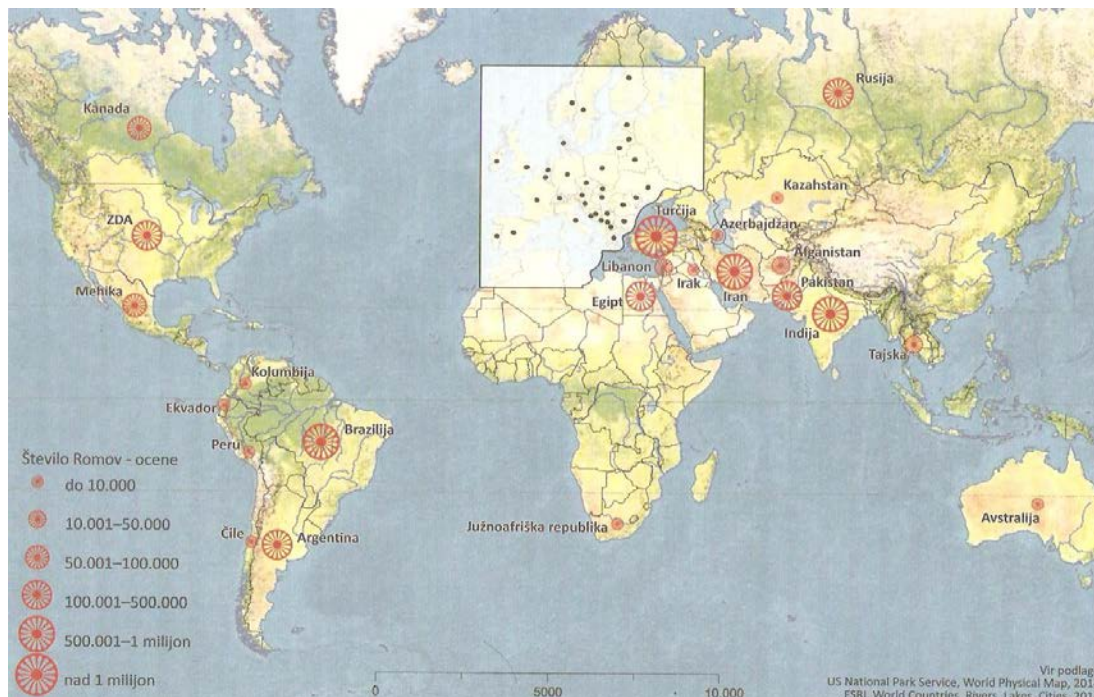
Jezikoslovne raziskave, med katerimi ima izjemno pomembno mesto Fran Miklošič, so na podlagi primerjalne analize med besediščem in slovničnimi značilnostmi v romščini in sanskrtu argumentirali indijsko geografsko poreklo Romov (Klopčič, 2007, 28)¹⁰. Romščina je danes neenotna zaradi velikih razlik, ki so nastale v večstoletnih obdobjih ločenega razvoja in intenzivnih tujih vplivov. Toda objektivno gledano, teritorialno razpršene in ožje, pogosto tudi rodbinsko povezane lokalne skupnosti, dolgo sploh niso imele resne priložnosti konstituirati se kot zares povezana širša skupnost in se je etnična zavest razvijala bolj na podlagi kulturnih indikacij in ne toliko jezika (Zupančič, 2014, 25–30).

⁸ V magistrskem delu bo zaradi enotne terminologije uporabljeno ime Rom.

⁹ To je postalo kalderaško-džambaško narečje; kalderaško narečje je najbolj razširjeno na območju Romunije, tako vlaškega dela (stare Romunije) kot v Transilvaniji ter Panonski nižini. Sem so se razširili preko Male Azije, zato jih nekateri viri navajajo kot domicilne tudi za to regijo. Džambaška romska veja je prisotna v osrednjem in predvsem južnem delu Balkanskega polotoka, predvsem v Albaniji in Grčiji (Best practices for Roma integration, 2013, www.ecoi.net).

¹⁰ Natančneje naj bi sodili v severozahodno regijo med dolino reke Ind in Aravalskim višavjem ter da je podoben jezikoma dardu in kafir (Štrukelj, 2004, 14).

2.4 Migracije Romov

Slika 1: Romi po svetu (Vir: Zupančič, 2014, 28)

Figure 1: Romas in the world (Source: Zupančič, 2014, 28)

Romi so prisotni skoraj povsod po svetu, le v vzhodnoazijskih regijah ter južnoazijskih arhipelagih ter po Oceaniji o njih ni poročil (Zimpel, 2000, 609). Današnje demografsko težišče je v evropskih državah. Naseljeni so dobesedno v vseh evropskih državah¹¹, zelo številčni so v severni Afriki od Magreba do Egipta in po Rusiji vse do pacifiških obal. Drugo demografsko težišče je na območju Male Azije in Iranskega višavja, pa tudi v deželah arabskega polotoka in vse do Indije, od koder naj bi tudi izvirali. Toda v Indiji ni o njih ne dosti statističnih poročil in tudi ocen ne.

Njihovo število ocenjujejo od dobrih treh milijonov¹². Samo v Evropi se njihovo število ocenjuje na najmanj 6 milijonov, drugi viri navajajo skoraj še enkrat tako visoko številko – 12 milijonov¹³, medtem ko celotno populacijo po svetu nekateri ocenjujejo celo do 30 milijonov¹⁴.

V Evropi je največ Romov nedvomno v Romuniji, na svetu pa v Turčiji (Klopčič, 2007, 35–36). Sicer pa v velikem številu živijo na Slovaškem, Madžarskem, v Rusiji, Bolgariji, Španiji, Srbiji, Franciji, Italiji, na Češkem, v Ukrajini, Makedoniji, Nemčiji, Bosni in Hercegovini in Albaniji. Drugje so skupnosti manjše (Roma and Travellers, 2011).

¹¹ Razen morda na Islandiji ne.

¹² Pan, Pfeil, 2000, 11.

¹³ Človek, 2007, 392.

¹⁴ Slovenski veliki leksikon, 2007, 1839.

Slika 2: Ocene števila Romov v Evropskih državah (Vir: Zupančič, 2014, 30)

Figure 2: Assessment of Roma population in other european countries (Source: Zupančič, 2014, 30)

Podatki kažejo na prepričljivo demografsko težišče na prostoru Balkana s Podonavjem¹⁵ ter na Iberskem polotoku in Franciji. Velike razlike med statističnimi podatki, vladnimi ocenami in romskimi organizacijami so odraz življenjskih prilik in tudi načina identifikacije prebivalstva romskega izvora in kulture. Ni namreč redko, da se Romi zaradi slabih izkušenj opredelijo drugače. Ta pojav je pogost med etničnimi manjšinami in ga je treba vzeti kot obliko nihanja etničnega izražanja. Po tem sodeč uradne statistike (popisi) niso najbolj relevanten vir informacij o številčnosti romskega prebivalstva¹⁶. Nekateri avtorji te pojave sicer imenujejo asimilacija (Kocsis, 2007, 63).

Romi so predvsem diasporični narod z oblikovanimi, toda sorazmerno šibkimi elementi medsebojne povezanosti, ki je veliko bližja interesom zaradi solidarnosti kakor pa zaradi elementov vzajemnosti in oblikovanja kategorije politične moči in s tem povezane odmevnosti v svetu (Zupančič, 2014, 30–40).

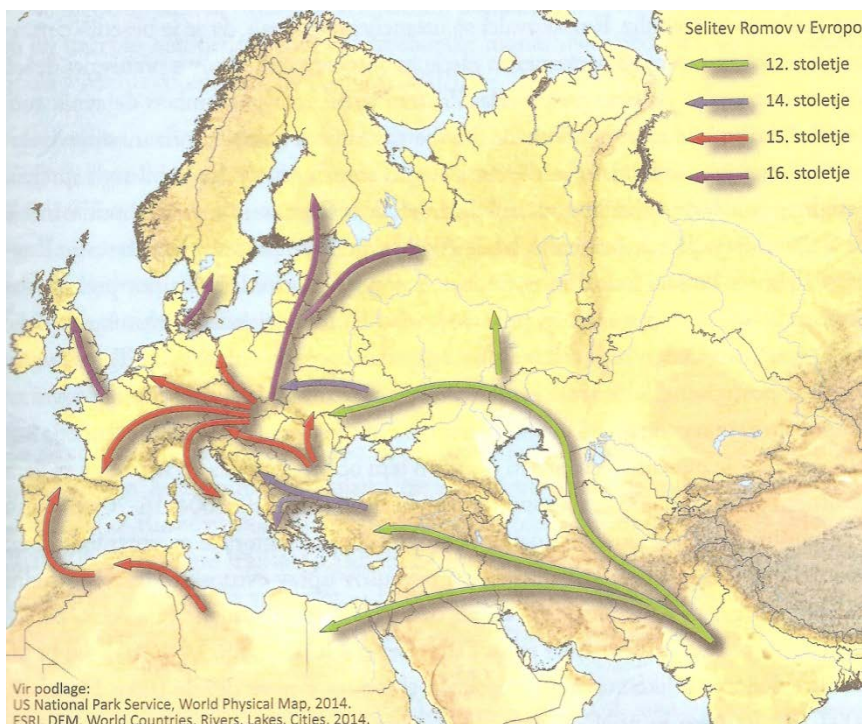
2.5 Zgodovinski pregled

Časovno vrzel je mogoče opredeliti predvsem z družbenimi, političnimi in gospodarskimi, pravzaprav ekološkimi razmerami. V luči sodobnih selitvenih teorij nima smisla iskati zgolj t. i. potisnih razlogov,

¹⁵ Do 5 milijonov.

¹⁶ Podobne izkušnje so tudi pri večini drugih manjšin po svetu.

ki naj bi neko populacijo v časovno nejasnem okviru silili v obsežne premike. Mnogo bolj pomembni dejavniki sprožanja selitvenih tokov so informacije o možnostih in privlačnostih ciljnih okolij ter vsakokratna infrastruktura in politične okoliščine, ki so selitvene tokove sploh prenesli (Zupančič, 2014, 40–46).

Slika 3: Selitveni tokovi Romov (Vir: Zupančič, 2014, 43)

Figure 3: Migration currents of Romas (Source: Zupančič, 2014, 43)

2.6 Izvor imena Rom

Za sicer izredno raznoliko družbo z nesporno skupnim izvorom in različnimi geografskimi in kulturnimi izkušnjami ter dediščino se po sklepu I. mednarodnega kongresa Romov uporablja izraz »Rom« oziroma »Roma«¹⁷ (Horvat, 2011, 7) in različne jezikovne različice¹⁸, s čimer se je prekinilo večstoletno imenovanje te populacije »Cigani«¹⁹. Izraz »Rom« se iz romščine prevaja kot »človek«, je torej izpeljanka iz občega izraza, za razliko od ostalih ne Romov, ki jih Romi tradicionalno imenujejo »Gadže«²⁰ (Zupančič, 2014, 40–46).

¹⁷ Pl. Romi.

¹⁸ Npr. Romani, Rromani, Romiche, idr.

¹⁹ Zigeuner, Tsigany, Czigany, Cigany, idr.

²⁰ Ibid.

2.7 Integracija Romov

Integracija²¹ je v Evropi trenutno prevladujoč termin, s katerim se označujejo procesi in njihove posledice vključevanja priseljencev v novo družbeno okolje. Definicije integracije večinoma izhajajo s stališča, da gre pri integraciji za dvosmerni proces prilagajanja tako priseljencev kot večinske družbe. Phennix (2004, 3) ob tem opozarja, da partnerja v integracijskem procesu nimata enake teže oziroma vpliva; večinska družba oziroma njena institucionalna struktura ter način, kako ta družba reagira na prisotnost priseljencev, so bolj odločujočega pomena za potek in končni rezultat procesa (Komac, 2007, 107–108).

Dimenzije integracije so pravna, poselitvena in bivanjska²², socialnoekonomska, integracija na področju izobraževanja, kulturna, politična, družbena, identifikacijska.

Pri poselitveni in bivanjski integraciji imajo priseljenci možnosti naselitve kjer koli pod enakimi pogoji kot ostali prebivalci, da živijo v enakih oziroma primerljivih pogojih kot ostali prebivalci s primerljivim ekonomskim položajem in da imajo tudi možnost selitve. Nadpovprečna koncentracija prebivalstva določene etnične pripadnosti v enem delu mesta se smatra večkrat kot znak neuspešne integracije in zato nekaj, kar je treba preprečevati, če želimo, da se bodo priseljenci bolje integrirali v novo družbo. Vendar je treba biti pri takšnih zaključkih previden. V nasprotju s prej omenjenim so namreč številne sociološke raziskave pokazale, da priseljenci prav koncentracijo priseljeniške skupnosti v enem delu mesta ocenjujejo kot zelo pomembno za svojo integracijo (Baubock, 1994 in Komac, 2007, 110).

Integracija priseljencev se začne s preselitvijo v novo okolje, poteka pa lahko več let, desetletij ali celo generacij. Na začetku je pomembno predvsem, da si priseljenci najdejo stanovanje (Komac, 2007, 112). Sledijo različni procesi do končne faze, ko postanejo priseljenci enakopravni na vseh področjih družbenega življenja²³. Raziskave izkazujejo, da je integracija odvisna od nacionalnega konteksta, lahko pa poteka različno, saj skupine izbirajo različne načine vključevanja v družbo (Penninx, 2004, 5 in Komac 2007, 113).

V Sloveniji je leta 1999 državni zbor sprejel Resolucijo o imigracijski politiki RS (Uradni list RS št. 40-1991/1999, 4791). V njej je bila integracijska politika opredeljena kot eden od treh elementov imigracijske politike, ki se nanaša na ukrepe države in družbe. Le-ti zagotavljajo ugodne pogoje za kakovost življenja priseljenih, spodbujajo integracijo in omogočajo, da priseljenci postanejo odgovorni udeleženci razvoja Slovenije. Resolucija je upoštevala kulturno pluralnost slovenske družbe in je

²¹ Drugi termini, ki so se in se še uporabljajo v ta namen so: adaptacija, akulturacija, inkorporacija, absorpcija, asimilacija ipd.

²² Koncentracijo priseljeniške skupnosti v enem delu mesta ocenjujejo kot zelo pomembno za svojo integracijo (Baubock, 1994).

²³ Raziskava EFFNATIS 2001, 87–88.

gradila cilje integracijske politike na načelih enakopravnosti, svobode in vzajemnega sodelovanja (Komac, 2007, 118).²⁴

2.8 Kulturna raznovrstnost

Etnična raznovrstnost je del sodobne družbe. Povečuje se kulturna raznovrstnost, na drugi strani pa želja posameznikov ter skupnosti po ohranjanju svojih specifičnih kulturnih oziroma etničnih značilnosti.²⁵ Pripadniki in skupnosti, ki živijo na nekem ozemlju, so soustvarjalci identitete prostora. Pogosto so v družbi obravnavani kot tvorci težav, kot potencialna grožnja obstoječim kulturnim normam, narodni identiteti in suverenosti države. V devetdesetih letih je zaznan porast nestrpnosti, diskriminacije in ksenofobije (Komac, 2007, 188).

2.9 Pravni položaj Romov v mednarodnih dokumentih

Uveljavljanje posebnih manjšinskih pravic je za mnoge države običajno trši oreh, tako da je pretežni del obveznosti posameznih držav do varstva manjšin še vedno na ravni zgolj politično obvezujočih deklaracij²⁶. Velik napredek je bil storjen v okviru Sveta Evrope, ki je v devetdesetih letih sprejel dva pomembna dokumenta o varstvu manjšin: Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih²⁷ in Okvirno konvencijo o regionalnih ali manjšinskih jezikih²⁸. Ob deponiranju ratifikacijskih listin²⁹ je Slovenija predložila posebno deklaracijo, ki pravi: »Glede na to, da Okvirna konvencija za zaščito narodnih manjšin ne vsebuje definicije pojma narodne manjšine in je zato vsaki članici podpisnici repuščeno, da določi skupine, ki jih bo obravnavala kot narodne manjšine, Vlada Republike Slovenije v skladu z Ustavo in notranjo zakonodajo izjavlja, da sta avtohtona italijanska in madžarska narodna manjšina. V skladu z Ustavo in notranjo zakonodajo Republike Slovenije se bodo določila Okvirne konvencije nanašala tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji« (Komac 1999, 11–12).

Leta 2011 je Evropska komisija sprejela Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020, ki se osredotoča na štiri ključna področja, pomembna za večje vključevanje Romov, in sicer izobraževanje, zaposlovanje, zdravje in bivanjske razmere.

²⁴ Integracije in modeli integracijske politike, Romana Bešter, 105–135.

²⁵ Kulturno in etnično pluralne družbe niso samo značilnost sodobnosti. Družbe tudi v preteklosti niso bile kulturno in etnično homogene. V preteklosti je bil, dosti bolj kot v sedanjosti, razširjen mit o homogeni družbi, ki je močno opredeljeval percepcije prebivalcev in politike družb oziroma držav.

²⁶ Kot članica OZN je Slovenija dolžna spoštovati Deklaracijo o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim ali jezikovnim manjšinam iz leta 1992. Slovenija je članica OVSE in zato zanjo veljajo tudi obveznosti, ki so bile sprejete v okviru te organizacije. Omeniti velja še Srednjeevropsko pobudo (pravila delovanja so bila sprejeta leta 1995 v Varšavi), ki je leta 1994 na srečanju v Torinu sprejela dokument z naslovom »Inštrument za zaščito narodnih manjšin«.

²⁷ Slovenija jo je podpisala 3. 7. 1997.

²⁸ Slovenija jo je podpisala 1. 2. 1998, v veljavo pa je stopila 1. 7. 1998.

²⁹ 25. 3. 1998.

2.10 Položaj Romov v Sloveniji

V Sloveniji so zaradi zgodovinske usode in različnih okoliščin velike razlike med Romi. Le-te temeljijo zlasti na stopnji socializacije, tradicije, integritanosti v okolje in načinu življenja. V severozahodnem delu Slovenije so razmere pri Romih bistveno boljše kot pri Romih na jugu (Komac, 1999, 66).

Večina slovenskih Romov živi pod minimalnimi bivalnimi standardi v naseljih, ki so izolirana od preostalega prebivalstva. Le manjši del Romov živi v urejenih naseljih, skupaj z večinskim prebivalstvom. Pri tej skupini Romov ni posebnih težav, razen s tistimi, ki tarejo podobne skupine večinskega prebivalstva³⁰. Brez minimalnih bivalnih standardov ni mogoče pričakovati, da bi se romske družine lahko socializirale in vključile v okolje. V večini so naselja nelegalna in zgrajena na tuji zemlji. Zlasti na Dolenjskem prihaja zaradi neprilagojenega načina življenja Romov pogosto do konfliktov s prebivalci iz okolice. Občine se pri urejanju teh težav srečujejo s težavami. Okoliško prebivalstvo zavrača prostorsko ureditev obstoječih naselij, hkrati pa je to pogoj za kakršno koli ukrepanje. Občine, kjer živijo Romi, ne zmorejo reševati težav brez strokovne in materialne pomoči države (Komac, 1999, 67).

Romi se postopno prilagajajo sodobnemu življenju. Razvrščamo jih na:

- 1. polnomadske družine³¹;
- 2. po načinu preživljanja – dohodek je samo socialna podpora;
- 3. poljedelci – ukvarjajo se z obdelovanjem lastne ali najete zemlje;
- 4. delavci – kvalificirani in nekvalificirani Romi, ki so zaposleni v podjetjih;
- 5. izobraženci raznih poklicev³² (Štrukelj, 2004, 287).

Splošni razvoj industrializacije in širjenje urbanizacije spreminja delovni dan tudi romskemu človeku, posebno, če se zaposli. Današnje romske generacije same ugotavljajo, da bo njihova rodovna skupnost še vedno živela, čeprav bodo sprejeli drugačen vsakdan. Sodobni način življenja zahteva od vsakega človeka danes določeno izobrazbo, razne poklicne usposobljenosti in lastno aktivnost, da si vse te vrednote osvoji (Štrukelj, 2004, 299).

2.11 Ustavno-pravni položaj Romov in avtohtonost

Režim varstva narodnih in etničnih manjšin v Sloveniji je tridimenzionalen:

1. relativno celovita pravna zaščita zgodovinskih narodnih manjšin, italijanske in madžarske;

³⁰ Socialne težave, težave brezposelnosti itd.

³¹ V teh družinah so le nekateri zaposleni. Moški so zvečine priložnostni kovači, popraviljavci dežnikov, brusarji, izdelovalci brezovih metel, rejci in prekupčevalci konj, pobiralci kovin. Ženske nabirajo zelišča in gozdne sadeže.

³² Na osnovi izboljšanja gospodarskega položaja romskih družin nastajajo sodobnejša naselja in domovi, iz katerih pa močno odseva sposobnost in denarna zmogljivost posameznikov.

2. selektiven obseg določb za varstvo romske skupnosti in
3. rudimentalen model za ohranjanje narodne identitete »novih« narodnih skupnosti (Komac, 2007, 1).

Večina evropskih držav, tudi Slovenija, se sooča z vprašanjem (ne)obstoja posameznih etničnih skupin oziroma manjšin. Ne gre le za aktualno politično vprašanje. S tem vprašanjem se na mednarodni ravni predstavniki držav soočajo že daljše obdobje (Komac, 2007, 9).

Pravna podlaga za urejanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji je 65. člen ustave, ki določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. Do izpeljave ustavne določbe je prišlo s sprejemom Zakona o romski skupnosti (Uradni list RS št. 3-1762/2007, 4602) v letu 2007. Dodatno je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge področne zakone. Poleg zakonov je skrb za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja romske skupnosti vgrajena v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij.

Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji je sistemski zakon, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, poleg tega pa ureja tudi organiziranost romske skupnosti na državni in lokalni ravni ter financiranje. Za spremljanje položaja romske skupnosti v Sloveniji vsakokratna vlada imenuje vladno delovno telo.

Komisija za zaščito romske skupnosti je delovno telo Vlade RS s področja položaja romske skupnosti in skrbi zlasti za:

- spremljanje uresničevanja programa ukrepov iz prvega odstavka 6. člena Zakona o romski skupnosti v RS;
- spremljanje uresničevanja ustavnih obveznosti in zakonskih določil RS, ki se nanašajo na romsko skupnost;
- oblikovanje predlogov in pobud glede zaščite romske skupnosti, ki se posredujejo Vladi RS in posameznim ministrstvom v smeri pridobivanja njihovih uradnih stališč;
- izmenjavo mnenj med predstavniki romske skupnosti, samoupravnih lokalnih skupnosti in državnimi organi o vseh vprašanjih, ki zadevajo položaj romske skupnosti in
- obravnavanje aktualnih vprašanj uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti.

V skladu z določili zakona komisijo sestavlja osem predstavnikov državnih organov, štirje predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti, v katerih se voli predstavnika romske skupnosti v mestni oz. občinski svet in štirje predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Strokovne, organizacijske in administrativne naloge za delo komisije opravlja Urad Vlade RS za narodnosti.

Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS št. 94-4692/2007, 12729) je določil, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega

predstavnika in določil 20 občin, ki so dolžne zagotoviti romskega predstavnika v občinskem svetu³³. Če občina ne zagotovi romski skupnosti pravice do enega predstavnika v občinskem svetu do vsakokratnega razpisa rednih lokalnih volitev, izvede te volitve Državna volilna komisija na podlagi zakona, ki ureja lokalne volitve.

2.12 Demografski in socialni položaj Romov

Za večino družin je najpogostejši vir preživljanja še vedno predvsem socialna pomoč, ki jim pripada v skladu z veljavnimi predpisi. Velikemu delu romskih družin zagotavlja preživetje, žal pa taka pomoč včasih tudi demotivira njihova lastna prizadevanja za zaposlitev. Zato bo mnogo več treba storiti na drugih področjih in ustvariti možnosti, da bodo tudi Romi lahko živeli le od lastnega dela, socialna pomoč pa bo ostala tistim, ki zaradi posebnih okoliščin niso sposobni za delo (Komac, 1999, 67).

Vsa prizadevanja za pomoč Romom bodo neuspešna, dokler sami ne bodo spoznali, da morajo za svoj obstoj in vključitev v slovensko družbo skrbeti predvsem sami. Eden največjih težav je njihova neosveščenost, individualizem, pogosto tudi nepripravljenost na kakršno koli skupno nastopanje. Le manjši del med njimi se tega zaveda in si prizadeva, da bi se organizirali. Prve organizirane skupine so se uveljavile na kulturnem in športnem področju, v zadnjem času pa se ukvarjajo tudi s širšimi težavami. Leta 1996 so se društva povezala v Zvezo romskih društev Slovenije. S tem so ustanovile možnosti, da se Romi postopoma samostojno organizirajo in v dogovorih z državo in lokalnimi skupnostmi začnejo uveljavljati skupne interese (Komac, 1999, 68).

K boljšemu razumevanju težav Romov prispeva revija Romski svet³⁴, ki jo izdaja Zveza romskih društev Slovenije, pa tudi posebne oddaje za Rome.

Iz poročil, ki jih pripravljajo pristojna ministrstva in vladne službe, izhaja, da so bili v zadnjih letih doseženi pozitivni premiki zlasti pri legalizaciji in urejanju romskih naselij, pri vzgoji in izobraževanju romskih otrok, pri socialni pomoči ogroženim pa tudi na področju kulture informiranja in organiziranosti Romov. Pokazalo se je, da bo treba bolj uskladiti delo med državnimi organi in občinami ter več skrbi nameniti organiziranju in osveščanju Romov, saj brez njihovega aktivnega sodelovanja ne bo mogoče doseči hitrejših premikov (Komac, 1999, 67–70).

Ob uveljavljanju zakona o romski skupnosti se je vnela precej ostra razprava o avtohtonosti Romov. Zakon je namreč formaliziral določila glede romskih svetnikov in s tem povezane politične participacije v občinah z opaznejšim številom Romov, ne glede na podatke statističnih popisov. V nekaterih okoljih so tem nameram oporekali z argumentacijo, da so Romi tam nov priseljen in ne tradicionalen, star družbeni element (Zupančič, 2014, 50–55).

³³ Občina Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogaševci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče.

³⁴ Romano Them.

Preglednica 1: Število Romov po občinah ob popisu leta 2002 in po ocenah 2010 (Statistične informacije. Popis 2002. 5 Prebivalstvo št. 3, 16. april 2003, SURS, Ljubljana (splet: <http://www.stat.si/popis2002/gradivo/informacija-96.pdf>), (Zupančič, 2011: str. 15–19 in Zupančič, 2014: str. 54).

Table 1: Number of Romas in municipalities in 2002 census survey and assesment in 2010 (Statistical information. Census survey 2002. 5 Population nr. 3, 16. april 2003, SURS, Ljubljana (web address: <http://www.stat.si/popis2002/gradivo/informacija-96.pdf>), (Zupančič, 2011: page 15–19 in Zupančič, 2014, page: 54).

Občina	št. Romov popis	št. Romov ocene
Maribor	613	1300
Novo mesto	562	848
Murska Sobota	439	720
Ljubljana	218	600
Puconci	137	457
Kočevje	127	396
Šentjernej	98	126
Metlika	90	264
Lendava	86	150
Tišina	86	345
Črnomelj	85	580
Črenšovci	63	160
Cankova	56	204
Rogašovci	51	379
Ribnica	49	80
Semič	47	200
Brežice	42	80
Krško	37	280
Velenje	34	150
Turnišče	29	53
Ivančna Gorica	27	7
Miklavž	25	-
Beltinci	23	83
Jesenice	21	100
Hoče Slivnica	19	-
Lenart	16	-
Trebnje	16	400
Starše	14	-
Kranj	12	-
Kuzma	10	94
Slovenska Bistrica	10	-
Ostalo	104	-
SKUPAJ	3246	10.000

2.13 Naselitev in število Romov v Sloveniji

V Sloveniji so Romi razdeljeni na tri skupine. Gre za manjše skupine, izvirajo pa iz več evropskih dežel, kar je tudi vzrok, da so nastala tri narečja. Dolenjska skupina je prinesla v naše kraje narečje hrvaških Romov, gorenjska narečje avstrijskih Sintov in prekmurska narečje madžarskih Romov. Vsaka skupina ima svoje narečje, ki je tako različno, da se med seboj težko sporazumevajo v materinem jeziku (Štrukelj, 1980).

Slika 4: Naselitev Romov v Sloveniji (Vir: Štrukelj, 2004, 26)

Figure 4: Settlement of Romas in Slovenia (Source: Štrukelj, 2004, 26)

Pri romskih skupnostih, naseljenih na Dolenjskem, v Prekmurju in na Gorenjskem, so se njihova stalna bivališča začela razvijati in spreminjati zelo različno, posebno zaradi specifičnosti posameznih rodbin. Naselja pri nas še niso dokončno ustaljena in urejena³⁵.

Prvotna romska naselitvena območja v slovenskem prostoru so danes že zgodovinska, vendar še pomembna za posamezne rodbine. Na Dolenjskem se je rod Hudorovičev naselil v Beli krajini, rod Jurkovičev v šentjernejski dolini, rod Brajdičev pa si je izbral kraje po ostali dolenjski pokrajini.

Naseljevanje rodov v Prekmurju je potekalo drugače. Romsko prebivalstvo sestavljajo tako imenovane poklicne skupine, ki izvirajo iz različnih rodbin. Naselja so nastala v obmejnih krajih z Madžarsko, Avstrijo in Hrvaško ter na Goričkem.

Prvotna romska naselja na Dolenjskem so predstavljala že v preteklosti večje ali manjše vaške sredine, blizu kmečkih vasi ali na osamljenem gozdnatem ozemlju, ločene od ostalih naselij³⁶. Danes ugotavljamo, da se ta romska naselja spreminjajo (Štrukelj, 2004, 303–305).

Rodnost romske poselitve na Slovenskem se posredno odraža pri številu, saj podobno kot sosednja Avstrija sodi med države s sorazmerno nizkim številom Romov/Sintov. Po podatkih statističnega

³⁵ Določajo in spreminjajo se lokacije teh naselij, ki naj bi bile bolj sprejemljive glede osnovne infrastrukture.

³⁶ Te imenujemo vaške romske skupnosti, pripadajo pa posamezni rodbini.

popisa iz leta 2002 jih je bilo 3246, po ocenah pa jih je mogoče ugotoviti najmanj 7000. Po oceni Urada za narodnosti naj bi bilo po evidencah centrov za socialno delo 6264 Romov (podatek za leto 2003) (Baluh, 2006). K temu je treba prišteti še relativno pozen priselitveni val Romov predvsem iz južnega dela Balkanskega polotoka (južna Srbija, Kosovo, Makedonija), ki so se naselili pretežno v mestih, deloma v urbanih slumih (Klopčič, Komac, Kržišnik-Bukič, 2003, 16–20), nekateri pa so naseljeni individualno. Podobno število se je potrdilo tudi v okviru novejših terenskih raziskav romskih naselij (Zupančič, 2010).

Preglednica 2: Romi v Sloveniji po narodni pripadnosti in materinem jeziku ob popisih od 1931 do 2002 (Šircelj, 2003: str. 97, 141 in Zupančič, 2014: str. 49).

Table 2: Romas in Slovenia by nationality and mother tongue in census surveys from 1931 to 2002 (Šircelj, 2003: page 97, 141 and Zupančič, 2014: page 49).

Leto popisa	Romski materni jezik	Romska narodna pripadnost
1931	515	-
1948	-	46
1953	996	1663
1961	-	158
1971	969	951
1981	1382	1393
1991	2752	2259
2002	3834	3246

Statistična podoba Romov je značilno manjšinska, prikazan je le del dejanske populacije. Ocene števila pripadnikov manjšin so večje, kot prikazujejo statistični podatki. Očitne so tudi razlike med posameznimi popisi, kar gre pripisati spremembam metodologije in tehnik popisov, kar je treba upoštevati pri interpretaciji popisnih podatkov. Popis leta 1931 je popisoval po verski opredelitvi in po materinem jeziku in tedaj zabeležil 515 pripadnikov, ki so govorili ciganski jezik. Leta 1948 so zabeležili le simbolično število Romov (ciganov); očitno se je k romski narodni pripadnosti javilo le skromno število nesporno številčnejše populacije³⁷. Le nekaj let pozneje (1953) je bilo ugotovljeno bistveno večje število (1663), a le slabi dve tretjini sta navedli romščino kot svoj materni jezik. To število je ostalo skoraj enako dvajset let pozneje (leta 1971), s tem da je bilo tedaj veliko bolj uravnoteženo s številom Romov po narodni pripadnosti. Vmes (leta 1961) so zabeležili bistveno skromnejše število, kar gre nedvomno pripisati hibam popisne tehnike in metodologije in nikakor ne realnim spremembam v identiteti Romov. Nobenih okoliščin ni bilo za to. Šele pozneje je začelo število romskega prebivalstva tudi »statistično« rasti. Naraščanje števila je tudi rezultat narodnega osveščanja Romov (Zupančič, 2014, 47–49).

³⁷ Po navedbah Štrukljeve (2004), ki je upoštevala zanesljive arhivske vire.

2.13.1 Romi na Dolenjskem

Dolenjski cigani, imenovani tudi hrvaški cigani, so naseljeni v Beli krajini, kočevskem, krški dolini in drugih krajih po Dolenjskem. Začetki naseljevanja so dokaj nepoznani. Iz podatkov za hrvaške obmejne kraje razberemo pomembne sledi glede ciganov na Dolenjskem (Štrukelj, 2004, 27 in Štrukelj, 1980, 34).

Slika 5: Naselitev Romov na Dolenjskem (Vir: Štrukelj, 2004, 58)

Figure 5: Settlement of Romas in Dolenjska region (Source: Štrukelj, 2004, 58)

2.14 Poizkus stalne naselitve Romov na Slovenskem

Poskusi naseljevanja Romov na slovenskem ozemlju v preteklosti kažejo nenačrtno urejevanje tega vprašanja. Ohranjeni viri od 18. stoletja dalje govorijo o različnih poskusih preprečevanja nomadiziranja teh ljudi. Cigansko vprašanje so obravnavali na osnovi izdanih odredb tedanjih vladarjev in krajevnih oblasti.

V 19. stoletju dobimo za Slovenijo podatke o reševanju ciganske problematike. Podatek iz leta 1879 govori, da so cigani na Kranjskem občani z domovinsko pravico tistih občin, kjer prebivajo in so že razdeljeni po pristojnih občinah. Poslanci v Ljubljanskem deželnem zboru so nekaj let kasneje razpravljali o ciganih. Leta 1884 je ukazala deželna vlada vsem okrajnim glavarjem, naj strogo pazijo na cigane in naj vse tuje ciganske družine izženejo iz naših krajev (Štrukelj, 2004, 83–84 in Štrukelj, 1980, 90–92).

Ohranjene arhivske listine, predvsem z začetka 20. stoletja zelo nazorno kažejo, kakšni so bili prvi poskusi o naselitvi Romov na slovenskih tleh. Tedanje oblasti so bile prepričane, da bodo težavo romskega prebivalstva lahko rešili le z raznimi strogimi odredbami, okrožnicami in s prisilnimi ukrepi. Tako so dobile tudi orožniške postaje velika pooblastila in navodila, kako naj nadzorujejo te skupine.

Leta 1932³⁸ so temeljiteje obravnavali naselitev ciganov na Dolenjskem³⁹. Nove okrožnice iz Ljubljane v letu 1935⁴⁰ so obravnavale naseljevanje ciganov in dovoljenja za potovanja. Okrožnice, ki so bile poslane na Dolenjsko in v Prekmurje, so vsebovale tudi navodila, kateri podatki o Romih morajo biti v popisih. Nekateri predlogi odgovornih ljudi v Sloveniji, ki so reševali cigansko problematiko v letih pred drugo svetovno vojno, so zajemali vprašanja naseljevanja, zaposlovanja in vzgoje ciganov.

Okupacijske oblasti med drugo svetovno vojno, posebno na Gorenjskem in v Prekmurju, so preganjale cigane. Madžari so prekmurske cigane vpoklicali v vojsko, ker pa so zbežali, so jih začeli preganjati in pošiljati na prisilno delo. Na Gorenjskem so nemške oblasti cigane najprej zaprle, nato pa so jih internirale v Srbijo. Po osvoboditvi so se gorenjski cigani vrnili iz Srbije. Številne ciganske družine so bile v Prekmurju in na Dolenjskem. Zato so odgovorni ljudje v teh pokrajinah skušali na različne načine izboljšati življenjsko raven teh ljudi.

Gorenjski cigani so bili izseljeni v Kočevje. Toda enako kakor prekmurski cigani, so se tudi ti vrnili na Gorenjsko. Na Dolenjskem pa so ponovno hoteli preseliti ciganske družine v Gorjance, vendar tudi ta načrt ni bil izveden (Štrukelj, 2004, 88–90 in Štrukelj, 1980, 96–97).

³⁸ Dopisi, Novo mesto 2. II. 1931, 24. V. 1932, 5. 6. 1932 (Arhiv DM, Novo Mesto).

³⁹ Novomeški okrajni glavar je poslal dopis občini Šmihel-Stopiče, da naj izbere primerno zemljišče za naselitev ciganov.

⁴⁰ Okrožnici: II No 12037/1 – 23. IV. 1935, II No 14566/26-8.VI. 1935 (Arhiv DM, Novo mesto).

3 ROMSKA NASELJA

Romska naselja so prostorski, socialni in kulturni pojav v slovenskem prostoru. Od ostalih naselbinskih elementov slovenske naselbinske mreže se po lokaciji, tlorisni zasnovi, gradbenih in arhitekturnih značilnostih ter infrastrukturne opremljenosti precej razlikujejo (Zupančič, 2014, 8–9).

Skozi dolgo dobo je bila bivalna kultura Romov prilagojena njihovi selitveni mobilnosti. Naselja Romov so rezultat precejšnje družbene izolacije, saj bi v nasprotnem primeru verjetno ravnali podobno kot druge etnične skupine in se naseljevali v obstoječa naselja.

»Romsko naselje«⁴¹ oziroma prostorski problem je bistveno širši in zajema celotno ožje območje, namenjeno bivanju in neposredno z njim povezanimi površinami. Ti prostori (enote) večinoma niso dejansko samostojna statistična naselja z ustrezno hišno oštevilčenostjo⁴².

Večinoma so Romi podeželski prebivalci, nova skupina pa so mestne populacije v mestih, predvsem v Ljubljani, Mariboru, Velenju in Celju. Gre za imigrante iz držav naslednic nekdanje Jugoslavije, priseljene v Slovenijo v zadnjem obdobju.

Romsko prebivalstvo v Sloveniji je jezikovno in kulturno precej heterogeno. Več kot sto naselij s prevlado romskega prebivalstva na približno 400 km² predstavlja posebnost v slovenskem naselbinskem sistemu po času nastanka, značilnih potezah prostorskega razvoja, značilnih gradbenih potezah in specifični tlorisni zasnovi. Kljub sorazmerni številčnosti je to manj znani del naseljenega prostora. Le manjši del naselij je zapisan na zemljevidih in v preglednih delih (Zupančič, 2014, 57–62).

Na podlagi rezultatov ankete in analize iz leta 2007 je bilo ugotovljenih nekaj nad 100 naselbin s pretežno romskim prebivalstvom.⁴³ S podobno terensko raziskavo leta 2011 se je število romskih naselbinskih enot še nekoliko povečalo, predvsem pri kategoriji malih zaselkov ali posameznih hiš.

Analiza strukture značilnosti romskih naselij kaže na podobnosti teh naselij. To so:

- 3 km oddaljenosti od stalnih (slovenskih) naselij;
- središčni prostor, ki se je oblikoval ob družinskem poglavarju⁴⁴;
- simbolni vhod v naselje je manj opazen⁴⁵;
- naslonjenost na gozdne površine⁴⁶;

⁴¹ Izraz »romsko naselje« je nastal za poimenovanje prostorsko združenega in funkcijsko povezanega agregata bivalnih enot, na katerem je naseljeno pretežno romsko prebivalstvo.

⁴² Neredko je hišna številka ali naslov en sam in so nanj formalno vezani tudi drugi stanovanjci bivalno (socialno) prostorske enote, ki jim zaradi poenostavljanja rečemo romsko naselje.

⁴³ Številka bi bila nad 120, če bi upoštevali prostorsko ločena območja poselitve Romov. V primerjavi z okrog 6000 statistično opredeljenimi naselji v Sloveniji sta to slaba 2 %, medtem ko predstavljajo Romi le 0,5 % skupnega prebivalstva Slovenije.

⁴⁴ Središčnost se je nanašala na osebo in neposredno na prostor.

⁴⁵ Življenje se je odvijalo zunaj, domači krog je predstavljal določeno prostorsko intimo.

⁴⁶ Gozd je predstavljal neke vrste varen hrbet in vir surovin (drva, hrana, priložnost za skromne zasluzke).

- bariere⁴⁷.

Zaradi dinamičnega razvoja je podoba romskih naselij stalen cilj raziskav, ki bodo v prihodnje dopolnile vedenja o strukturnih spremembah romskih naselij.

Preglednica 3: Število romskih naselij in prebivalcev v Sloveniji (Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N = 28), Prostorska urejenost romskih naselij v Sloveniji (anketa), po občinah (N = 22)*, (Zupančič, 2014: str. 74).

Table 3: Number of Roma settlements and Romas in Slovenia (Roma settlements in Slovenia (survey) 2007 (by administrative units N = 28), Spatial structure of Roma settlements in Slovenia), by municipalities (N = 22)*, (Zupančič, 2014: page 74).

Območje	Št. naselij	Delež (%)	Št. prebivalcev*	Delež (%)
Prekmurje	38	30,0	2928	35
Posavje	5	4,0	364	4,3
Dolenjska	30	23,4	1618	19,0
Bela krajina	14	11,0	932	11,0
Kočevska	30	23,4	528	6,2
JV Slovenija	79	61,7	3442	40,5
Drugje v SLO	11	8,5	2100	24,7
SKUPAJ	128	100	8470	100

Naselbinska struktura Romov je razdrobljena. Na Kočevskem se je uveljavila precej razpršena poselitev. Značilnost nekaterih romskih naselij je heterogenost, saj v njih prebivajo tudi pripadniki drugih narodnih skupin, in sicer večinoma v mešanih zakonih⁴⁸. Njihova navzočnost ne razbija le stereotipov o homogenosti romskih naselij, temveč tudi o sožitju Romov in Slovencev.

V nadaljevanju prikazujem tabelo z imeni naselij in število Romov v naseljih v Sloveniji.

Preglednica 4: Naselja in število Romov po naseljih (Zupančič, 2014: str. 77–80).

Table 4: Roma settlements and the number of Romas in them (Zupančič, 2014: page 77–80).

Naselje	Druga imena naselja ali toponimi v bližini	Občina	Območje, Regija	Št. prebivalcev
Mali Šalovci		Šalovci	Prekmurje	26
Ciganser		Hodoš	Prekmurje	5
Dolič		Kuzma	Prekmurje	50
Gornji Slaveči	Kamena graba	Kuzma	Prekmurje	36
Donice	Kuzma	Kuzma	Prekmurje	7
Gornji Črnci	Breg	Cankova	Prekmurje	24
Domajinci	Domajinci, Čarni	Cankova	Prekmurje	86

se nadaljuje ...

⁴⁷ Bariernost naselja odražajo kupi surovin, smeti, vodni kanali (naravni in umetni), pas grmovja ali gozda, močviren in nenaseljen predel.

⁴⁸ Ponekod jih je kar opazno število, na primer v Vanči vasi, Pušči in Kanižarici, prisotni so pa tudi drugod.

... nadaljevanje Preglednice 4

Gornji Črnci		Cankova	Prekmurje	49
Hankovi		Cankova	Prekmurje	21
Krašči-Jezero		Cankova	Prekmurje	23
Krašči-Olga		Cankova	Prekmurje	52
Ropoča	Horvat	Rogašovci	Prekmurje	46
Pertoča	Kosednarjev breg	Rogašovci	Prekmurje	149
Serdica	Ljubljana	Rogašovci	Prekmurje	180
Sotina	Maribor	Rogašovci	Prekmurje	80
Kramarovci		Rogašovci	Prekmurje	13
Ocinje		Rogašovci	Prekmurje	10
Vanča vas-Borejci		Tišina	Prekmurje	365
Vadarci	Pri Tanckih, Pri	Puconci	Prekmurje	110
Kušanovci		Puconci	Prekmurje	65
Lemerje	Borovje, Na Počkaj	Puconci	Prekmurje	57
Dolina	Duge gomile	Puconci	Prekmurje	74
Zenkovci	Peski, Ciganska	Puconci	Prekmurje	180
Dokležovje		Beltinci	Prekmurje	36
Beltinci		Beltinci	Prekmurje	70
Černelavci		Murska Sobota	Prekmurje	250
Nemčavci		Murska Sobota	Prekmurje	30
Černelavci		Murska Sobota	Prekmurje	80
Pušča		Murska Sobota	Prekmurje	670
Dolga vas		Lendava	Prekmurje	118
Lendava		Lendava	Prekmurje	48
Pince		Lendava	Prekmurje	2
Petišovci		Lendava	Prekmurje	9
Dobrovnik		Dobrovnik	Prekmurje	20
Dobrovnik	Turkeser	Dobrovnik	Prekmurje	30
Gomilica		Turnišče	Prekmurje	42
Kamenci		Črenšovci	Prekmurje	123
Trnje		Črenšovci	Prekmurje	26
Brezje		Novo mesto	Dolenjska	300
Žabjak		Novo mesto	Dolenjska	235
Gotna vas		Novo mesto	Dolenjska	31
Otočec		Novo mesto	Dolenjska	22
Poganci	Jedlinščica	Novo mesto	Dolenjska	73
Ragovo	Ragovo-Graben	Novo mesto	Dolenjska	14
Ruperč vrh		Novo mesto	Dolenjska	47
Šmihel		Novo mesto	Dolenjska	144
Roje		Šentjernej	Dolenjska	8
Draškovec		Šentjernej	Dolenjska	25
Kozarje		Šentjernej	Dolenjska	18
Mihovica		Šentjernej	Dolenjska	30
Trdinova cesta		Šentjernej	Dolenjska	77
Dobruška vas	Pri tovarni, V Logu	Škocjan	Dolenjska	200
Vejar	Hudeje	Trebnje	Dolenjska	350

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 4

Korita		Trebnje	Dolenjska	9
Mala Loka		Trebnje	Dolenjska	7
Trebnje		Trebnje	Dolenjska	5
Gline		Trebnje	Dolenjska	12
Zagorica		Trebnje	Dolenjska	13
Šranga		Mirna Peč	Dolenjska	6
Vrhpolje	Pečjak	Ivančna Gorica	Dolenjska	7
Lokve	Brajdič, Hudorovac	Črnomelj	Bela krajina	286
Kanižarica	Rudnik, Ob cesti	Črnomelj	Bela krajina	153
Pretle		Črnomelj	Bela krajina	10
Črnomelj		Črnomelj	Bela krajina	54
Blatnik		Semič	Bela krajina	15
Belečnik		Semič	Bela krajina	80
Sovinek	Coklovca, Štiri roke	Semič	Bela krajina	44
Stranska vas		Semič	Bela krajina	43
Svržaki		Metlika	Bela krajina	41
Boriha		Metlika	Bela krajina	114
Križevska vas	Gaugen hrib, Beverli hils	Metlika	Bela krajina	49
Dolnje Dobravice		Metlika	Bela krajina	43
Gradac		Metlika	Bela krajina	36
Krušče	Gazice	Brežice	Posavje	80
Drnovo		Krško	Posavje	38
Kerinov grm		Krško	Posavje	192
Leskovec	Loke	Krško	Posavje	52
Rimš		Krško	Posavje	44
Smrekec 1		Grosuplje	Zahodna Dolenjska	53
Smrekec 2		Grosuplje	Zahodna Dolenjska	57
Oaza		Grosuplje	Zahodna Dolenjska	31
Niko	Malo Mlačevo	Grosuplje	Zahodna Dolenjska	29
Benat	Ponova vas	Grosuplje	Zahodna Dolenjska	20
Trata-jezero		Kočevje	Zahodna Dolenjska	21
Marof		Kočevje	Zahodna Dolenjska	29
Mestni log		Kočevje	Zahodna Dolenjska	42
Željne		Kočevje	Zahodna Dolenjska	186
Griček		Kočevje	Zahodna Dolenjska	26
Trata-betonarna		Kočevje	Zahodna Dolenjska	78
Kočevje		Kočevje	Zahodna Dolenjska	95
Goriča vas		Ribnica	Zahodna Dolenjska	69
Lepovče		Ribnica	Zahodna Dolenjska	52
Otavice		Ribnica	Zahodna Dolenjska	8
SINTI	na Gorenjskem	več občin	Sinti	200

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 4

Ljubljana		Ljubljana	mestne	700
Celje		Celje	mestne	220
Maribor		Maribor	mestne	1300
Velenje		Velenje	mestne	150
Kranj		Kranj	mestne	50

3.1 Značilnosti romskih naselij

Tradicionalen poselitveni vzorec je naslednji: kmetijska zemljišča sledijo radialno glede na poselitvena jedra in se ob tem prilagajajo terenu in prometnicam, ki naselja povezuje med seboj. Lokacija in velikost naselja sta med najpomembnejšimi dejavniki centralnosti. Pri vaških naseljih ni težko določiti središča, ki v veduti naselij navadno jasno izstopa.

Romska naselja so drugačna po lokaciji, značilni notranji strukturi in povezanosti z obdajajočim zemljiščem. Z obdajajočim zemljiščem niso povezana in prebivalci največkrat niso lastniki kmetijskih zemljišč. Tudi cestno omrežje se jih praviloma dotika, večinoma pa jih le dosega ali v nekaterih primerih tudi obkroža. Krožna pot ob naselju se sicer zdi kot privlačen komunikacijski kanal, a je hkrati tudi učinkovita ovira. Romska naselja imajo značilno lokacijo, tlorisno zasnovo in specifično notranjo ureditev. Zelo značilna je tudi nadpovprečna gostota stavb na prostorsko enoto, očiten dokaz rasti bolj navznoter kakor navzven.

Drugo vprašanje pojava in strukture romskih naselij je komunalna opremljenost in družbena infrastruktura, česar namreč močno primanjkuje. Romska naselja so ponavadi nastala s priselitvijo ene družine, ki se je zaradi visoke rodnosti okrepila in povečala. Naselje je lahko zrastle tudi iz opuščenega gospodarskega poslopja ali hiše. Ta razvoj naselja se namreč dokaj jasno zrcali v njegovem videzu in strukturi. Na prvi pogled daje vtis kaotičnosti in izoliranosti od okolice. Gradnje so po kakovosti zelo različne. Večinoma so lesene barake. Ponekod se je standard bistveno izboljšal. Uzurpacije zemljišč so pogost pojav. Nove hiše so nastajale blizu zgrajenih poti in cest. Romske skupnosti so danes relativno stalne glede naselitve v prostoru (Zupančič, 2014, 68–84).

3.2 Lokacije romskih naselij

Zaradi slabega finančnega stanja so Romi raznoliko prilagajali kraj stalne naselitve. Praviloma so izbirali zemljišča, ki so bila na razpolago oziroma prostor, kjer je bil odpor prebivalstva majhen. Prihajalo je do uzurpacije zemljišč in priposestvanja. Oblikovala se je drobnonaselbinska struktura

romskih naselij. Več kot polovica romskih naselbin je dejansko zaselkov in malih naselij z manj kot 50 prebivalci.⁴⁹

Lokacijske značilnosti romskih naselij so naslednje:

- nastanek naselij v bližini centralnih krajev;
- bližina odlagališč odpadkov zaradi možnosti zbiranja surovin;
- bližina kulturno-jezikovnih stikov⁵⁰;
- naselitev izpraznjenih bivališč ter delno devastiran prostor⁵¹;
- bližina vodnih virov (Zupančič, 2014, 84–85).

3.3 Oblike romskih naselij

Romska naselja so po svoji funkciji in strukturi v večini slumi. Razlikujemo naslednje tipe naselij z Romi:

- samostojno stoječa romska naselja, ki so statistično (upravno) del ostalih naselij, vendar so od njih prostorsko ločena (zaselek) in zgrajena praviloma v popolnoma drugačnem gradbenem in arhitekturnem stilu. Popolnoma različen je tudi tloris naselja, saj romska naselja večinoma nimajo povezave z obdajajočimi zemljišči. Značilna so predvsem za podeželska naselja;⁵²
- samostojno stoječi zaselki, ki se lahko razvijejo v manjša, zaključena romska naselja. Značilna je ena sama dovozna cesta, ob kateri so po prvi naselitvi (staro jedro) zgradili novejšje objekte. Neredko so si stanovalci v sorodu, priselitev pa je bila ločitev od lokalne romske skupine;⁵³
- romska naselja kot del ostalih naselij, vendar združena na enem delu (vaška ulica). V gradbeni strukturi prevladujejo bivalno manj kakovostne stavbe; ti deli naselij so praviloma najslabše komunalno opremljeni deli naselij;⁵⁴
- mestne romske »četrti« so locirane predvsem v starih delih mest, ki jih je zaradi slabše kakovosti prejšnje prebivalstvo zapustilo ali pa zasedajo predvsem sive mestne cone neuporabljenega prostora poleg industrijskih četrti in druge manj atraktivne lokacije. Praviloma jih sestavljajo različne improvizirane bivalne enote;⁵⁵
- primestna romska naselja, ki so zaradi bližine mesta dejansko del mest, funkcijsko pa praviloma ločena;⁵⁶

⁴⁹ Sedem jih ima več kot 200 in od tega dva več kot 500 prebivalcev (Pušča v Prekmurju in Brezje-Žabjak pri Novem mestu). Dvanajst romskih naselij ima med 100 in 200 prebivalcev.

⁵⁰ Zato je romskih naselij precej prav v robnih predelih.

⁵¹ Npr. izpraznjene kočevarske vasi, kamnolomi ipd.

⁵² Tipičen primer je na primer Vejar (prej Hudeje) pri Trebnjem.

⁵³ Primer romskega naselja pri Cankovi.

⁵⁴ Primer južnega dela Dobrovnika.

⁵⁵ Priseljeno romsko prebivalstvo iz območij nekdanje Jugoslavije, prisotni so v Ljubljani, Celju, Mariboru in Velenju.

⁵⁶ Primer romskih naselij Smrekec 1 in Smrekec 2 pri Grosuplju.

- posamične hiše v podeželskih (redkeje) ali mestnih naseljih. Ta tip predstavlja razpršeni del romske poselitve (Zupančič, 2003).

Nastajanje novih naselij predstavlja posebno težavo. Zaradi prostorskih omejitev starih naselij so pogosto, zlasti mlajši, prisiljeni iskati novo domovanje (Zupančič, 2014, 86–88).

3.4 Prostorska struktura

V naseljih ločimo osebni in javni prostor. Prvega sestavljajo stanovanjski objekti s pripadajočimi služnostnimi površinami, parkiriščem ter morebitne gospodarske površine. Ti so načeloma potratni in povečujejo napetosti in sprožajo medsosedske spore. Stanovanjski objekti so različne starosti, velikosti, uporabljenih materialov, urejenosti in arhitekturnih stilov. Med starejšimi objekti niso redke barake in improvizirane lope ter skromna bivališča. Toda poleg njih kontrast: velike, zidane ali tudi lesene konstrukcije, celo kičastih prizorov z nadpovprečno živimi barvami. Notranjost romskih hiš je neredko zelo okusno, celo vizualno bogato opremljen ter topel dom. Bivalni prostor je torej notranja stvar posameznika, za zunanje elemente je manj pozornosti. Sem in tja je mogoče naleteti na prave vile ter sorazmerno razkošna bivališča⁵⁷.

Gospodarski prostor tvorijo objekti za živino, delavnice in prostori za odlaganje različnih sekundarnih materialov, od katerih živi občasno ali stalno še precej Romov. Zaradi prostorske stiske je posebej kupe železa in druge odvečne robe prikladno odlagati na rob naselja, posebej ob vhodu.⁵⁸

K temu sodijo vse prometne površine, ki niso v lastništvu, zelenice in objekti javne rabe. Marsikatero naselje ima na primer kapelico, nekatera so v zadnjem desetletju dobila tudi prostore za vrtec, za izvajanje dodatne učne pomoči in zborni – družabni prostor. Posebej je treba izpostaviti športne površine, ki so redno na robu naselja (Zupančič, 2014, 89–90).

3.5 Razvojne faze

Romska naselja opazno odstopajo od ostalih enot slovenskega naselbinskega sistema. Razvoj naselij je potekal v fazah, ki se jih da določiti na podlagi formalnih, strukturnih in funkcijskih značilnostih. Izločiti je mogoče šest faz socialnega in prostorskega razvoja naselij:

- nomadska in polnomadska faza pred stalno naselitvijo;
- faza stalne naselitve;
- faza prvih strukturnih sprememb v romskih naseljih;
- faza intenzivnega infrastrukturnega opremljanja;
- faza vzpostavljanja legalnosti in sanacije;

⁵⁷ Znamenje socialnega vzpona ne glede na izvor premoženja.

⁵⁸ To je odraz pragmatičnosti (bližina prometnic za dovoz in odvoz, možnost nadzora ipd.) in obenem načelnosti.

- faza strukturne in funkcijske integracije;
- faza povečave in širitve;

Ni nujno, da bi vse faze sledile zaporedno. Mogoči so tudi preskoki. Vendar so taki primeri redki (Zupančič, 2014, 89–90).

3.5.1 Dejavniki razvoja romskih naselij

Proučevanje oblike, sestave in poteka stalne naselitve in poznejšega spreminjanja romskih naselij opozarja na vrsto posebnosti, ki jih je smiselno upoštevati tudi pri morebitnih sanacijah in rekonstrukcijah romskih naselij.

Najpomembnejši dejavniki vpliva na romska naselja so:

- razpoložljiv prostor,
- gospodarske zmožnosti,
- način življenja in bivalna kultura,
- predstave in vrednote o kakovosti bivanja,
- pomanjkanje alternativnih možnosti,
- povečana raba prostora in njegova večfunkcijska zasnova,
- povečanje prostorske mobilnosti prebivalstva,
- izobraževanje Romov (Zupančič, 2014, 102–104).

3.6 Težave romskih naselij

Zaradi svoje lokacije, lastništva ter opremljenosti imajo Romi v svojih naseljih vrsto težav. Izpostavljene so naslednje težave:

- neprimerna lokacija;⁵⁹
- neurejeno lastništvo;⁶⁰
- odsotnost planskih aktov ali konfliktnost z njimi;
- stanovanjske enote v romskih naseljih pogosto niso numerirane;⁶¹
- prostorske omejitve za širitev;
- pretirano zgoščevanje naselitve;
- slaba komunalna in infrastrukturna opremljenost;⁶²
- nizek standard stanovanjskih objektov;

⁵⁹ Poleg vprašanja legalnosti tudi nefunkcionalnost nekaterih lokacij.

⁶⁰ Večinoma niso lastniki parcel oziroma zemljišč.

⁶¹ Zaradi tega prihaja pri souporabi npr. vode, elektrike ipd. do sporov med uporabniki.

⁶² Souporaba določenih dobrin (na primer električne energije) zahteva zelo dosledne gospodarske in medčloveške odnose med stanovalci in sosedi.

- odsotnost arhitekturnih in krajinskih modelov za načrtovanje romskih naselij;
- pomanjkanje prostora za nekatere oblike gospodarskih dejavnosti;
- povzročanje smradu, prašnosti;
- ogrožanje vodnih virov ter naravne in kulturne dediščine;
- spori in notranji konflikti (Zupančič, 2006a, 623).

Spori so vzrok za številne selitve, saj se določene skupine slabo prenašajo. Zaradi selitev nastajajo nove naselbine. Veliko naselij je številčno stabilnih, ker ne tolerirajo novih priselitev. V demografski rasti so očitne razlike med dolenjskimi in prekmurskimi Romi (Zadravec, 1991 in Zupančič, 2014, 113–114).

3.7 Infrastruktura v romskih naseljih

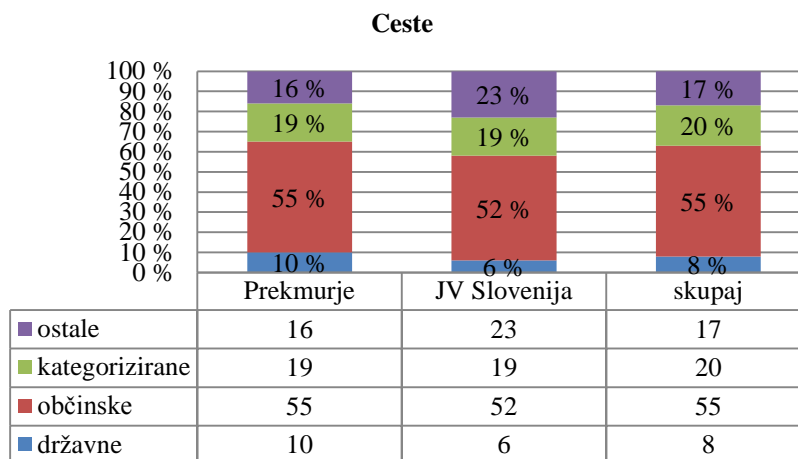
3.7.1 Prometna dostopnost

Mnoga romska naselja so nastala blizu ali neposredno ob obstoječem cestnem omrežju, pri ostalih je bila prometnica vzpostavljena, ko je motorizacija dosegla tudi romsko družbo. Materialna dediščina opisanega razvoja obsega predvsem lokalne ceste in dovozne poti. Naselja so dobro povezana s prometnim omrežjem.

Med regijami z romsko poselitvijo v Sloveniji ni velikih razlik glede kategorij cest, ki vodijo do romskih naselij. Prevladujejo občinske in povezovalne poti. Petina romskih naselij je še vedno dostopna le po slabših nekategoriziranih cestah (Zupančič, 2014, 123–126).

Preglednica 5: Prometna dostopnost romskih naselij (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 123).

Table 5: Traffic accessibility of Roma settlements (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 123).

3.7.2 Vodna oskrba

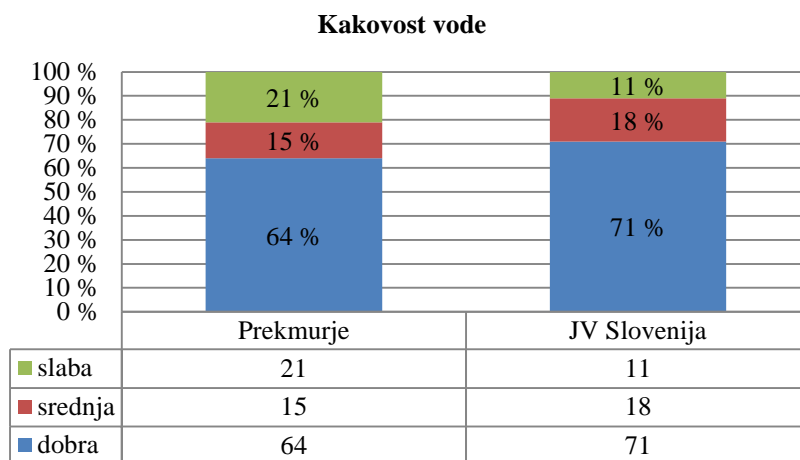
Prve romske postojanke so bile praviloma locirane na podlagi treh temeljnih lokacijskih predpostavk: bližine gozda, bližine ljudi in bližine vode. Ko so naselja postala bivanjska stalnica, je vodni vir še pridobil pomen. Ena od šibkih točk romskih naselij je še vedno oskrba z vodo, kljub prizadevanju občin.

Na Dolenjskem in v Beli krajini vodi vodovodno omrežje do kar nekaj hišnih naslovov, od tod pa so uporabniki poskrbeli za dostop do pitne vode sami. Zaradi neplačevanja porabe in različnih pristojbin izklopi iz vodovodnega omrežja niso redki.

Pri primerjavi romskih naselij jugovzhodne Slovenije in Prekmurja je opaziti, da je zdaj več naselij na Dolenjskem in v Beli krajini vezanih na javni vodovod kot pa v Prekmurju (Zupančič, 2014, 127–132).

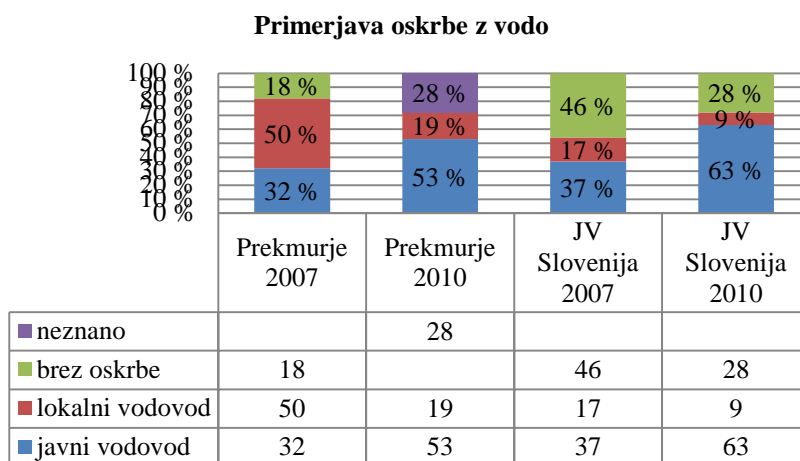
Preglednica 6: Kakovost vode v romskih naseljih (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 131).

Table 6: Quality of water in the Roma settlements (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 131).

Preglednica 7: Primerjava virov oskrbe z vodo romskih naselij (Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N = 28), Prostorska urejenost romskih naselij v Sloveniji (anketa), po občinah (N = 22)*, (Zupančič, 2014: str. 132).

Table 7: Comparison of water sources in Roma settlements (Source: Roma settlements in Slovenia (survey) 2007 (by administrative units N = 28), Spatial structure of Roma settlements in Slovenia), by municipalities (N = 22)*, (Zupančič, 2014: page 132).

3.7.3 Oskrba z električno energijo

Oskrba z električno energijo je v romskih naseljih najnižja. Izvedba elektro-priključka je pogojena s pridobitvijo gradbenega dovoljenja, zato je število priključkov v naseljih majhno. Velikokrat je dobava

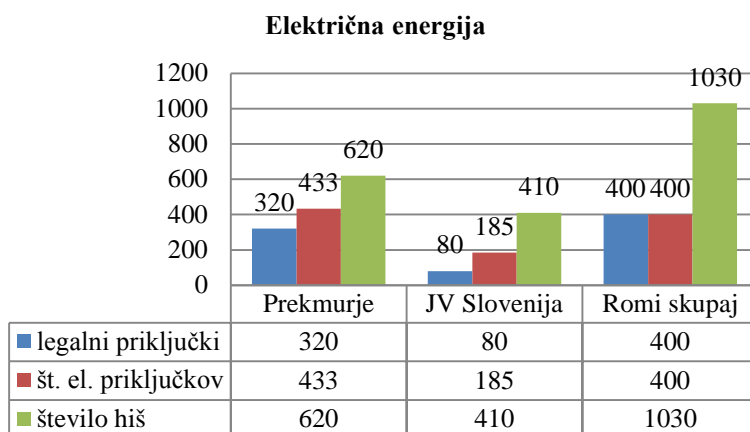
energije zaradi neplačila prekinjena, kar poslabšuje pogoje za bivanje, delo in učenje. Naselja, ki nimajo električne energije, so praviloma razvita slabše.

V proučevanem vzorcu romskih naselij je bilo ob raziskavi leta 2010–2011 zajetih skupno 1172 bivalnih enot⁶³, od katerih jih je bilo 768 oz. 66 % priključenih na električno omrežje. 42 % jih je bilo priključenih legalno, skupno 64 % od vseh, ki so kakor koli priključeni na električno omrežje. Tretjina romskih bivališč oziroma njihovih stanovalcev je brez možnosti uživanja te sodobne dobrine.

Med naselji in občinami so velike razlike, tako kot med jugovzhodno Slovenijo in Prekmurjem. Romi v Prekmurju so v precejšni prednosti (Zupančič, 2014, 132–137).

Preglednica 8: Oskrba z električno energijo (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 137).

Table 8: Connections to the power grid (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 137).

3.7.4 Odvajanje odpadnih vod in odvoz komunalnih odpadkov

Romska naselja so slabo opremljena s kanalizacijo, kar je težava zlasti na območjih razpršene poselitve. V Prekmurju je na kanalizacijo priključenih približno desetina objektov naselij, v Beli krajini in na Dolenjskem je odstotek višji, in sicer 22 %. Opremljenost z greznicami je boljša; v Prekmurju jih je več kot 65 %, v jugovzhodni Sloveniji okoli 45 %.

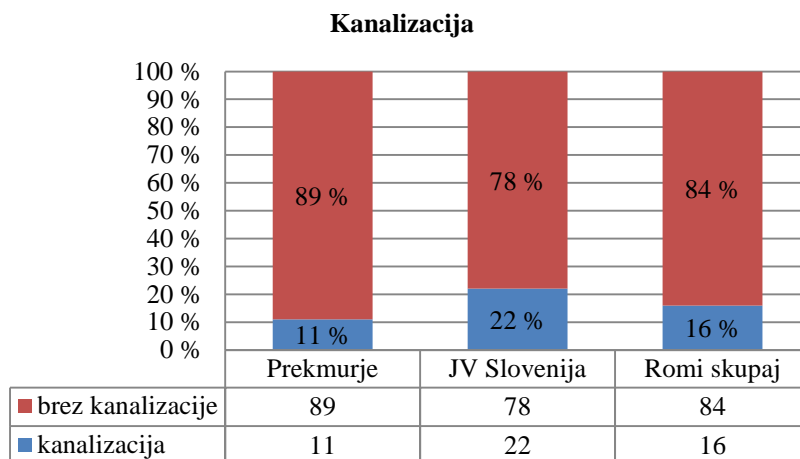
Skoraj vsa romska naselja imajo zabojnike za odlaganje smeti. Ekološki otoki za ločeno zbiranje odpadkov in embalaže so v več kot polovici naselij oziroma v oddaljenosti do 500 metrov. Glavna

⁶³ Bivališč različne kakovosti, od bivalnikov in barak, do zidanih ali montažnih hiš iz različnih materialov in velikosti.

težava je uporaba ekoloških otokov in dosledno ločevanje materialov. Romska naselja, ki nimajo nobenih komunalnih storitev, so danes že v manjšini (manj kot 10 %) ⁶⁴(Zupančič, 2014, 137–141).

Preglednica 9: Opremljenost hiš s kanalizacijo (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 138).

Table 9: House equipment with a sewer sistem (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 138).

3.7.5 Telekomunikacije

Evidenca opremljenosti s telefoni je slaba, kar gre deloma pripisati povečani uporabi mobilne telefonije in elektronskega načina komunikacije. Po oceni je število mobilnih telefonov podobno številu med ostalimi državljani (Zupančič, 2014, 141).

3.8 Romska naselja glede na prostorske akte

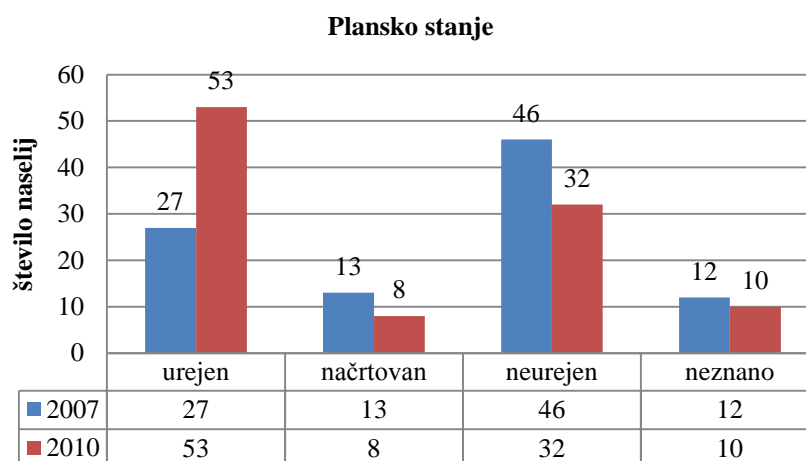
Od vseh romskih naselij je po podatkih iz leta 2007 le v dobri tretjini naselij namenska raba opredeljena kot zazidljiva. Samo ta naselja so imela možnosti uspeti na razpisih nekaterih ministrstev in pridobiti možnosti za obnovo in razvoj infrastrukture in za druge javne potrebe. Pomanjkanje izhodiščnih formalnosti (legalnost bivanja) je zaviralo nadaljnji razvoj.

Podatki iz leta 2010 kažejo na veliko večje število opredeljenih zemljišč za lokacije romskih naselij, ki tam že zasedajo ta prostor z zazidalno-stanovanjsko rabo. Iz manj kot tretjine leta 2007 so prišli leta 2010 na skoraj dve tretjini.

⁶⁴ Največji med njimi je Žabjak pri Novem mestu, kjer se težave komunalne narave stopnjujejo.

Preglednica 10: Ocena planskega stanja romskih naselij 2007 in 2010 (Romska naselja v Sloveniji (anketa) 2007 (po upravnih enotah N = 28), (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 147–148).

Table 10: Assessment of planning condition of Roma settlements in 2007 and 2010 (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 147–148).

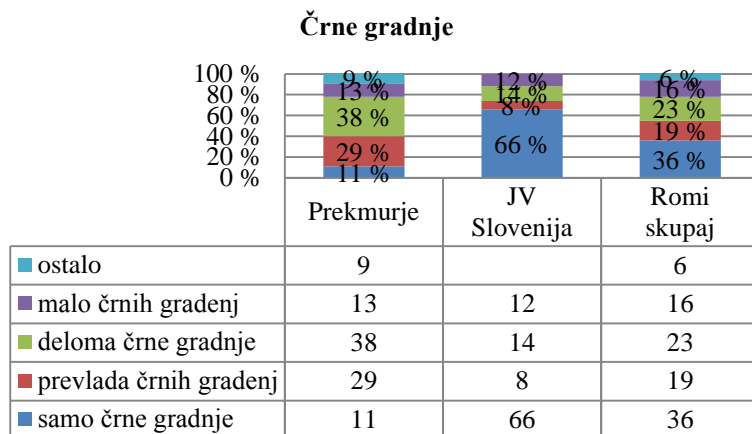

Leta 2007 naj bi bilo med 107 romskimi naselji manj kot tretjina urejenih, dobra desetina je javila namero urediti legalna stanja. Leta 2010 so v podobni anketi predstavniki občin javili za okrog 55 % romskih naselij planski status kot urejen⁶⁵, dodatnih 6 % pa je to pripravljeno storiti (Zupančič, 2014, 142–154).

⁶⁵ Torej, da je aktualni pozidani prostor načrtovan za stanovanjsko rabo in se je s tem spremenila namembnost zemljišč.

Preglednica 11: Delež črnih gradenj v romskih naseljih leta 2010 (Zupančič, 2011 in Zupančič, 2014: str. 152).

Table 11: Share of illegal buildings in Roma settlements in 2010 (Zupančič, 2011 and Zupančič, 2014: page 152).

3.9 Funkcije romskih naselij

Pri vprašanju funkcij romskih naselij izhajamo iz dveh domnev:

- vsako naselje je večfunkcionalno,
- Romi poizkušajo doseči večino svojih potreb v bližini.

V romskih naseljih predstavlja bivanje osnovno vlogo. Naselja so bivalne enote z določenimi slabostmi. Te izvirajo iz lokacije, gradenj in bivalne opreme. Slabosti se odražajo predvsem navznoter, v škodo Romov, ovirajo pa jih na vseh področjih (Zupančič, 2006b, 66–67). Tak primer sta naselji Smrekec I in Smrekec II pri Grosupljem. Locirani sta na močvirnem zemljišču, zaradi vlage, visokih voda in mrčesa pa imajo Romi v naseljih veliko težav. Ker naselji nista komunalno opremljeni, je prisoten smrad, občasno imajo Romi zdravstvene težave (Steklačič, 2003).

Poskusi z uvajanjem vrtcev v romska okolja so se večinoma odlično obnesli. Pionir v uvajanju javnih institucij v romska naselja je bila Pušča. Vrtec je tam začel delovati že v šestdesetih letih 20. stoletja. Dolgo je bil to edini vrtec v romskih naseljih in šele v zadnjem desetletju je dobil nekaj posnemovalcev. Brezje, Kerinov grm, Hudeje (zdaj Vejar), Kamenci so uspešni primeri uvajanja javne družbene infrastrukture v romska naselja.

Zaradi specifičnih romskih virov dohodkov je bil v mnogih primerih pogojevana lokacija naselij. Pomanjkanje kmetijskih površin in vrtov Romi nemalokrat izkoriščajo s posegi v bližnja kmetijska zemljišča. Med dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo Romi, spada zbiranje sekundarnih sovin, urejanje in

preprodaja različnih materialov, zaradi česar potrebujejo veliko prostora. Naselja so nemalokrat onesnažena in polna odpadkov, iz njih se širi smrad⁶⁶, živali, zlasti psi, se prosto sprehajajo. Za družabno življenje in zabavo poskrbijo Romi v okviru svojih naselij. Le-ta ima poseben pomen za ohranjanje in razvoj romskega jezika in s tem tudi romske identitete (Zupančič, 2014, 155–158).

3.10 Dobra praksa

Pojem dobre prakse je pogosto zelo subjektivno postavljen. Kazalci dobrih praks so lahko:

- planska opredeljenost zemljišč;
- število objektov z gradbenim dovoljenjem;
- kakovost objektov;
- lastništvo zemljišč;
- opremljenost naselja z električno energijo, vodovodom, kanalizacijo;
- odvoz smeti;
- požarna varnost;
- dostop do naselja;
- bližina javnega potniškega prometa;
- prometne površine v naselju;
- vizualna urejenost naselja;
- zelenice in javne površine v naselju;
- javne institucije v naselju;
- gospodarska dejavnost v naselju;
- stopnja zaposlenosti;
- število socialnih podpor;
- kulturna in športna dejavnost odraslih in otrok;
- število otrok v šolah in nadaljevanje šolanja;
- število odraslih, ki se izobražujejo;
- organizacije in društva v naselju;
- projekti in višina vloženih sredstev v naselje;
- aktivnosti Romov v naselju (Zupančič, 2014, 159–167).

3.11 Pravna izhodišča za posege v romska naselja

Za področje urejanja prostora, graditve objektov za različne namene, pripravo urbanih zemljišč in urejanje stanovanjske problematike so relevantni naslednji zakoni: Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS št. 33-1761/2007, 4585 in spremembe), Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS št.

⁶⁶ Zaradi kurjenja smeti, kablov in drugih izdelkov.

110-5386/2002, 13057 in spremembe), Zakon o graditvi objektov (Uradni list RS št. 102-4398/2004, 12358 in spremembe) ter Stanovanjski zakon (Uradni list RS št. 69-3312/2003, 10633 in spremembe). Poleg teh so številni podzakonski akti, ki natančneje določajo načine, pogoje in nadzor nad aktivnostmi na omenjenih področjih ter ustrezno pravno podlago za reševanje problematike romskih naselij. Zakon o romski skupnosti to zakonodajo upošteva, izjemoma dopušča tudi možnost državnega intervencionizma.

Nacionalen stanovanjski program usmerja sredstva Stanovanjskega sklada RS v tiste projekte, ki omogočajo ureditev stanovanj romskim družinam.

Stanovanjski zakon določa pristojnost občine, da sprejema in uresničuje občinski stanovanjski program ter zagotavlja sredstva za graditev, pridobitev in oddajanje neprofitnih stanovanj (Zupančič, 2014, 197–198).

V strateškem prostorskem dokumentu za usmerjanje prostorskega razvoja v Sloveniji – Strategiji prostorskega razvoja RS (Uradni list RS št. 76-3397/2004, 9217) je opredeljena kot ena od nalog in aktivnosti nosilcev urejanja prostora za področje izvajanja poselitve prostorske strategije, svetovanje občinam, v katerih živijo Romi, pri urejanju romskih naselij.

4 ROMSKA NASELJA V OBČINI GROSUPLJE

4.1 Položaj Romov v občini Grosuplje

V občini Grosuplje Romi živijo v petih romskih naseljih, in sicer Smrekec I, Smrekec II, Oaza, Pri Nikotu in Benat. Naselja so na zemljiščih v lasti Občine Grosuplje, Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, deloma v zasebni lasti oziroma v lasti Romov. Naselji Smrekec I in Smrekec II sta novonastali naselji, za katera je občina pridobila zemljišča za naselje. V letu 2000 je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje, izvedeno nasutje, zgradili so se betonski platoji, na katere so bili postavljeni zabojniki in barake, napeljal se je vodovod. Uredile so se tudi sanitarije, vendar so jih Romi uničili do take mere, da niso več uporabni. Na predmetna zemljišča so bili iz več lokacij preseljeni Romi, ki so prvotno bivali nelegalno na zemljiščih v zasebni lasti. Poleg tega so bila ta zemljišča nezazidljiva in za bivanje nesprejemljiva tako z okoljskega kot prostorskega vidika. V letu 2006 je bila financirana izgradnja kanalizacijskega sistema v naselju Oaza. V letu 2009 je občina izdelala projekte, pridobila gradbeno dovoljenje in izvedla elektrifikacijo romskih naselij Smrekec I in Smrekec II, v letu 2010 pa še elektrifikacijo romskih naselij Oaza in Pri Nikotu.

V letih 2011 in 2012 je bila na širšem območju zemljišč⁶⁷ izvedena komasacija. To območje vključuje tudi dve romski naselji in v okviru komasacije je bila izvedena parcelacija zemljišč obeh naselij (Oaza in Pri Nikotu). Odmerjene so bile dovozne poti in parcele posameznih uporabnikov. Lastniki zemljišč ostajajo občina, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS in posamezne fizične osebe, urejanje lastniških razmerij pa se predvideva v bližnji prihodnosti.

Občina glede na vsakoletni veljavni in sprejeti proračun nudi romskemu prebivalstvu različne oblike pomoči, ki so:

- enkratna socialna pomoč⁶⁸;
- subvencionirana kosila v šoli;
- subvencioniranje šolskih potrebščin.

Romom se, tako kot ostalim občanom, namenjuje tudi sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje, subvencioniranje profitnih najemnin, pokritje stroškov pogreba pokojnih, denarno darilo ob rojstvu novorojenca, otroci so vključeni v šolski prevoz ipd.

Občina Grosuplje podpira, razvija in nadgrajuje različne programe, namenjene romski populaciji. Med naseljema Smrekec I in Smrekec II je občina v letu 2006 postavila mobilni objekt, v katerem se odvijajo različni preventivni programi. Prvi programi so bili realizirani s pomočjo Centra za socialno delo Grosuplje in Fakultete za socialno delo. Občina je objekt postavila z namenom, da bi romskim

⁶⁷ Območje 60 ha.

⁶⁸ V obliki denarja, plačila položnic ali nakupa življenjskih potrebščin.

otrokom omogočila pridobitev potrebnih veščin in znanj, ki jih potrebujejo za učinkovitejše vključevanje v redne oblike šolanja, napredovanje v šoli in posledično za hitrejši vstop na trg dela in večjo socializacijo. Februarja leta 2012 so se v objektu začele izvajati aktivnosti Romskega izobraževalnega inkubatorja. Projekt koordinira Inštitut za narodnostna vprašanja, izvaja pa se v okviru projekta Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti⁶⁹. Aktivnosti so namenjene šoloobveznim in predšolskim otrokom in se primarno osredotočajo na nudenje učne pomoči v sodelovanju z Osnovno šolo Louisa Adamiča Grosuplje.

V občini ima sedež romsko društvo »Romi gredo naprej – Roma džan angle«, ki izvaja kulturne in različne socialne preventivne programe. Preventivne romske programe občina financira tudi preko Centra za socialno delo Grosuplje, ki izvaja in koordinira posamezne programe⁷⁰. Programi so namenjeni predvsem romskim otrokom in mladini.

V okviru Strategije razvoja socialnega varstva v občini Grosuplje za obdobje 2011–2015, ki je strateški dokument socialne politike v občini, je občina Grosuplje opredelila dva programa, namenjena izključno romski populaciji:

- izobraževanje odraslih pripadnikov romske skupnosti;
- preprečevanje in preseganje socialne izključenosti Romov v občini Grosuplje.

Ukrepi za izboljšanje položaja Romov so opredeljeni v okviru občinske strategije socialnega varstva.

Občinski svet Občine Grosuplje je decembra 2015 sprejel sklep o oblikovanju Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Grosuplje⁷¹. Komisija šteje 11 članov, od tega pet Romov. Ena od nalog te komisije je tudi priprava podrobnega področnega programa na podlagi Zakona o romski skupnosti in Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015. Občina je v letu 2012 pridobila državna sredstva za asfaltiranje dela ceste v naseljih Smrekec I in Smrekec II, v letu 2016 pa se poteguje za pridobitev sredstev za priključitev naselij Oaza in Pri Nikotu na javno kanalizacijsko omrežje (Vir: lasten).

4.2 Naselitev in število Romov v občini Grosuplje

Romi v občini Grosuplje sodijo med dolenske Rome, ki so se preselili v Slovenijo preko Hrvaške. Začetek naseljevanja Romov v občino Grosuplje se začne dokaj pozno, in sicer v letu 1974, ko se je v naselje Pri Nikotu prvi stalno naselil Niko Hudorovac, družinski poglavar⁷². Rodbina Brajdič je začela

⁶⁹ Sofinancirata ga pristojno ministrstvo in Evropski socialni sklad.

⁷⁰ Jutro nove misli, Tikno them ...

⁷¹ Prvič je bila Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Grosuplje ustanovljena s sklepom občinskega sveta septembra 2011; mandat ji je prenehal kot ostalim komisijam občinskega sveta s konstituiranjem novega občinskega sveta po lokalnih volitvah oktobra 2014.

⁷² Po navedbah N. Hudorovca (intervju 1. 2. 2016).

z naseljevanjem na območju današnjega naselja Oaza leta 1978⁷³. Nekateri med njimi so privzeli tuje priimke.

V občini Grosuplje je danes več romskega prebivalstva, kot ga je bilo v preteklosti. Priselilo se je več romskih družin, predvsem iz Žužemberka. Od tam so jih namreč v osemdesetih letih prejšnjega stoletja pregnali neromski domačini, zato so se potem razselili večinoma na območje bližnjih občin: Grosuplje, Trebnje in Novo mesto⁷⁴. Po navedbah Štrukljeve⁷⁵ so bili leta 1971 Romi naseljeni v šotorih v gozdu pri vasi Spodnje Duplice, vzhodno od Grosuplja ter v barakah v Ponovi vasi.

V petih romskih naseljih v občini Grosuplje skupno biva okoli 200 Romov, število pa minimalno variira glede na trenutne migracije.

Slika 6: Prikaz romskih naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten; podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 6: Representation of Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: own; database PISO, Realis, d. o. o.)

⁷³ Po pričevanju romskega svetnika Bruna Brajdiča.

⁷⁴ P. Štrukelj (2004, 306, 309).

⁷⁵ P. Štrukelj (2004,107).

Preglednica 12: Število Romov in površina naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten).

Table 12: Number of Romas and size of settlements in Municipality of Grosuplje (Source: personal archive).

Ime naselja	Površina	Število Romov
Smrekec I	5200 m ² (prvotna)	53
	13.500 m ²	
Smrekec II	6650 m ² (prvotna)	57
	7650 m ²	
Oaza	9500 m ²	31
Pri Nikotu	3300 m ²	29
Benat	1200 m ²	20
SKUPAJ	35.150 m²	190

Preglednica 13: Opremljenost romskih naselij v občini Grosuplje (Vir: lasten).

Table 13: Facilities in Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: personal archive).

Ime naselja	Število nelegalnih objektov	Število legalnih objektov	Elektrika – število priključkov	Vodovod – število priključkov	Kanalizacija
Smrekec I	19	1	da – 4	da – 8	ne
Smrekec II	14	0	da – 6	da – 3	ne
Oaza	9	0	da – 9	da – 7	2 skupni greznici
Pri Nikotu	5	0	da – 3	da – 4	ne
Benat	4	0	ne	ne	ne
SKUPAJ	48	1	22	22	2 greznici

4.3 Romsko naselje Smrekec I in II

Romsko naselje Smrekec tvorita dve z melioracijskim kanalom potoka Bičje ločeni enoti Smrekec I in Smrekec II⁷⁶. Leži na robu mesta Grosuplje ob industrijski coni, v neposredni bližini naselja Brezje pri Grosupljem⁷⁷. Nahaja se v neposredni bližini avtobusne in železniške postaje (500 m) ter v križišču državnih in lokalnih cest, na katere se navezujejo preko dveh asfaltiranih poti smeri severno in južno. Naselje je nastalo leta 2000, ko je občina Grosuplje pridobila zemljišča ter gradbeno dovoljenje za izvedbo nasutja na močvirnatih tleh. Zgradile so se štiri vrste betonskih platojev, na katere so se

⁷⁶ Dejansko gre za eno naselje.

⁷⁷ Sončni dvori.

postavili bivalni zabojniki in barake. Na predmetna zemljišča se je preselilo Rome iz lokacij Stehan, Rojnik ter »Za železnico«, ki so prvotno bivali nelegalno na zemljiščih v zasebni lasti. Uredil se je vodovod in skupne sanitarije, vendar so jih Romi uničili do te mere, da niso več uporabni. Tudi bivalni zabojniki so večinoma vsi uničeni. Romi so si sami uredili lesene barake in nekaj zidanih objektov. V letu 2009 je občina naročila izvedbo projektov in pridobila gradbeno dovoljenje ter izvedla elektrifikacijo s priključitvijo v obliki »camp« priključkov.

Med obema naseljema je bil z gradbenim dovoljenjem v letu 2006 postavljen tudi mobilni objekt za izobraževalne namene. V njem se od februarja leta 2012 izvajajo aktivnosti Romskega izobraževalnega inkubatorja. Projekt koordinira Inštitut za narodnostna vprašanja, izvaja pa se v okviru projekta Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti. Konec leta 2014 je v objektu zaživel tudi projekt – integracija romskih predšolskih otrok v javni vrtec, ki ga izvajajo vzgojiteljice javnega zavoda Občine Grosuplje.

Občina je lastnica večine zemljišč.

Slika 7: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 7: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Stanje pred izgradnjo romskih naselij Smrekec I in Smrekec II.

Slika 8: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 8: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis d. o. o.)

Urejeni naselji Smrekec I in Smrekec II, za kateri je občina pridobila gradbeno dovoljenje.

Slika 9: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 9: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Kot je razvidno iz posnetkov sta se naselji, kljub prvotni ureditvi in fizični omejitvi z melioracijskimi kanali, začeli hitro širiti preko meja. Predvsem Smrekec I se je z nasipavanjem odpadnega materiala in zemljine širil razmeroma hitro. Nasuti del se prvotno uporablja kot prostor za zbiranje surovin, kasneje

za poselitev. Na severnem vstopu v naselje sta se pred in za potok preselili dve družini iz urejenega dela naselja. Razlog selitve je bil spor s sosedi.

Slika 10: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 10: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 11: Letalski posnetki romskega naselja Smrekec I in II z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 11: Aerial photos of Roma settlements Smrekec I and II from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

V letu 2015 je bil na vzhodnem robu naselja Smrekec II, v sklopu izgradnje javne kanalizacije, zgrajen razbremenilnik.

Slika 12: Fotografija naselja Smrekec I z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 12: Photograph of Roma settlement Smrekec I from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 13: Fotografija naselja Smrekec I z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 13: Photograph of Roma settlement Smrekec I from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 14: Fotografija naselja Smrekec II z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 14: Photograph of Roma settlement Smrekec II from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 15: Fotografija naselja Smrekec II z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 15: Photograph of Roma settlement Smrekec II from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 16: Fotografija mobilnega objekta za izobraževalne namene z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 16: Photograph of a mobile education facility from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

4.4 Romsko naselje Oaza

Romsko naselje Oaza je locirano na ravnici iz ilovice in glin, ki jo režejo posamični melioracijski kanali. Širše območje je kmetijska površina, travniki in njive. Naselje je stalna lokacija poselitve Romov in je nastalo leta 1978 na ostankih bivšega gozda, kjer so v času agromelioracij okoliških kmetijskih površin navažali slab material in kamenje. Locirano je približno 600 m jugovzhodno od Grosuplja, 200 m od državne ceste⁷⁸ ob melioracijskem kanalu, ki poteka ob vzhodni strani naselja in poljski poti, ki poteka po zahodni strani.

V letu 2010 se je s strani Občine Grosuplje izvedla elektrifikacija naselja s priključitvijo v obliki začasnih priključkov. Naselje je opremljeno z vodovodom, v naselju sta locirani dve greznici, v kateri imajo Romi speljano odpadno vodo iz objektov.

⁷⁸ R3 647 1173 Grosuplje – Mlačevo.

Občina je lastnica približno polovice zemljišč, na katerih se nahaja naselje.

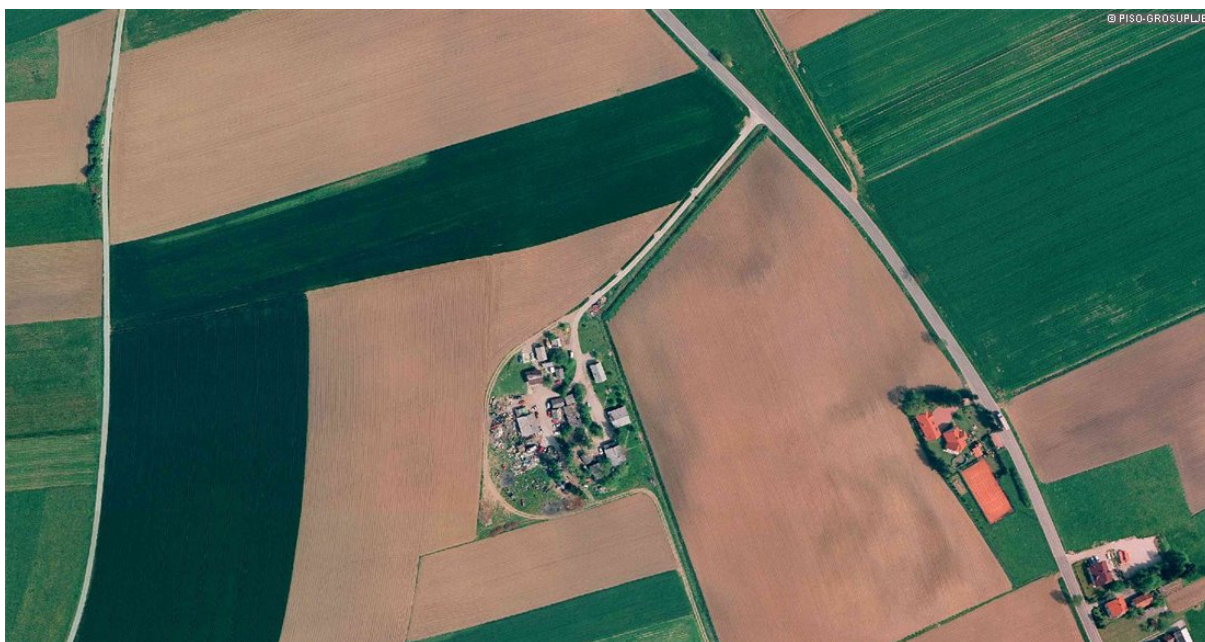
Naselje Oaza je najlepše urejeno naselje izmed vseh romskih naselij v občini. Objekti so urejeni znotraj in zunaj.

Slika 17: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 17: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

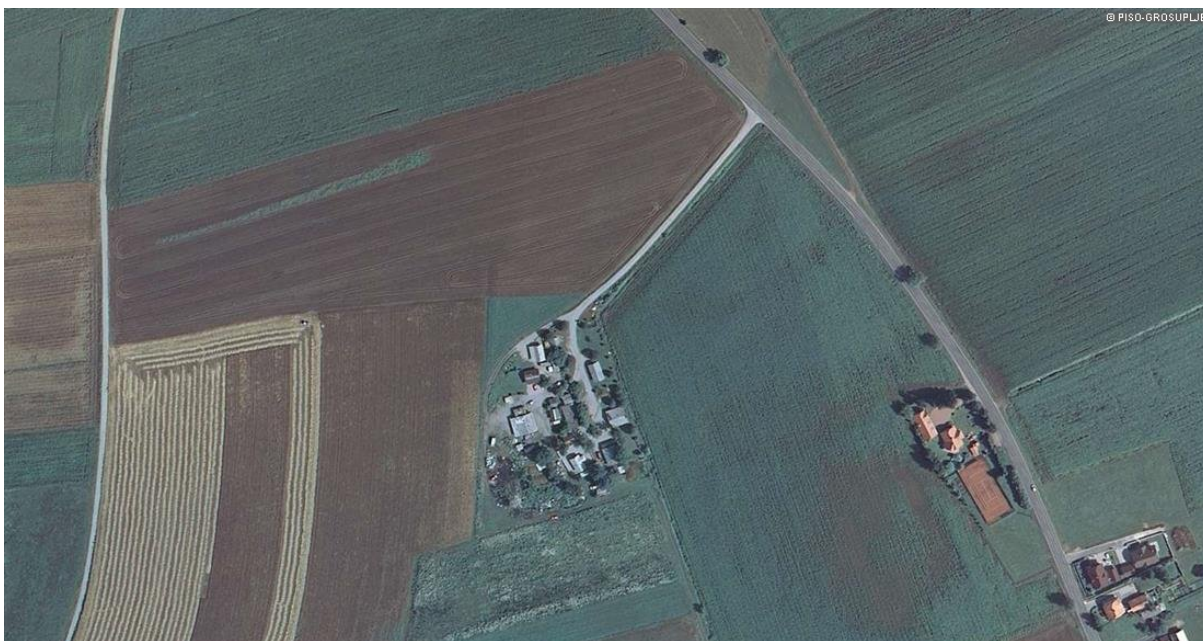
Kot je razvidno, se je prvotni slum skozi čas notranje urejal in dograjeval z večjimi, kakovostnimi, tudi zidanimi objekti.

Slika 18: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 18: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 28. 8. 2002 (source: PISO, Realis, d. o. o.)

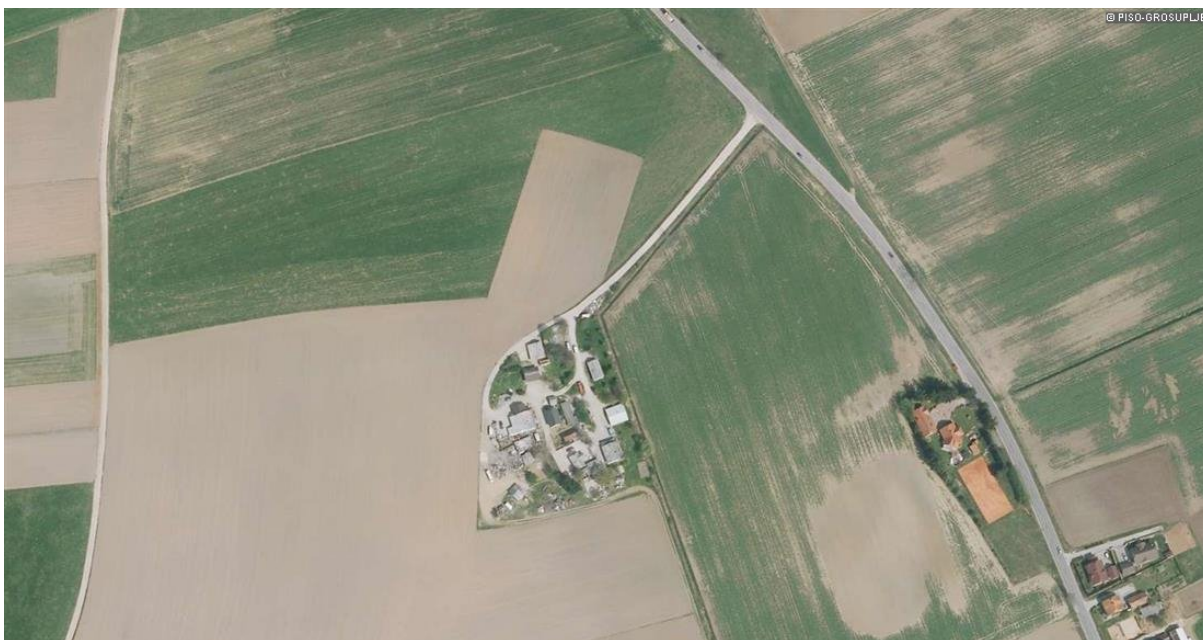
Razvilo se je notranje omrežje poti.

Slika 19: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 19: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

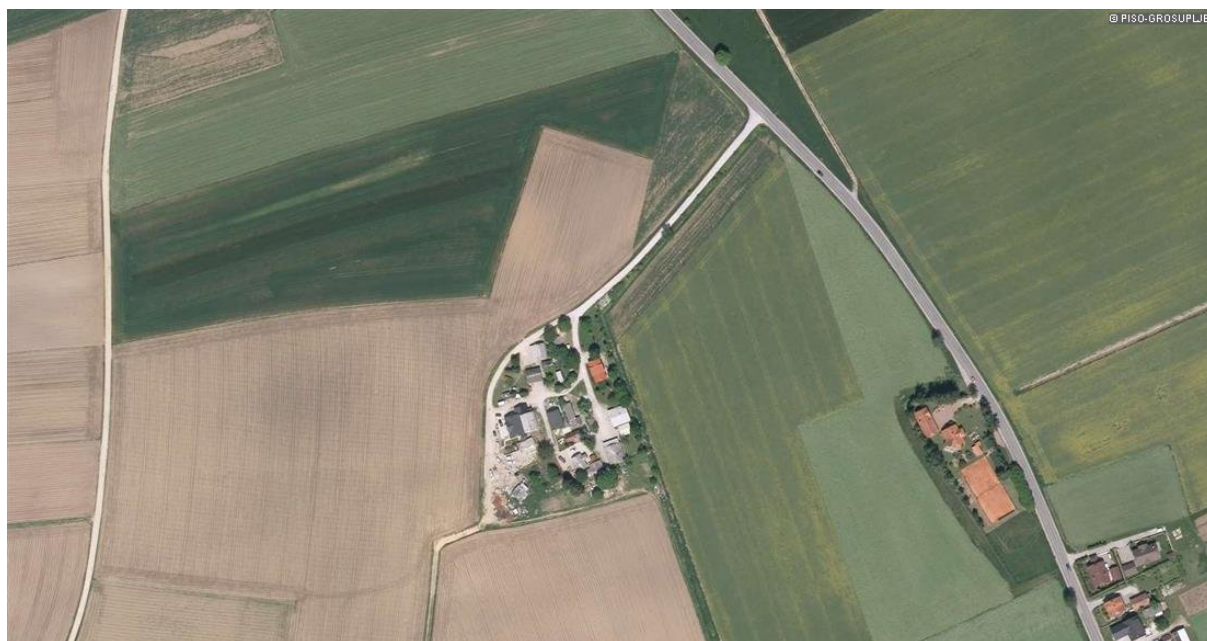
Zmanjšalo se je območje, namenjeno zbiranju surovin.

Slika 20: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 20: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Naselje Oaza je omejeno z obdelovanimi površinami, zato je nekontrolirana širitev naselja omejena.

Slika 21: Letalski posnetki romskega naselja Oaza z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 21: Aerial photos of Roma settlements Oaza from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Izvedla se je kmetijska komasacija z ureditvijo poljske poti, ki se nadaljuje mimo naselja.

Slika 22: Fotografija naselja Oaza z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 22: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 23: Fotografija naselja Oaza z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 23: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 24: Fotografija naselja Oaza z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten)

Figure 24: Photograph of Roma settlement Smrekec Oaza from 1. 2. 2016 (Source: own archive)

4.5 Romsko naselje Pri Nikotu

Romsko naselje Pri Nikotu je pozicionirano v severnem vznožju erodiranega, z gozdom poraslega griča iz apnencev in robu ravnice iz ilovice ter gline. Ravnico v naravi prečijo melioracijski kanali. Od Malega Mlačeva je oddaljeno približno 400 m, 200 m od državne ceste⁷⁹ in se nahaja v neposredni bližini romskega naselja Oaza. Vizualno je izpostavljen predvsem severni del roba naselja, do naselja vodi makadamska pot.

V letu 2010 se je s strani Občine Grosuplje izvedla elektrifikacija naselja s priključitvijo v obliki »camp« priključkov. Naselje je opremljeno z vodovodom, v naselju ni kanalizacije, urejen je odvoz odpadkov.

⁷⁹ R3 647 1173 Grosuplje – Mlačevo.

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov je lastnik približno 90 % zemljišč, na katerih se naselje nahaja.

Slika 25: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 25: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 21. 7. 1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Naselje se od prvotne naselitve leta 1974 skozi čas ni dosti povečevalo in urejalo. V naselju so si poleg glavarja družine domove postavili še trije sinovi.

Slika 26: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 26: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 27: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

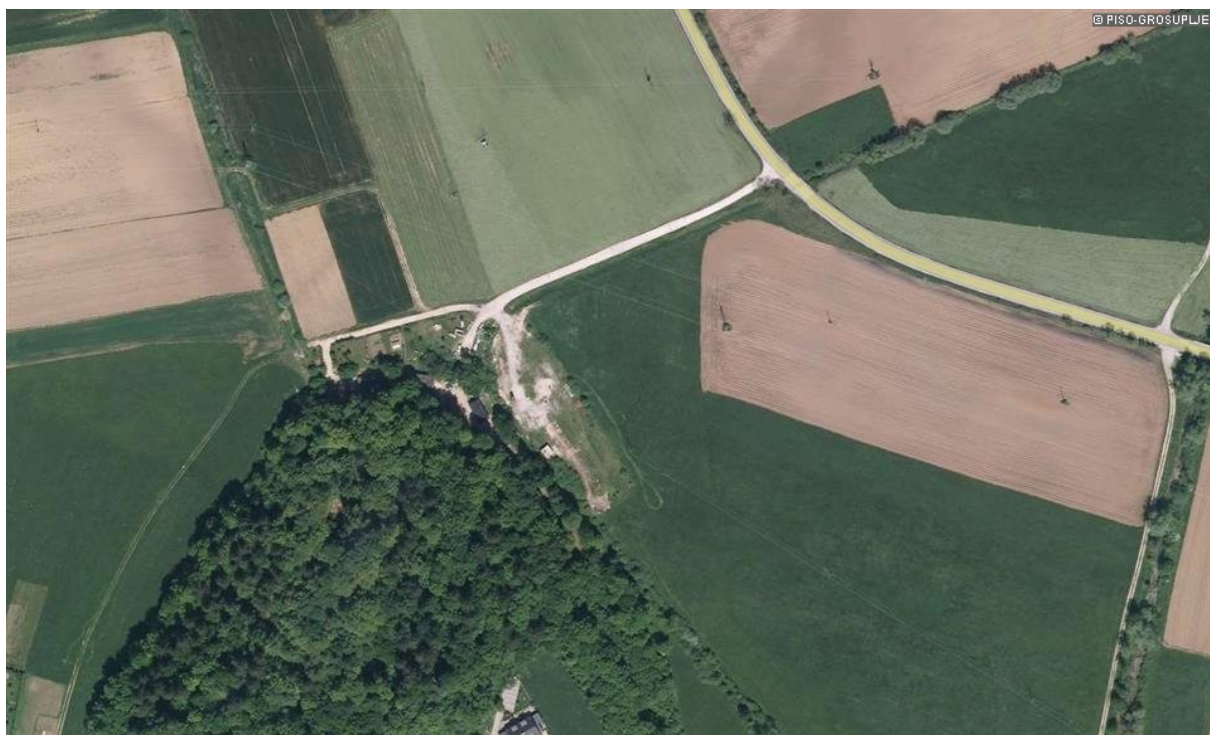
Figure 27: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 11. 7. 2006 (source: PISO, Realis, d. o. o.)

Na vzhodni strani naselja je na kmetijskem zemljišču občan izvedel nelegalno nasutje za predvideno dejavnost, ki pa je bila s strani inšpekcijske službe ustavljena.

Slika 28: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 28: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 29: Letalski posnetki romskega naselja Pri Nikotu z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 29: Aerial photos of Roma settlements Pri Nikotu from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

V naselju je bivalni zabojnik, ki je bil Romom s strani Občine Grosuplje dan v uporabo kot začasni objekt. Izvedla se je kmetijska komasacija z ureditvijo poljske poti.

Slika 30: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 30: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 31: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten)

Figure 31: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 1. 2. 2016 (Source: own archive)

Slika 32: Fotografija naselja Pri Nikotu z dne 1. 2. 2016 (Vir: lasten)

Figure 32: Photograph of Roma settlement Pri Nikotu from 1. 2. 2016 (Source: own archive)

4.6 Romsko naselje Benat

V naselje Benat so se naselili leta 2002 Romi iz naselja Smrekec I⁸⁰ zaradi medsebojnih nesoglasij, potem ko so sami kupili 1135 m² nezazidljivega kmetijskega zemljišča.

Širše območje je kmetijska površina, travniki in njive. Naselje ni elektrificirano in komunalno opremljeno. Vodo zajemajo iz bližnjega potoka in pokopališča. Začasno so imeli nameščeno cisterno, v katero so gasilci točili vodo. Električno si zagotavljajo s pomočjo agregatov. Objekti imajo hišno številko, urejen je odvoz odpadkov. Do naselja vodi makadamska pot.

⁸⁰ Bratje Hudorovac.

Slika 33: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 21. 7. 1998 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 33: Aerial photos of Roma settlements Benat from 21.07.1998 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Stanje zemljišč pred poselitvijo romskega naselja Benat.

Slika 34: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 28. 8. 2002 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 34: Aerial photos of Roma settlements Benat from 28. 8. 2002 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Prvotna poselitev romskega naselja Benat.

Slika 35: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 11. 7. 2006 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 35: Aerial photos of Roma settlements Benat from 11. 7. 2006 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Minimalna razširitev naselja in prve obcestne pozidave proti naselju. Ob dostopni poti so se pojavili objekti, ki pa niso v lasti Romov in niso namenjeni bivanju.

Slika 36: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 19. 4. 2011 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 36: Aerial photos of Roma settlements Benat from 19. 4. 2011 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 37: Letalski posnetki romskega naselja Benat z dne 6. 5. 2014 (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 37: Aerial photos of Roma settlements Benat from 6. 5. 2014 (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Novi objekti v naselju so večji in boljše izdelave.

Slika 38: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 38: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

Slika 39: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 39: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

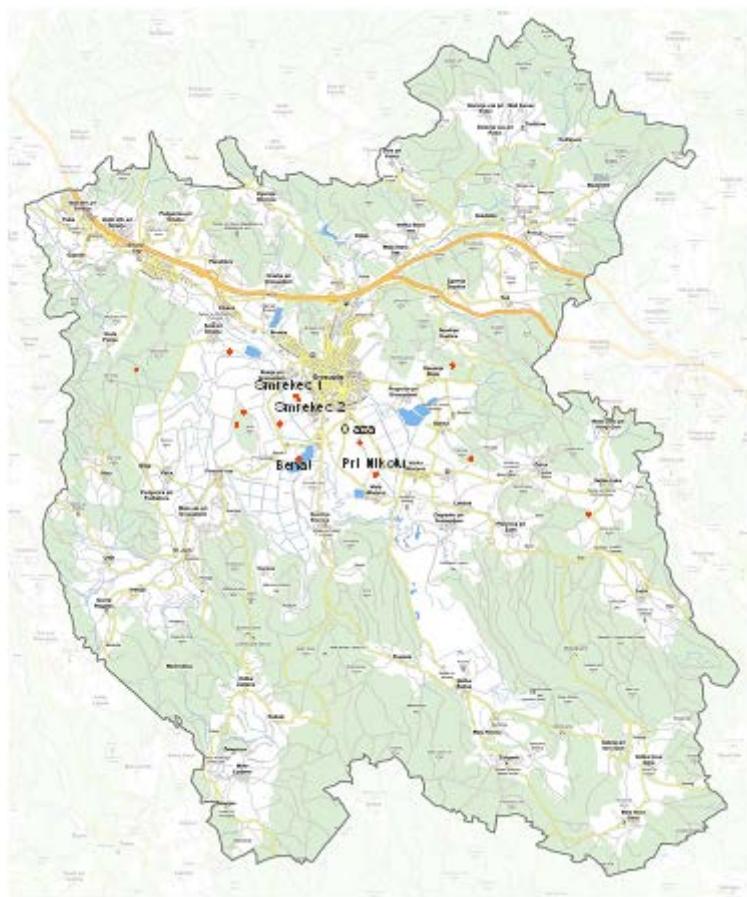
Slika 40: Fotografija naselja Benat z dne 23. 5. 2016 (Vir: lasten)

Figure 40: Photograph of Roma settlement Benat from 23. 5. 2016 (Source: own archive)

4.7 Lokacije začasne naselitve Romov

V občini je kar nekaj lokacij, ki jih Romi uporabljajo za sezonske migracije, zemljišča (gozdove, polja, jase) uporabljajo kot prostore za piknike ali kot zatočišča pred vročino in dejavnosti zeliščarstva in gobarstva. Posamezne lokacije so se v preteklosti uporabljale kot prostor, kjer so kurili gume, vozila, kable, da bi kovino ločili od plastike in tako zvišali ceno odkupa.

V magistrskem delu te lokacije niso bile preverjene in selekcionirane glede na prostorske omejitve, ki bi bile možne kot dovoljene lokacije za občasno bivanje.

Slika 41: Prikaz začasnih lokacij naselitve v občini Grosuplje (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 41: Temporary Roma settlements in Municipality of Grosuplje (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

5 TERENSKO DELO IN INTERVJUJI Z ROMI

Odločil sem se, da bom raziskavo izvedel na primeru dolenskih Romov, saj imajo gorenjski Sinti in prekmurski Romi popolnoma drugačno zgodovino, njihova poselitev pa drugačen razvoj. Izbranih je bilo 9 romskih naselij JV Slovenije s tradicionalno romsko poselitvijo. Vse tri občine, kjer ležijo naselja, v katerih so bili izvedeni intervjuji, spadajo po določilih Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS št. 94-4692/2007, 12797 in spremembe) med občine, kjer živi avtohtona romska skupnost:

- Smrekec I, Smrekec II, Oaza in Pri Nikotu (občina Grosuplje);
- Trate in Mestni log (občina Kočevje);
- Svržaki, Rosalnice/Boriha in Križevska vas (občina Metlika).

Kljub določenim že izvedenim analizam, ki so bile izvedene v preteklosti, je bilo moje raziskovanje v intervjujih usmerjeno v področje prostorske in bivanjske problematike. Predvsem me je zanimalo videnje prostora in odnosa do lastnega doma v očeh Romov, vezano na njihovo nomadsko in polnomadsko preteklost.

V občini Kočevje me je v naseljih spremljal Marjan Hudorovac, romski koordinator in svetnik v občinskem svetu občine Kočevje, sicer zaposlen v sklopu projekta Ljudska univerza. V romskih naseljih v občini Metlika je bila prisotna Mojca Krajnc, zaposlena na Centru za socialno delo Metlika. V vseh naseljih, pa tudi v romskih naseljih občine Grosuplje je bil navzoč tajnik Marjan Jakopin in bivši predsednik Krajevne skupnosti Grosuplje.

5.1 Namen terenskega dela in intervjuji

Osnovni namen intervjujev je bil pridobiti odgovor na vprašanje, kako Romi doživljajo, razumejo in kaj sploh jim prostor pomeni, vezano na specifiko njihove zgodovine, kulture in navad. Zanimalo me je predvsem, kje si želijo bivati, ali so degradirana območja (bližina tovarn, odlagališč, zapuščeni kopi ...) kot lokacija za bivanje sprejemljiva oziroma zaželena in kaj si v sklopu naselja oziroma poselitve želijo.

Delno strukturiran intervju temelji na naslednjih izhodiščih:

- ocena stanja v romskem naselju;
- sprejemljivost stalne naselitve;
- zelene lokacije preselitve;
- življenje z Romi/neromi;
- oblika bivališča;
- zbiranje surovin;

- skupni prostor v sklopu naselja;
- urejenost naselja;
- razumevanje besede »dom«;
- težave, želje, potrebe Romov.

Gre za testno, pilotno anketo, ki ni statistično reprezentativna, daje pa indikacije za učinkovito raziskavo, ki je lahko osnova pri umeščanju romskih naselij, preverjanju možnosti razvoja in širitve obstoječih romskih naselij, za posamezno skupino.

5.2 Analiza rezultatov

V anketi je sodelovalo 60 Romov iz 9 romskih naselij, lociranih v treh občinah s tradicionalno romsko poselitvijo. Ankete je bila izvedena na majhnem vzorcu in zgolj nakazuje možen način raziskave.

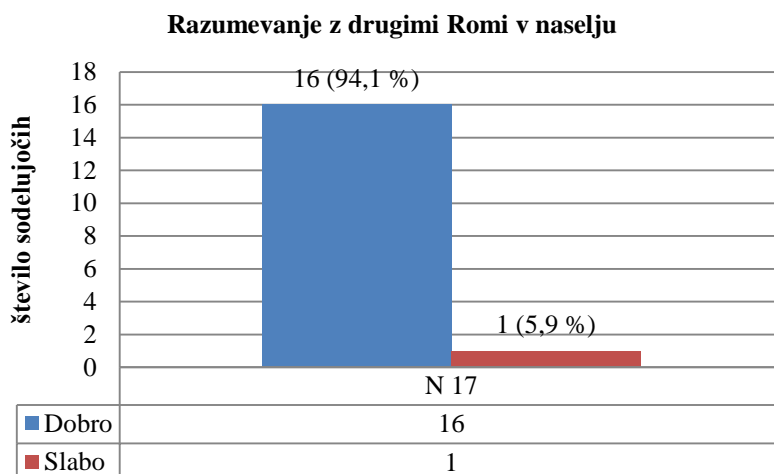
Posamezniki so bili izbrani naključno, večina zaprosenih za sodelovanje v intervjuju je svoje sodelovanje zavrnila (slabe dovedanje izkušnje, strah pred izpostavljenostjo pri izražanju mnenja). Želja je bila pridobiti različen starostni vzorec in enakomeren delež ženske in moške populacije. Tako so v intervjujih sodelovali Romi, stari med 18 in 65 let, od tega 37 moških in 23 žensk.

Intervju se je izvajal z uporabo delno strukturiranega vprašalnika s 17 vprašanji (priloga A). Potekal je na terenu v romskih naseljih, večinoma pred objekti, v katerih živijo Romi, ki so sodelovali v intervjujih. Vse odgovore na vprašanja sem osebno zapisal, z večino vprašanih sem poleg konkretnih vprašanj razvil tudi splošen pogovor, vezan na njihovo situacijo, trenutno stanje v naseljih in romsko problematiko na splošno.

5.2.1 Intervjuji z Romi v občini Kočevje

V občini Kočevje je 5 romskih naselij, in sicer Mestni log, Željne, Griček, Trate in Kočevje. Skupno prebiva v naseljih 427 Romov, kar je približno 5 % vseh Romov v Sloveniji (Zupančič, 2010).

Intervjuji so bili izvedeni v romskih naseljih Trate in Mestni log. Skupno je bilo izprašanih 17 intervjuvancev, kar znaša 4 % vseh Romov v občini Kočevje, v starosti od 21 do 56 let (povprečna starost 35,8 let), 14 moških in 3 ženske. Vsi Romi razen enega so brezposelni in živijo od socialne podpore. 6 Romov biva v naselju od rojstva, v povprečju pa živijo v naselju 27,5 let.

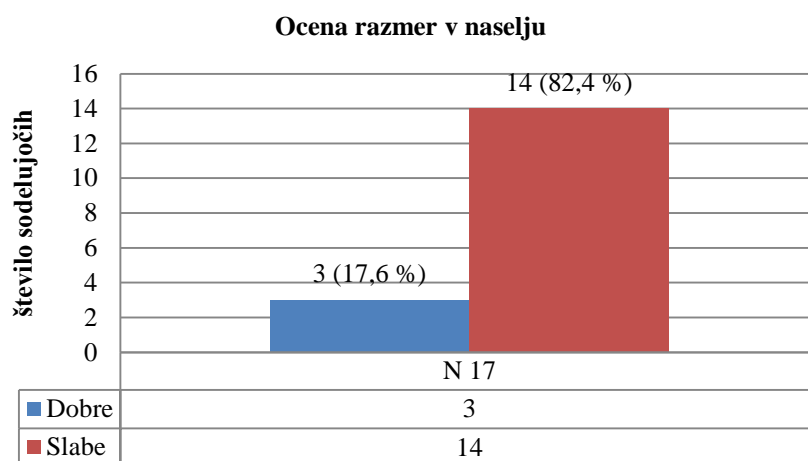

Grafikon 1: Vprašanje št. 5, občina Kočevje, december 2015

Graph 1: Question nr. 5, Municipality of Kočevje, december 2015

Odgovori na vprašanje »Kako se razumete z drugimi Romi?« kažejo, da večina, 16 oseb (94,1 %), ocenjuje kot dobro, le 1 (5,9 %) kot slabo.

Rezultati kažejo na dokaj veliko razumevanje med Romi.

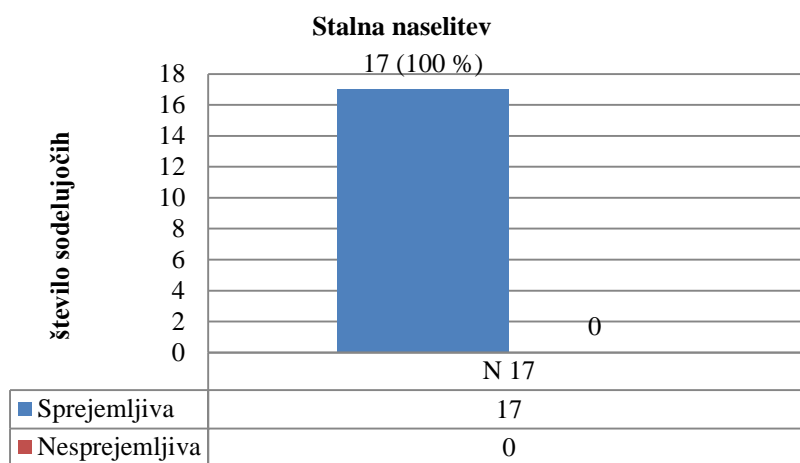
Grafikon 2: Vprašanje št. 6, občina Kočevje, december 2015

Graph 2: Question nr. 6, Municipality of Kočevje, december 2015

Odgovori na vprašanje »Kako Romi ocenjujete razmere v naselju?« kažejo, da jih večina, 14 oseb (82,4 %), ocenjuje kot slabe, 3 (17,6 %) kot dobre.

Rezultati kažejo na dokaj veliko nezadovoljstvo nad trenutnim stanjem razmer v romskih naseljih v občini Kočevje, kar dejansko izkazuje stanje na terenu.

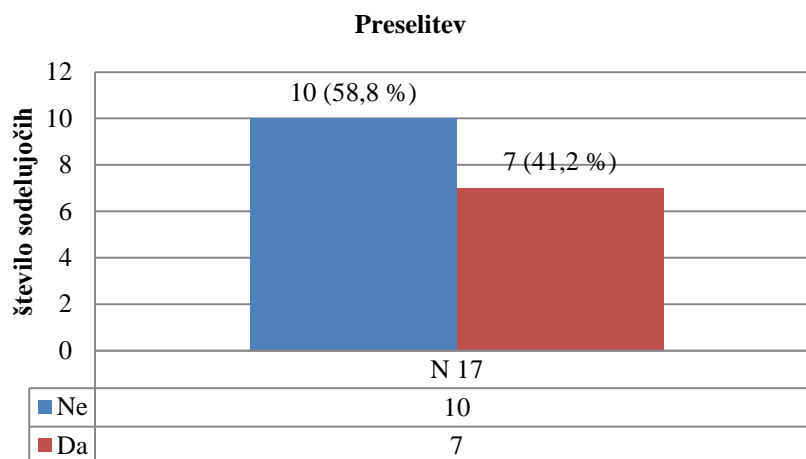
Vprašanje št. 7 je bilo »Kaj razumete pod besedo dom?« Večini vprašanih pomeni beseda dom prostor za bivanje (baraka, bivalnik, hiša) ali preprosto dom, eden izmed vprašanih Romov pa besedo dom razume kot varnost.

Grafikon 3: Vprašanje št. 8, občina Kočevje, december 2015

Graph 3: Question nr. 8, Municipality of Kočevje, december 2015

Stalna naselitev je pri vseh 17 vprašanih Romih sprejemljiva, iz česar lahko sklepamo, da je faza nomadstva in polnomadstva zaključena.

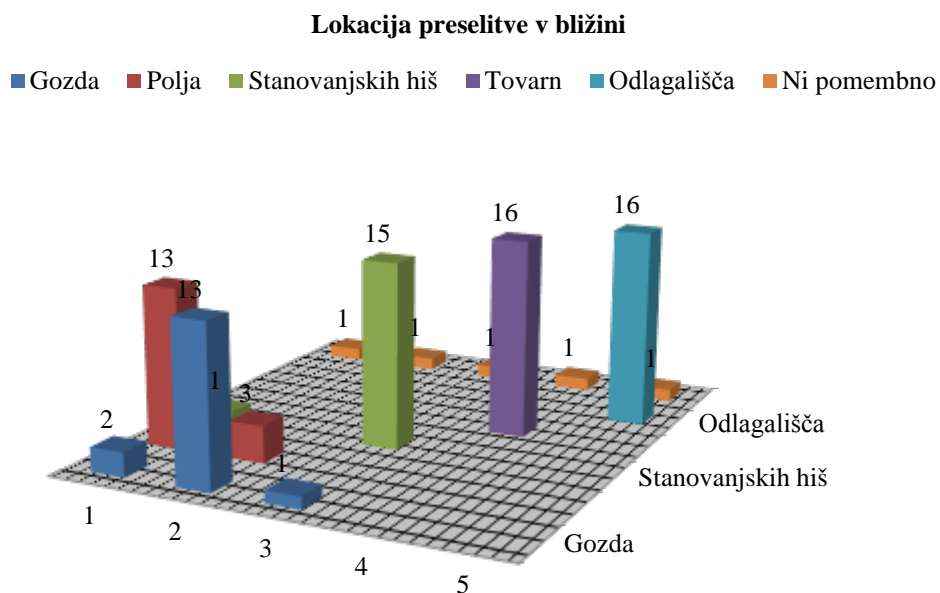

Grafikon 4: Vprašanje št. 9, občina Kočevje, december 2015

Graph 4: Question nr. 9, Municipality of Kočevje, december 2015

Na vprašanje »Ali bi se preselili?« jih je 10 (58,8 %) Romov odgovorilo, da želi ostati na sedanji lokaciji, 7 (41,2 %) bi se jih preselilo.

Rezultat kaže na dokaj visoko število tistih, ki se kljub slabim razmeram v naselju ne bi preselili.

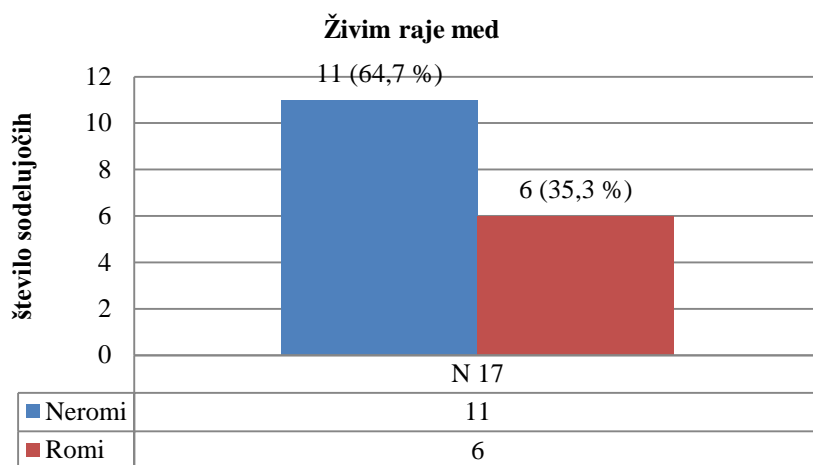

Grafikon 5: Vprašanje št. 10, občina Kočevje, december 2015

Graph 5: Question nr. 10, Municipality of Kočevje, december 2015

Glede lokacije preselitve si kot prvo izbiro 13 (76,5 %) Romov želi bivališče v bližini polja, 2 (11,8 %) v bližini gozda, 1 v bližini stanovanjskih objektov, 1 intervjuvancu je lokacija nepomembna. Na drugem mestu bi si večina, 13 Romov (76,5%), izbrala lokacijo v bližini gozda, 3 (17,6 %) v bližini polja. Tretja izbira je bila za 15 (88,2 %) vprašanih Romov najprimernejša bližina obstoječih stanovanjskih hiš, 1 (5,9 %) si želi v bližino gozda. Pri četrti in peti izbiri je bil pri vseh, ki so odgovarjali na vprašanje, odgovor enak, tovarna na četrtem mestu, bližina odlagališča pa na petem mestu.

Rezultati tako kažejo, da si Romi želijo povezanosti z naravo, bivati v bližini polja in gozda. Ne želijo si bivanj v bližini odlagališč in tovarn.

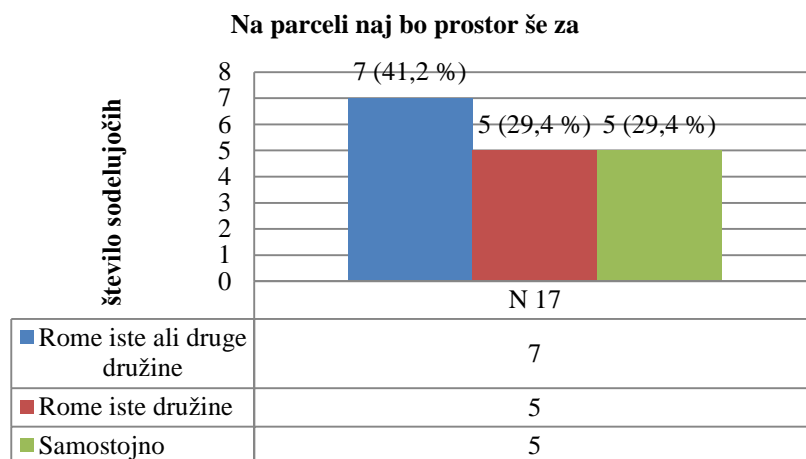

Grafikon 6: Anketno vprašanje št. 11, občina Kočevje, december 2015

Graph 6: Question nr. 11, Municipality of Kočevje, december 2015

Na vprašanje »Ali bi raje živeli med neromi?« je 11 (64,7 %) vprašanih odgovorilo pritrdilno, 6 (35,3 %) pa nikalno.

Rezultati kažejo na tendenco želje po življenju med neromi kljub dobremu razumevanju z Romi.

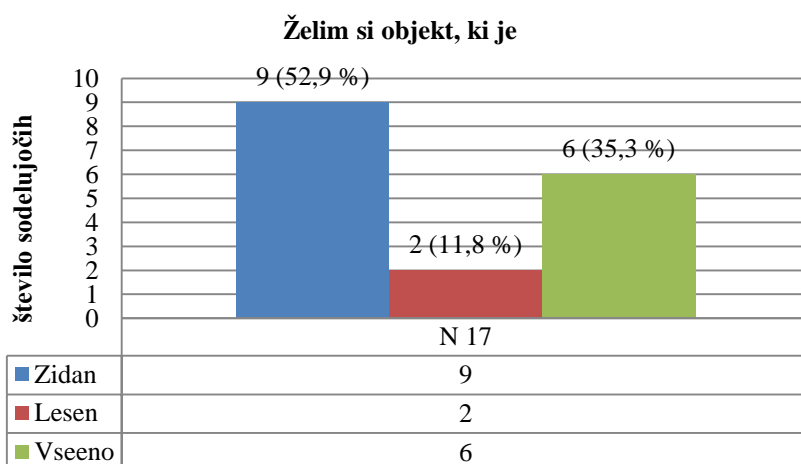

Grafikon 7: Vprašanje št. 12, občina Kočevje, december 2015

Graph 7: Question nr. 12, Municipality of Kočevje, december 2015

Na vprašanje »Ali naj bo parcela, kjer bi si postavili bivališče, dovolj velika, da se k vam preselijo še drugi Romi?« jih 7 (41,2 %) vprašanih želi, da bi bila parcela dovolj velika, da bi se k njim priselili še drugi Romi iste ali druge družine, 5 (29,4 %) jih to možnost dopušča za isto družino, 5 (29,4 %) pa si tega, da bi se k njim priselil še kdo drug, ne želi.

Rezultat kaže, da si del Romov želi samostojnega bivanja, večina pa v bližini Rome iste ali druge družine.

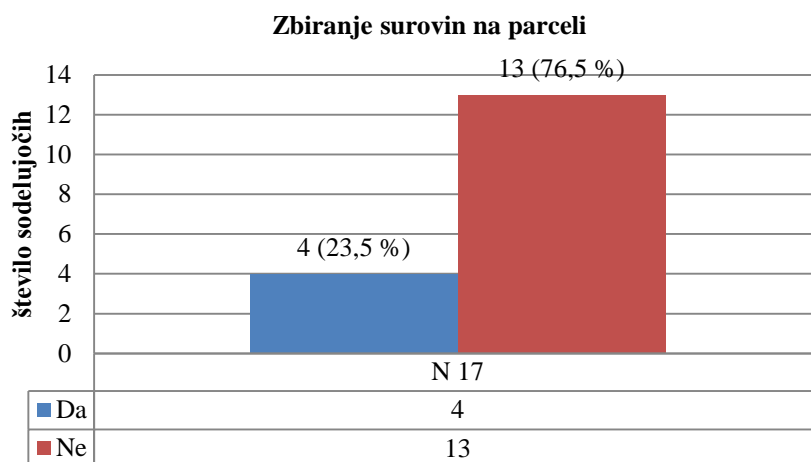

Grafikon 8: Vprašanje št. 13, občina Kočevje, december 2015

Graph 8: Question nr. 13, Municipality of Kočevje, december 2015

9 (52,9 %) vprašanih si želi zidanega objekta, 2 (11,8 %) lesenega, 6 Romom (35,3 %) je vseeno, kakšno bivališče bi imeli.

Rezultat kaže, da si večina Romov želi zidan objekt, s čimer se izkazuje želja po stalnosti lokacije.

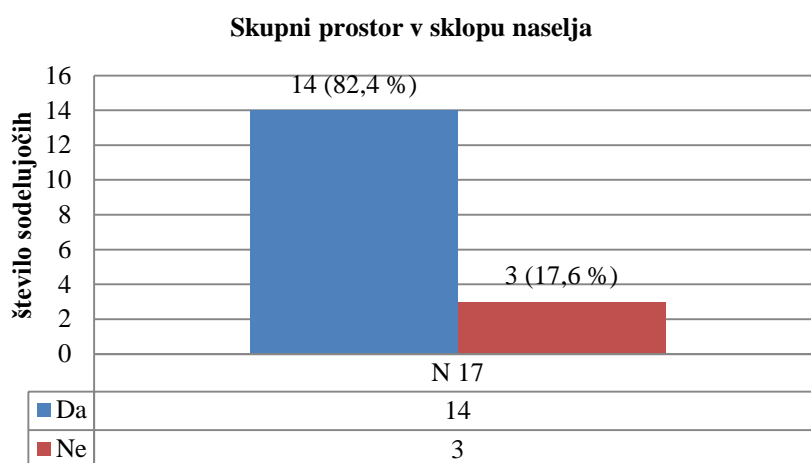

Grafikon 9: Vprašanje št. 14, občina Kočevje, december 2015

Graph 9: Question nr. 14, Municipality of Kočevje, december 2015

Da bi bilo na parceli omogočeno zbiranje surovin, si želijo 4 (23,5 %) Romi, ostalih 13 (76,5 %) pa si tega ne želi.

Kot kažejo odgovori, je dejavnost zbiranja surovin v upadu.

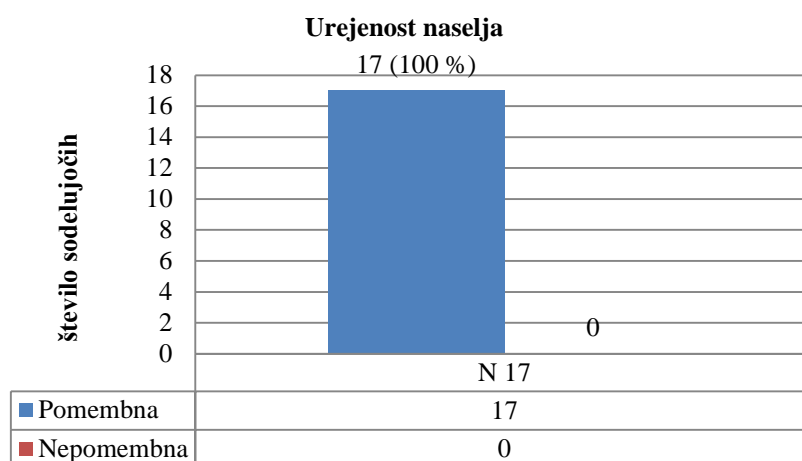

Grafikon 10: Vprašanje št. 15, občina Kočevje, december 2015

Graph 10: Question nr. 15, Municipality of Kočevje, december 2015

Večina vprašanih, 14 (82,4 %) Romov, si želi v sklopu romskega naselja prostor za druženje, igro otrok, proslave, 3 (17,6 %) te želje nimajo.

Rezultat kaže, da je želja po druženju znotraj naselja dokaj velika. Tradicija, vendar tudi želja po delni zasebnosti.

Grafikon 11: Vprašanje št. 16, občina Kočevje, december 2015

Graph 11: Question nr. 16, Municipality of Kočevje, december 2015

Vsem 17 Romom, ki je sodelovalo v intervjuju, je urejenost naselja pomembna.

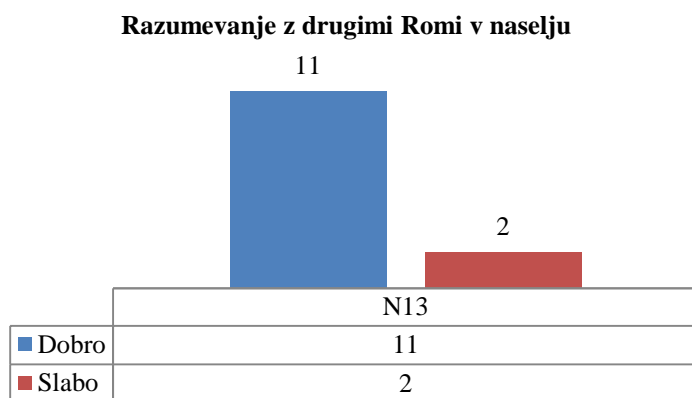
Rezultat sicer kaže na to, da je Romom urejenost naselja pomembna, stanje v naseljih pa kaže na slabo urejenost.

Zadnje vprašanje, vprašanje št. 17, je bilo zastavljeno zelo splošno, in sicer »Kaj vas najbolj moti v naselju, v katerem živite zdaj, kaj bi spremenili, česa bi si želeli?« Del prebivalcev naselij nič ne moti, določene moti, da naselje ni legalizirano, da so ceste slabe in da je slab standard, v katerem živijo. Želijo si javne razsvetljave, kanalizacije, sanitarije, zabojnike za odpadke, igrišče, urejene objekte, celostne ureditve. Enega izmed Romov moti vse in bi se rad preselil, eden bi rad le vedel, ali bo lahko ostal.

5.2.2 Intervjuji z Romi v občini Metlika

V občini Metlika je 5 romskih naselij, in sicer Svržaki, Rosalnice/Boriha, Križevska vas, Doljne Dobravice in Gradac. Skupno prebiva v naseljih 283 Romov, kar je 3,3 % vseh Romov v Sloveniji (Zupančič, 2010).

Intervjuji so bili izvedeni v romskih naseljih Svržaki, Rosalnice/Boriha in Križevska vas. Skupno je bilo vprašanih 13 intervjuvancev, kar znaša 4,6 % vseh Romov v občini Metlika, v starosti od 18 do 54 let (povprečna starost 37,38 let), 5 moških in 8 žensk. 2 Roma sta zaposlena v Revozu, 11 jih je brez zaposlitve, od tega jih 9 prejema socialno podporo, en si služi denar tudi s prihodki od prodaje pridelkov z njive, 4 Romi bivajo v naselju od rojstva, v povprečju pa živijo v naselju 24,2 leti. Do sodelovanja je imel del Romov velik odpor, posebej v naselju Rosalnice/Boriha smo bili slabo sprejeti.

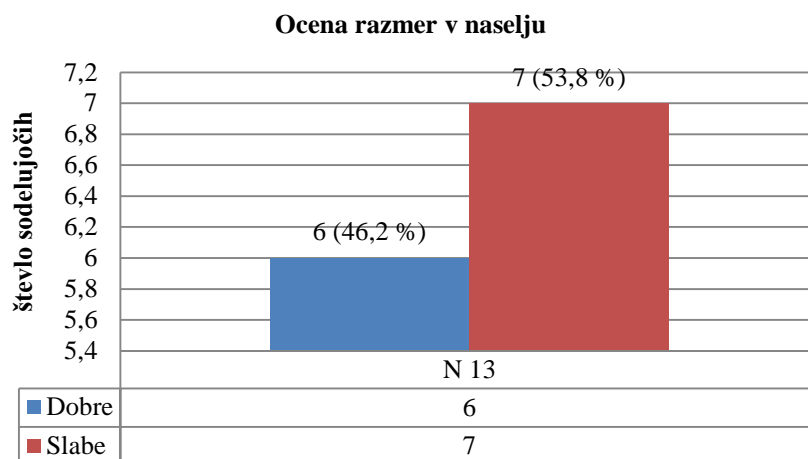

Grafikon 12: Vprašanje št. 5, občina Metlika, december 2015

Graph 12: Question nr. 5, Municipality of Metlika, december 2015

Odgovori na vprašanje »Kako se razumete z drugimi Romi?« kažejo, da se večina, 11 Romov (84,6 %), razume z drugimi Romi dobro, le 2 (15,4 %) slabo.

Rezultat kaže na dobro razumevanje med Romi.

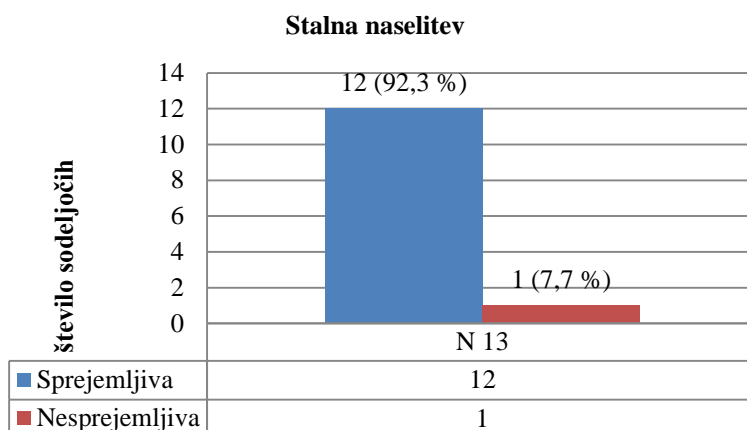
Grafikon 13: Vprašanje št. 6, občina Metlika, december 2015

Graph 13: Question nr. 6, Municipality of Metlika, december 2015

Odgovori na vprašanje »Kako Romi ocenjujete razmere v naselju?« kažejo, da jih večina, 7 (53,8 %) Romov, ocenjuje razmere v naselju kot slabe, ostalih 6 (46,2 %) vprašanih kot dobre.

Rezultat kaže določeno nezadovoljstvo nad trenutnim gradbenim stanjem razmer v romskih naseljih v občini Metlika.

Vprašanje št. 7 je bilo »Kaj razumete pod besedo dom?« Večinoma jim ta beseda pomeni prostor za bivanje (bivališče, bivalni prostor, hiša), posamezni vprašani pa to razumejo širše, in sicer jo povezujejo s toplino, družino, varnostjo.

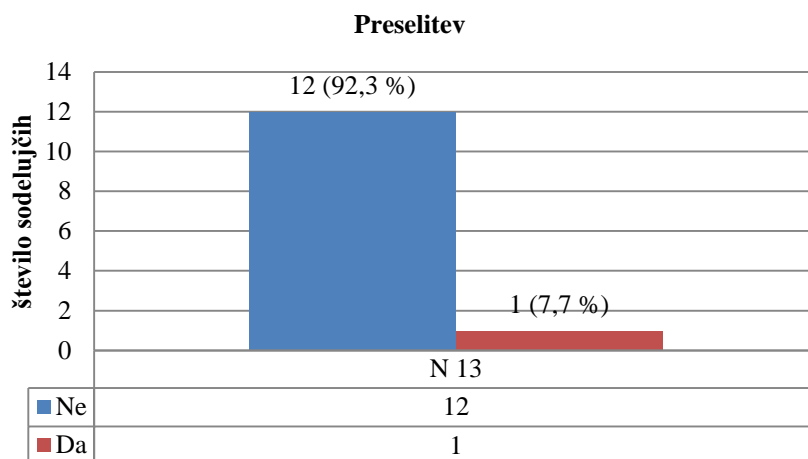

Grafikon 14: Vprašanje št. 8, občina Metlika, december 2015

Graph 14: Question nr. 8, Municipality of Metlika, december 2015

Stalna naselitev je pri 12 (92,3 %) vprašanih Romih sprejemljiva, za 1 (7,7 %) ne.

Rezultati kažejo, da je faza nomadstva in polnomadstva zaključena in je faza stalne naselitve sprejemljiva.

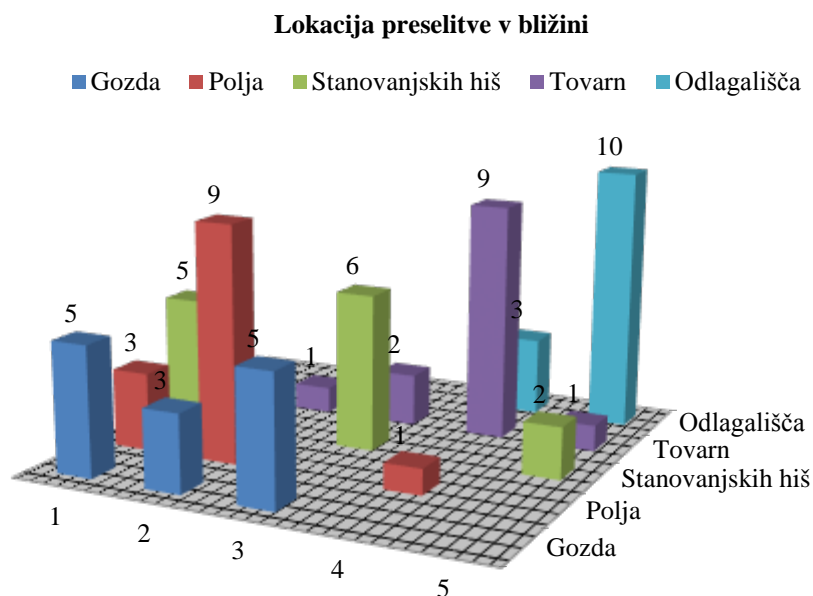

Grafikon 15: Vprašanje št. 9, občina Metlika, december 2015

Graph 15: Question nr. 9, Municipality of Metlika, december 2015

Na vprašanje »Ali bi se preselili?« jih je 12 (92,3 %) Romov odgovorilo, da želi ostati na sedanji lokaciji, 1 (7,7 %) bi se preselil.

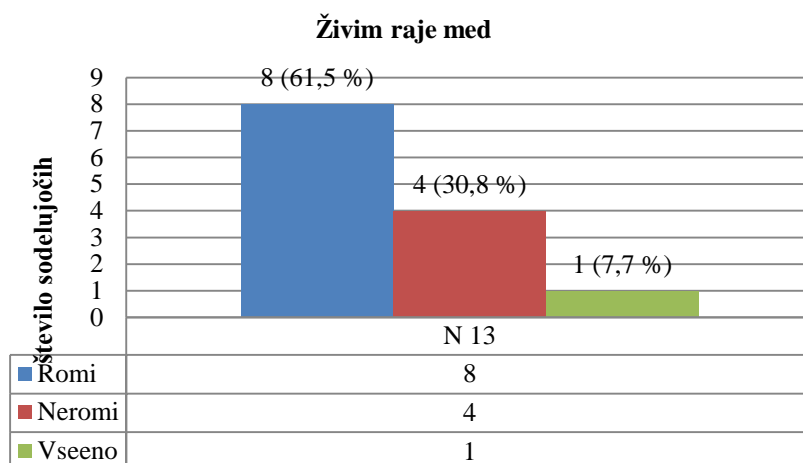
Rezultat kaže na dokaj visoko število tistih, ki se kljub slabim razmeram v naselju ne bi preselili.

Grafikon 16: Vprašanje št. 10, občina Metlika, december 2015

Graph 16: Question nr. 10, Municipality of Metlika, december 2015

Glede lokacije preselitve si kot prvo izbiro 5 (38,5 %) Romov želi bivališče v bližini gozda, 5 (38,5 %) v bližini stanovanjskih hiš, 3 (23 %) v bližini polja. Na drugem mestu bi si večina, 9 Romov (69,2 %), izbrala lokacijo v bližini polja, 3 (23 %) v bližini gozda, en v bližini tovarne. Tretja izbira je bila za 6 (46,1 %) vprašanih Romov najprimernejša bližina obstoječih stanovanjskih hiš, 5 (38,5 %) si želi v bližino gozda, 2 (15,4 %) v bližino tovarn. Četrta izbira je bila za večino, 9 (69,2 %) Romov, najprimernejša lokacija v bližini tovarn, za 3 (23 %) odlagališče, 1 polje. Pri peti izbiri bi 10 (76,9 %) od 13 vprašanih izbrala bližino odlagališča, 2 (15,4 %) bližino stanovanjskih hiš, 1 tovarno. Rezultati so podobni kot pri Romih v občini Kočevje.

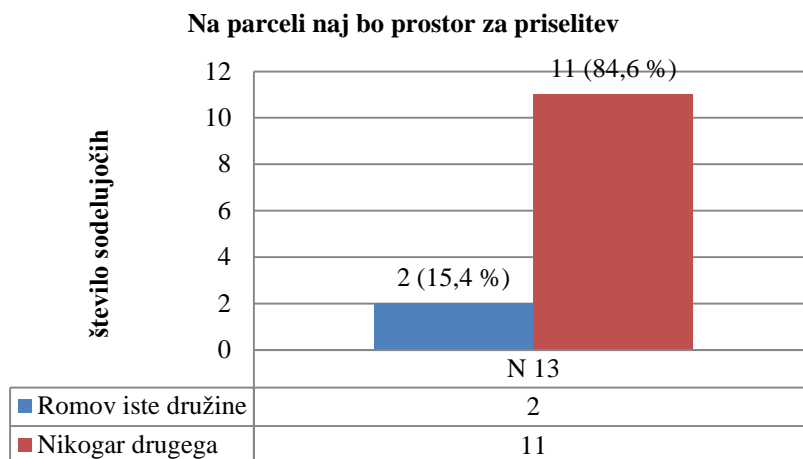

Grafikon 17: Vprašanje št. 11, občina Metlika, december 2015

Graph 17: Question nr. 11, Municipality of Metlika, december 2015

Na vprašanje »Ali bi raje živeli med Romi ali med neromi?« jih je 8 (61,5 %) odgovorilo, da raje med Romi, 4 (30,8 %) bi raje živeli z neromi, 1 (7,7 %) pa je vseeno, kje živi.

Rezultati kažejo na precej večje število tistih, ki bi raje živeli z Romi, vendar ne velja več, da si želijo živeti izključno v čistih romskih naseljih.

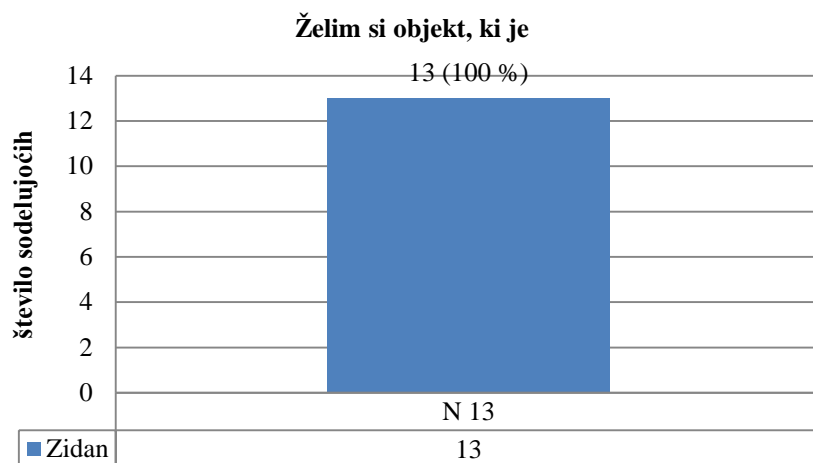
Grafikon 18: Vprašanje št. 12, občina Metlika, december 2015

Graph 18: Question nr. 12, Municipality of Metlika, december 2015

Na vprašanje »Ali naj bo parcela, kjer bi si postavili bivališče, dovolj velika, da se k vam preselijo še drugi Romi?« si 11 (84,6 %) vprašanih v primeru, da bi si ustvarili novo bivališče, ne želi, da bi bila

parcela dovolj velika, da bi se k njim preselili še drugi Romi iste ali druge družine, 2 (15,4 %) si to želita le za isto družino.

Rezultat kaže, da si del Romov želi samostojnega bivanja, kar je odmik od tradicije velikih družin.

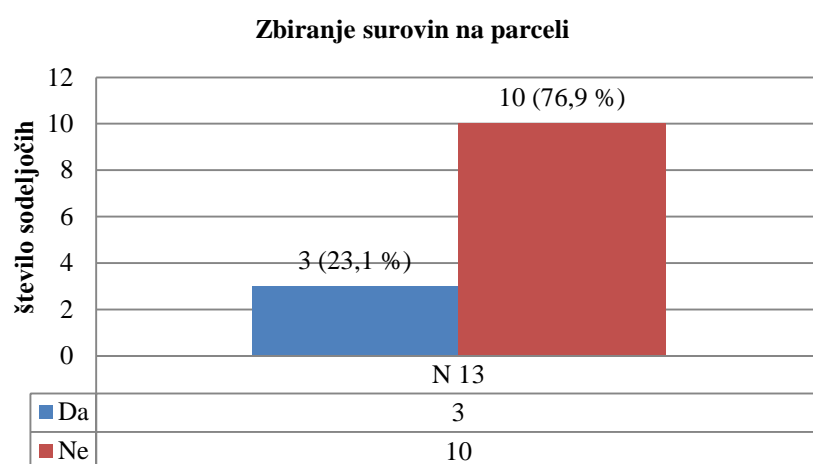

Grafikon 19: Vprašanje št. 13, občina Metlika, december 2015

Graph 19: Question nr. 13, Municipality of Metlika, december 2015

Vseh 13 vprašanih si želi zidan objekt.

Rezultat kaže, da si večina Romov želi zidan objekt, s čimer se izkazuje želja po stalnosti lokacije.

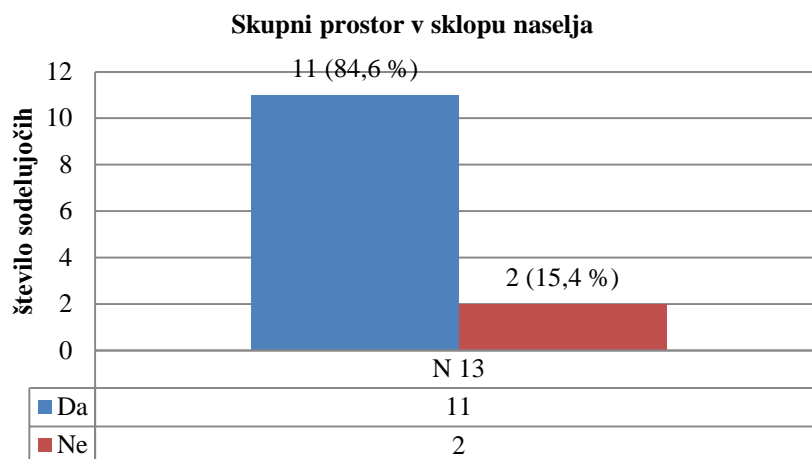

Grafikon 20: Vprašanje št. 14, občina Metlika, december 2015

Graph 20: Question nr. 14, Municipality of Metlika, december 2015

Da bi bilo na parceli omogočeno zbiranje surovin, si želijo 3 (23,1 %) Romi, ostalih 10 (76,9 %) si tega ne želi.

Kot kažejo odgovori, je dejavnost zbiranja surovin v upadu.

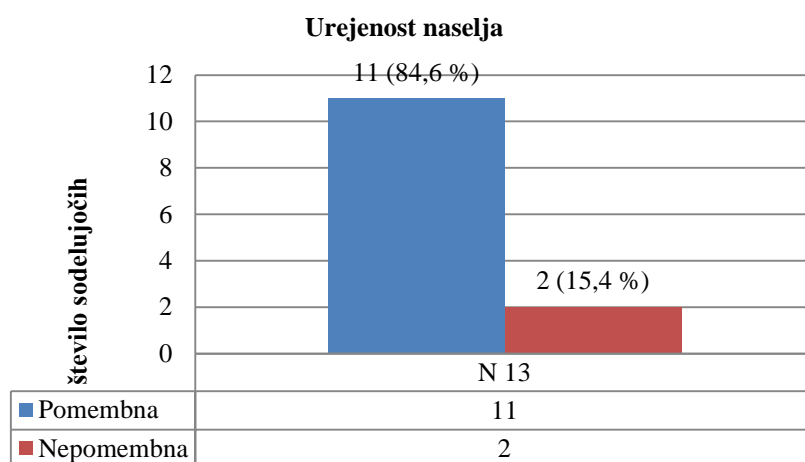

Grafikon 21: Vprašanje št. 15, občina Metlika, december 2015

Graph 21: Question nr. 15, Municipality of Metlika, december 2015

Večina vprašanih, 11 (84,6 %) Romov, si želi v sklopu romskega naselja prostor za druženje, igro otrok, proslave, 2 (15,4 %) tovrstne želje nimata.

Rezultat kaže, da je želja po skupnem prostoru za druženje znotraj naselja, podobno kot v Kočevju, dokaj velika.

Grafikon 22: Vprašanje št. 16, občina Metlika, december 2015

Graph 22: Question nr. 16, Municipality of Metlika, december 2015

Večini, in sicer 11 (84,6 %) Romom, ki je sodelovalo v intervjuju, je urejenost naselja pomembna, le za 2 (15,4 %) je nepomembna.

Rezultat sicer kaže na to, da je Romom urejenost naselja pomembna, stanje v naseljih pa kaže drugačno sliko.

Zadnje vprašanje, vprašanje št. 17, je bilo zastavljeno zelo splošno, in sicer »Kaj vas najbolj moti v naselju, v katerem živite zdaj, kaj bi spremenili, česa bi si želeli?« Del prebivalcev naselij ne moti nič, določene moti kaljenje nočnega miru, slabo razumevanje z Romi, kurjenje odpadkov, neurejenost cest v naselju. Želijo si asfaltiranih cest, avtobusnega postajališča, kanalizacijo, hidrante, samostojne elektro-priključke, pločnike, pomoč pri urejanju objektov.

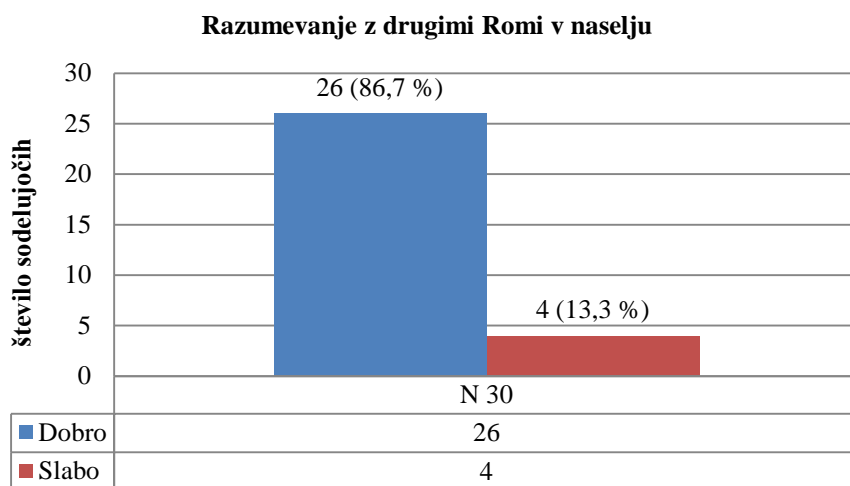
Iz odgovorov izhaja, da si v naseljih želijo predvsem infrastrukturne opremljenosti in finančnih pomoči. Posebnih predlogov glede razvoja in dejavnosti v naselju nimajo.

5.2.3 Intervjuji z Romi v občini Grosuplje

V občini Grosuplje je 5 romskih naselij, in sicer Smrekec 1, Smrekec 2, Oaza, Pri Nikotu in Benat. Skupno prebiva v naseljih 190 Romov, kar je 2,24 % vseh Romov v Sloveniji (Zupančič, 2010).

Intervjuji so bili izvedeni v romskih naseljih Smrekec 1, Smrekec 2, Oaza in Pri Nikotu. Skupno je bilo vprašanih 30 intervjuvancev, kar znaša 15,8 % vseh Romov v občini Grosuplje, v starosti od 21 do 65 let (povprečna starost 40,2 let), 18 moških in 12 žensk. Vseh 30 intervjuvanih Romov je brez zaposlitve in prejema socialno podporo. 4 Romi bivajo v naselju od rojstva, 14 od nastanka naselja,

v povprečju pa živijo v naselju 20,5 let. Odziv na anketo je bil dober, odgovarjali so praktično vsi zaproseni za sodelovanje pri anketi.

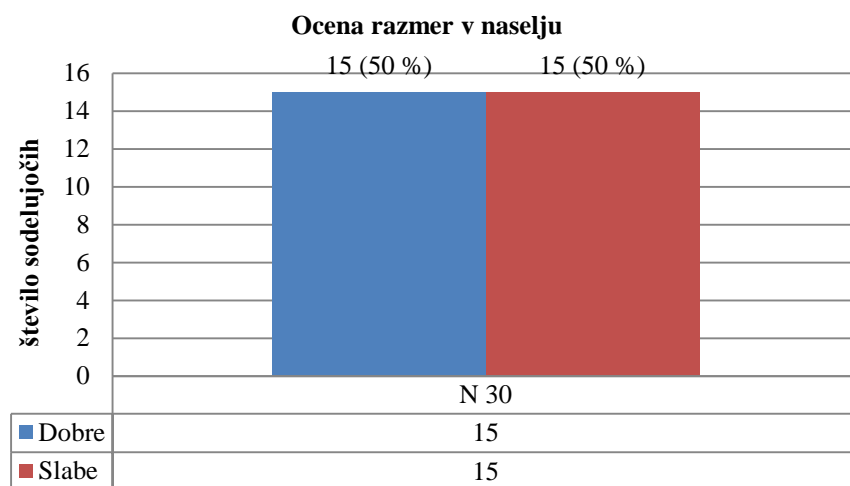

Grafikon 23: Vprašanje št. 5, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 23: Question nr. 5, Municipality of Grosuplje, february 2016

Odgovori na vprašanje »Kako se razumete z drugimi Romi?« kažejo, da se večina, 22 (86,7 %), razume z Romi dobro, le 4 (13,3 %) slabo.

Rezultat kaže, da so odnosi med Romi znotraj naselij zelo dobri.

Grafikon 24: Vprašanje št. 6, občina Grosuplje, februar 2016

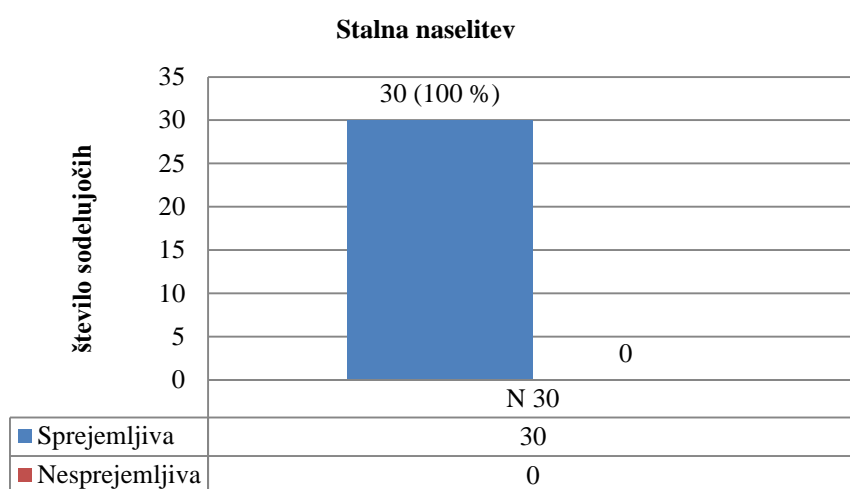
Graph 24: Question nr. 6, Municipality of Grosuplje, february 2016

Odgovori na vprašanje »Kako Romi ocenjujete razmere v naselju?« kažejo, da jih polovica, 15 (50 %) vprašanih Romov, ocenjuje kot dobre, ostala polovica pa kot slabe.

Rezultat kaže, da je vsak drugi vprašani Rom nezadovoljen nad trenutnimi razmerami v romskih naseljih v občini Grosuplje. Najslabše ocenjujejo razmere Romi iz naselja Smrekec 1 in 2.

Vprašanje št. 7 je bilo »Kaj razumete pod besedo dom?« Večinoma jim pomeni bivanje (baraka, bivalnik, hiša, stanovanje) ali preprosto dom, del njih pa pod besedo dom razume družino, varnost.

Rezultati kažejo, da beseda dom prehaja iz fizične v socialno vrednoto.

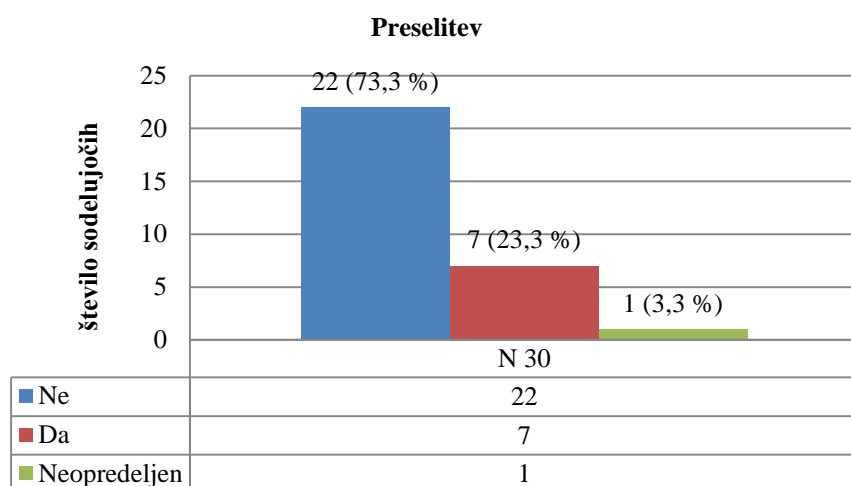

Grafikon 25: Vprašanje št. 8, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 25: Question nr. 8, Municipality of Grosuplje, february 2016

Stalna naselitev je za vseh 30 (100 %) sodelujočih Romov sprejemljiva.

Rezultati kažejo, da je faza nomadstva in polnomadstva zaključena in je nastopila faza stalne naselitve.

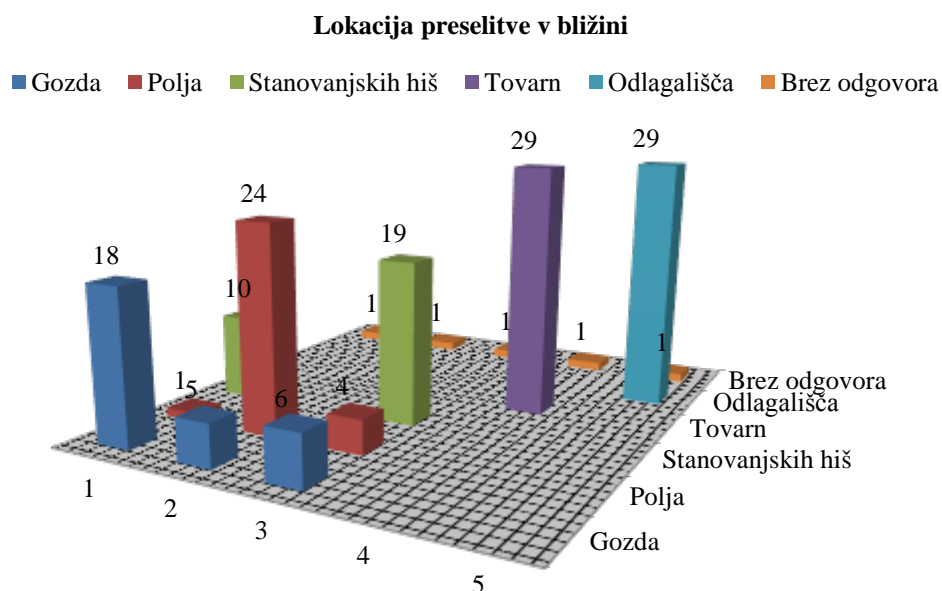

Grafikon 26: Vprašanje št. 9, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 26: Question nr. 9, Municipality of Grosuplje, february 2016

Na vprašanje »Ali bi se preselili?« jih je 22 (73,3 %) Romov odgovorilo, da se ne bi preselilo, 7 (23,3 %) bi se jih preselilo, 1 (3,3 %) je ostal neopredeljen.

Rezultat kaže na dokaj visoko število tistih, ki se kljub slabim razmeram v naselju ne bi preselilo.

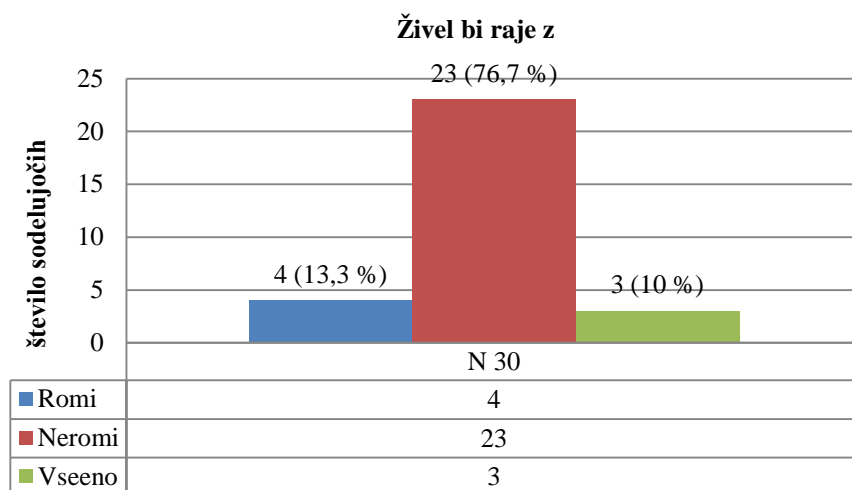

Grafikon 27: Vprašanje št. 10, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 27: Question nr. 10 Municipality of Grosuplje, february 2016

Glede lokacije preselitve si kot prvo izbiro 18 (60 %) Romov želi bivališče v bližini gozda, 10 (33,3 %) v bližini stanovanjskih hiš, 1 v bližini polja, 1 intervjuvanec na to vprašanje ni želel odgovoriti. Na drugem mestu bi si večina, 24 Romov (80 %), izbrala lokacijo v bližini polja, 5 (16,7 %) v bližini gozda. Tretja izbira je bila za 19 (63,3 %) vprašanih najprimernejša bližina obstoječih stanovanjskih hiš, 6 (20 %) si jih je želelo v bližini gozda, 4 (13,3 %) pa polja. Pri četrti in peti izbiri je bil pri vseh, ki so odgovarjali na vprašanje, odgovor enak, tovarna na četrtem mestu, bližina odlagališča pa na petem mestu.

Rezultati tako kažejo, da si Romi iz Občine Grosuplje, podobno kot v drugih dveh občinah, najbolj želijo bivati v bližini gozda in polja, najmanj pa v bližini odlagališč in tovarn.

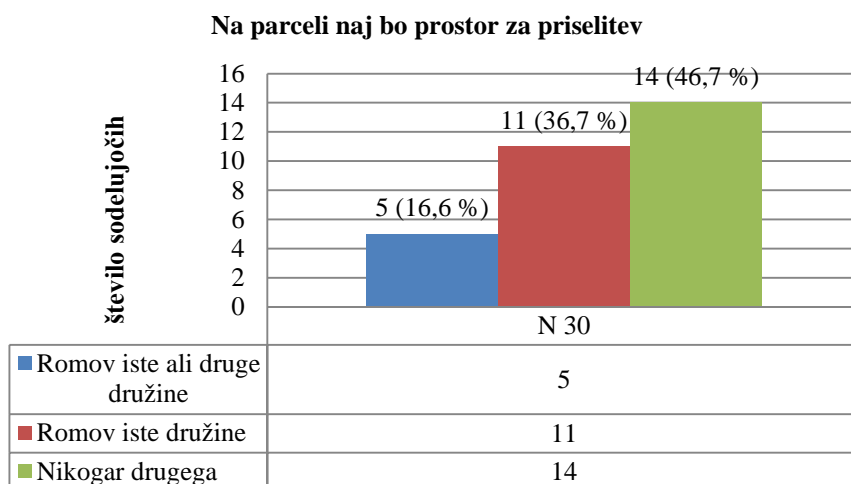

Grafikon 28: Vprašanje št. 11, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 28: Question nr. 11, Municipality of Grosuplje, february 2016

Na vprašanje »Ali bi raje živeli med Romi ali med neromi?« jih je 23 (76,7 %) odgovorilo, da raje med neromi, 4 (13,3 %) bi raje živeli z Romi, 3 (10 %) pa je vseeno, kje živijo.

Rezultati kažejo na precej višji odstotek tistih, ki bi raje živeli z neromi kljub dobremu razumevanju z Romi.

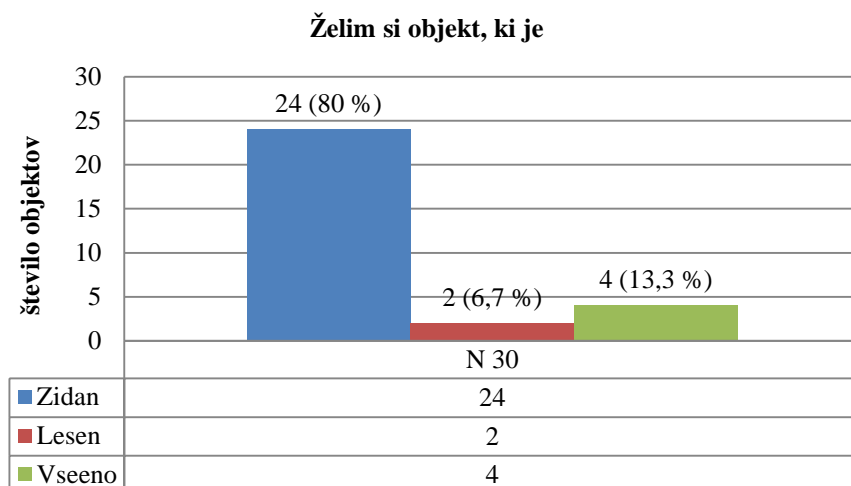

Grafikon 29: Vprašanje št. 12, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 29: Question nr. 12, Municipality of Grosuplje, february 2016

Na vprašanje »Ali naj bo parcela, kjer bi si postavili bivališče, dovolj velika, da se k vam preselijo še drugi Romi?« jih je 14 (46,7 %) vprašanih odgovorilo, da si ne želijo, da bi se k njim preselili še drugi Romi iste ali druge družine, 11 (36,7 %) si jih to želi le za Rome iste družine, 5 (16,6 %) pa za Rome iste ali druge družine.

Rezultat kaže na tendenco k manjšim družinam, a še vedno je možna tradicija skupnega bivanja velikih družin.

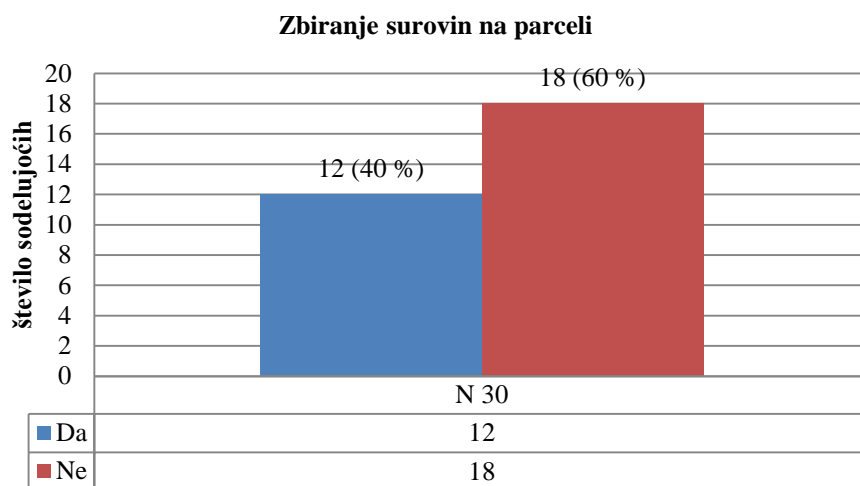

Grafikon 30: Vprašanje št. 13, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 30: Question nr. 13, Municipality of Grosuplje, february 2016

Večina, 24 (80 %) od vseh vprašanih, si želi zidan objekt, 2 (6,7 %) lesenega, 4 (13,3 %) pa je vseeno, v kakšnem objektu bi živeli.

Rezultat izkazuje željo Romov po zidanem objektu, s čimer se potrjuje želja po obstanku na isti lokaciji.

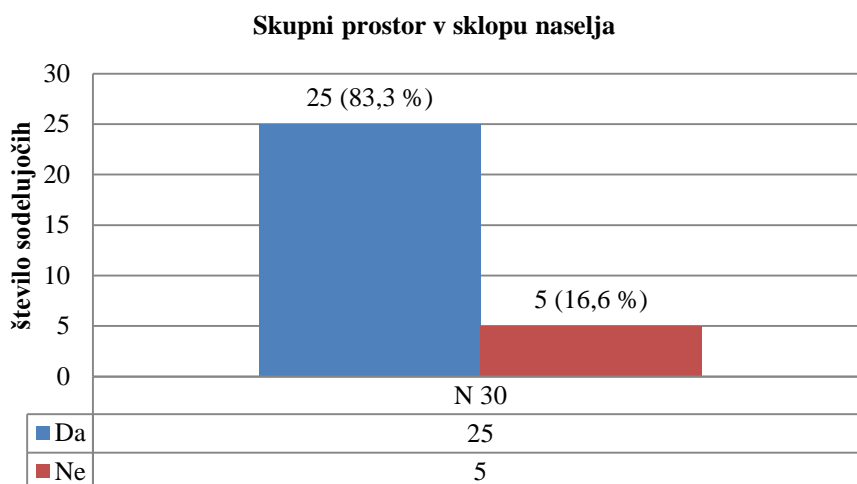

Grafikon 31: Vprašanje št. 14, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 31: Question nr. 14, Municipality of Grosuplje, february 2016

Na vprašanje »Ali naj bo na parceli omogočeno zbiranje surovin?« je 12 (40 %) Romov odgovorilo pritrdilno, ostalih 18 (60 %) pa nasprotno, da takega prostora ne potrebujejo.

Glede na odgovore izhaja, da je dejavnost zbiranja surovin (kovine, papirja ...) manj prisotna kot nekoč, vendar je še znatna.

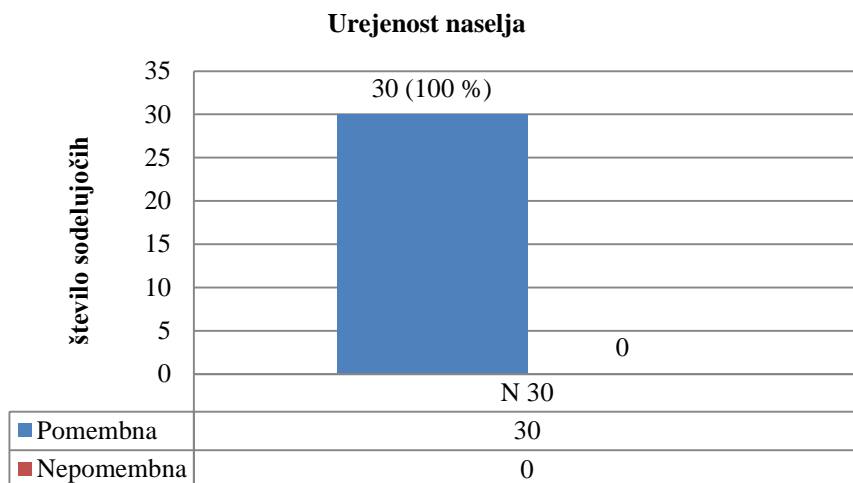

Grafikon 32: Vprašanje št. 15, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 32: Question nr. 15, Municipality of Grosuplje, february 2016

Večina vprašanih, 25 (83,3 %) Romov, si želi v sklopu romskega naselja prostor za druženje, igro otrok, proslave, 5 (16,6 %) jih tovrstne želje nima, saj se slabo razume z drugimi Romi.

Rezultat kaže, da je želja po skupnem prostoru za druženje znotraj naselij v občini Grosuplje dokaj velika.

Grafikon 33: Vprašanje št. 15, občina Grosuplje, februar 2016

Graph 33: Question nr. 15, Municipality of Grosuplje, february 2016

Vsem 30 Romom iz naselij na območju občine Grosuplje, ki so sodelovali v intervjuju, je urejenost naselij pomembna.

Rezultat kaže na željo po urejenem naselju kot vrednoto Romov. Pokaže se, da je takšno vprašanje v bistvu nepomembno, celo nesmiselno.

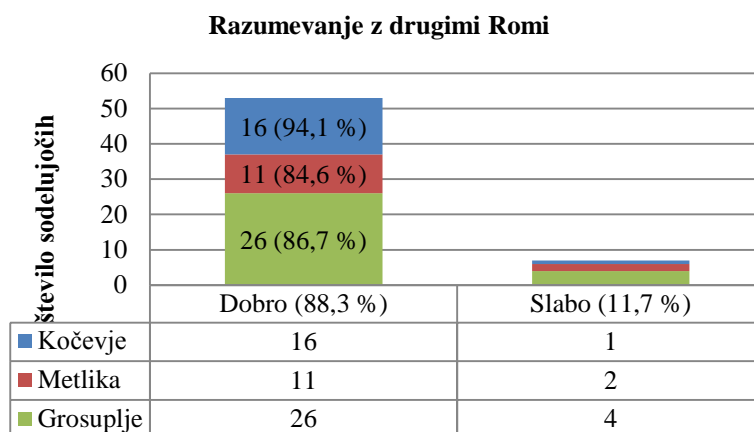
Zadnje vprašanje, vprašanje št. 17, je bilo zastavljeno zelo splošno, in sicer »Kaj vas najbolj moti v naselju, v katerem živite zdaj, kaj bi spremenili, česa bi si želeli?« Prebivalce naselij moti predvsem to, da ni kanalizacije in ostale infrastrukture, neurejenost naselja in objektov, da so bivanjski pogoji slabi, da ni urejenih sanitarij. Določene motijo sosedi, hrup, onesnaženost naselja, pogrešajo zasebnost. Predvsem si želijo ureditev kanalizacije, javne razsvetljave, asfalta na cesti in pred bivališči, vrtičke, prostor za rejo živali, želijo si večjih urejenih bivalnih prostorov, lastniško ureditev zemljišč, prostora za širitev, skupni prostor druženje, dogajanje za otroke, splet ...

Iz odgovorov izhaja, da si v naseljih želijo infrastrukturne opremljenosti in finančnih pomoči. Želijo si prostora za rejo živali, vrtičke, skupni prostor za druženje, lastniško ureditev zemljišč.

5.2.4 Intervjuji z Romi v naseljih v vseh treh občinah

V občinah Grosuplje, Kočevje in Metlika so bili intervjuji izvedeni v 9 romskih naseljih: Smrekec 1, Smrekec 2, Oaza, Pri Nikotu, Trate, Mestni log, Svržaki, Rosalnice/Boriha in Križevska, kjer skupno biva 900 Romov, kar je 10,6 % vseh Romov v Sloveniji (Zupančič, 2010). Skupno je bilo izvedenih 60 intervjujev, kar je 0,7 % glede na celotno populacijo Romov v Sloveniji (8470).

Intervjuvani so bili stari od 18 do 65 let (povprečna starost 37,8 let), 37 moških in 23 žensk. Od 60 sodelujočih Romov so 3 zaposleni, ostali, razen 2, prejema socialno podporo, en Rom opravlja še priložnostna dela, drugi prodaja pridelke z njive. 14 Romov biva v naselju od rojstva, 14 od nastanka naselja, v povprečju pa živijo v naselju 24 let.

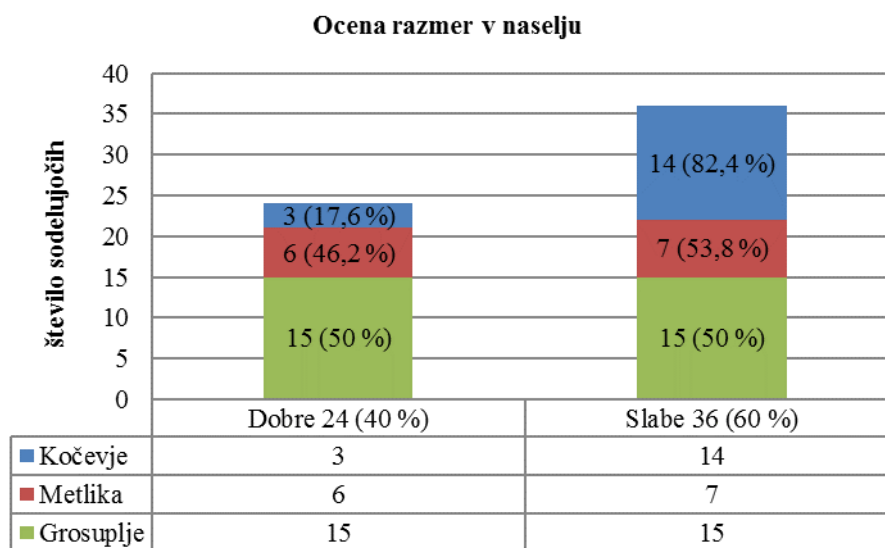
Grafikon 34: Vprašanje št. 5, december 2015, februar 2016

Graph 34: Question nr. 5, december 2015, february 2016

Odgovori na vprašanje »Kako se razumete z drugimi Romi?« kažejo, da se večina, 53 (88,3 %), razume z Romi dobro, le 7 (11,7 %) slabo.

Rezultati v vseh treh občinah kažejo na dobro razumevanje med Romi v naseljih, najvišji odstotek je v naseljih v občini Kočevje.

Razlike med občinami so minimalne.

Grafikon 35: Vprašanje št. 6, december 2015, februar 2016

Graph 35: Question nr. 6, december 2015, february 2016

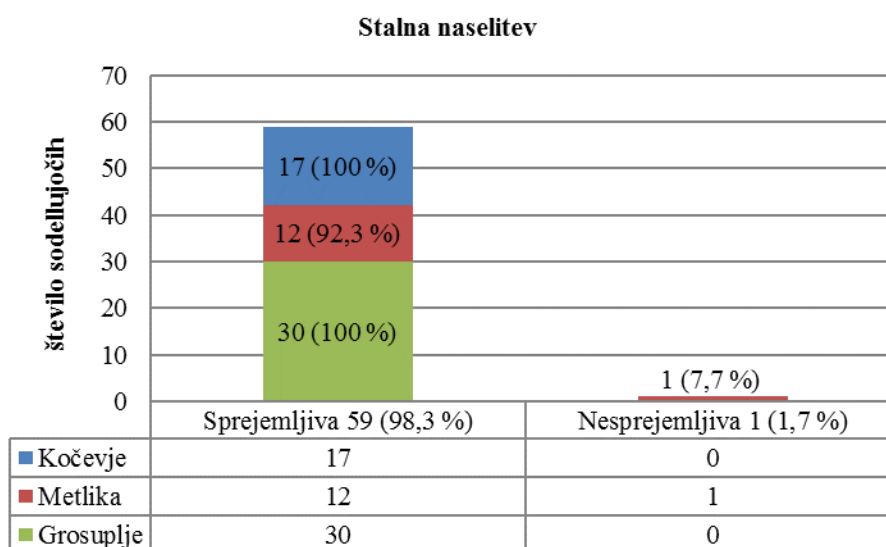
Odgovori na vprašanje »Kako Romi ocenjujete razmere v naselju?« kažejo, da jih slaba polovica vprašanih, 24 (40 %), ocenjuje kot dobre, večina, 36 (60 %), pa kot slabe.

Primerjava med občinami pokaže, da so nad razmerami v naselju najbolj nezadovoljni Romi v občini Kočevje, saj le 3 (17,6 %) vprašani ocenjujejo razmere kot dobre, v ostalih dveh občinah pa kot dobre razmere ocenjuje polovica vprašanih.

Oceno gre pripisati dejanskemu slabemu stanju gradbene in komunalne urejenosti naselij v občini Kočevje.

Vprašanje št. 7 je bilo »Kaj razumete pod besedo dom?« Beseda dom Romom večinoma pomeni prostor za bivanje (baraka, bivalnik, hiša, stanovanje) ali preprosto dom. Posamezni vprašani, predvsem v naseljih v občinah Metlika in Grosuplje, to besedo razumejo širše, in sicer jo povezujejo s toplino, družino, varnostjo.

Rezultati kažejo, da beseda dom prehaja iz fizične v socialno vrednoto.

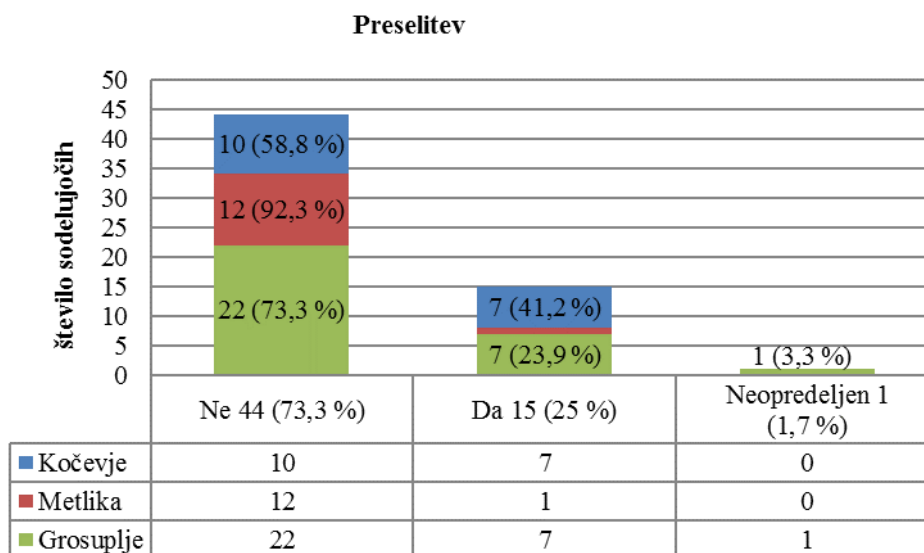

Grafikon 36: Vprašanje št. 8, december 2015, februar 2016

Graph 36: Question nr. 8, december 2015, february 2016

Stalna naselitev je za veliko večino, 59 (98,3 %) sodelujočih, sprejemljiva.

Rezultati kažejo, da je faza nomadstva in polnomadstva zaključena pri Romih iz vseh treh občin.

Grafikon 37: Vprašanje št. 9, december 2015, februar 2016

Graph 37: Question nr. 9, december 2015, february 2016

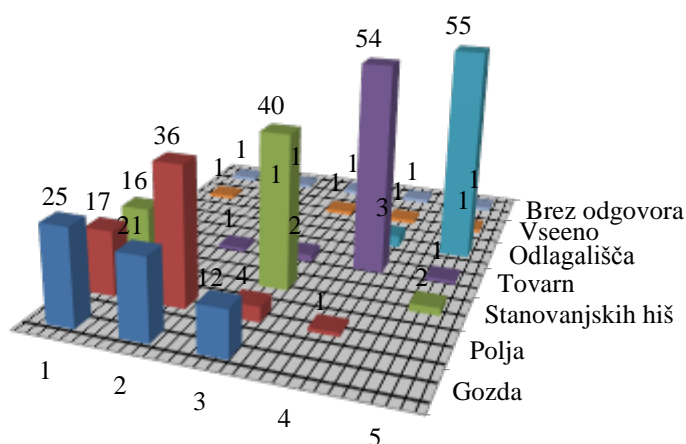
Na vprašanje »Ali bi se preselili?« jih je večina, 44 (73,3 %) Romov, odgovorilo, da se ne bi preselilo, 15 (25 %) bi se jih preselilo, 1 (1,7 %) je ostal neopredeljen.

Rezultat kaže na dokaj visoko število tistih, ki se kljub slabim razmeram v naselju ne bi preselilo. Največje število tistih, ki se ne bi preselili, je iz občine Metlika, najmanjše pa iz občine Kočevje.

Občina Grosuplje je glede na odgovore iz vprašanja št. 8 in 9. najbolj zaželena med vsemi tremi, kar gre pripisati dokaj ugodni lokaciji dveh in urejenost enega izmed naselij. Tudi razumevanje med Romi je dobro.

Lokacija preselitve v bližini

■ Gozda ■ Polja ■ Stanovanjskih hiš ■ Tovarn ■ Odlagališča ■ Vseeno ■ Brez odgovora

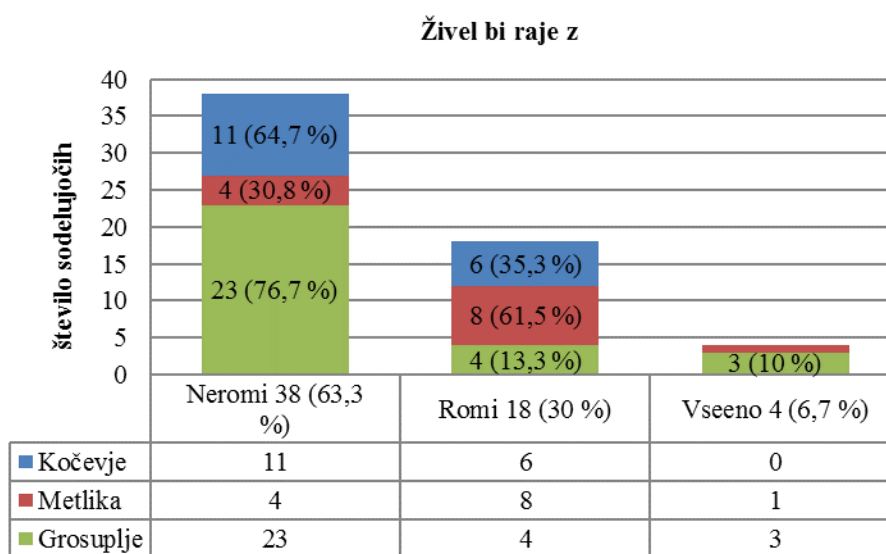
Grafikon 38: Vprašanje št. 10, december 2015, februar 2016

Graph 38: Question nr. 10, december 2015, february 2016

Največ, 25 (41,7 %) Romov, v vseh treh občinah si kot prvo izbiro želi bivališče v bližini gozda, 17 (28,3 %) v bližini polja, 16 v bližini stanovanjskih hiš (26,7 %), 1 (1,7 %) ni želel odgovarjati, 1 je vseeno, kje živi. Na drugem mestu bi si večina izbrala lokacijo v bližini polja 36 (60 %), 21 (35 %) v bližini gozda, 1 v bližini tovarne. Tretja izbira je bila za večino, 40 (66,7 %) vprašanih, najprimernejša bližina obstoječih stanovanjskih hiš, 12 (20 %) si jih želi v bližino gozda, 4 (6,7 %) polja in 2 v bližino tovarne. Pri četrti izbiri je večina, 54 (90 %) vprašanih, izbrala za odgovor bližino tovarn, 3 (5 %) odlagališče in 1 polje. Peta izbira je bil 55 (91,7 %) vprašanim bližina odlagališča, 2 v bližini stanovanjskih hiš in 1 v bližini tovarne.

Rezultati kažejo, da si Romi iz vseh treh občin najbolj želijo bivati v bližini gozda in polja, v stiku z naravo. V manjši meri tudi v bližini stanovanjskih hiš.

Bližini tovarn in odlagališč za bivanje ni zaželena lokacija.

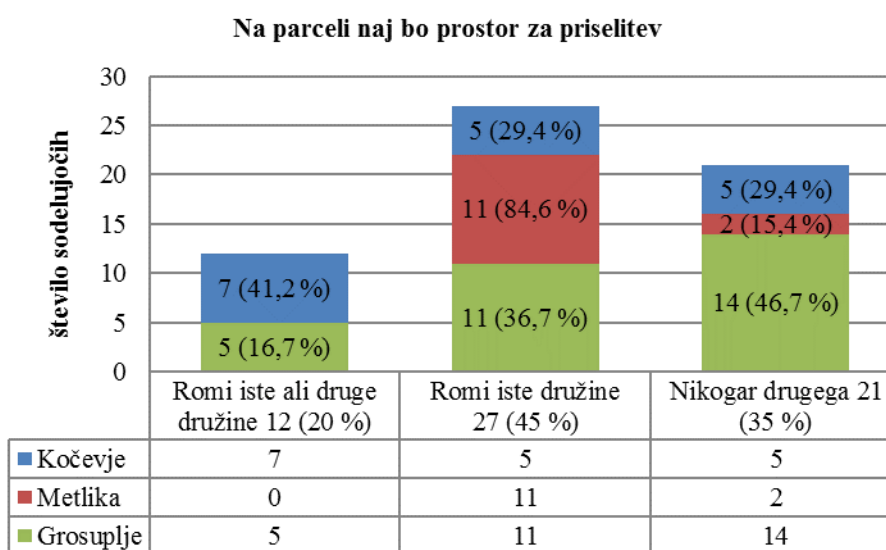

Grafikon 39: Vprašanje št. 11, december 2015, februar 2016

Graph 39: Question nr. 11, december 2015, february 2016

Na vprašanje »Ali bi raje živeli med Romi ali med neromi?« jih je 38 (63,3 %) odgovorilo, da raje med neromi, 18 (30 %) bi raje živelo z Romi, 4 (6,7 %) pa je vseeno, s kom bi živeli.

Rezultati kažejo, da bi kljub dobremu razumevanju med Romi večina raje živela z neromi. Predvsem Romi iz grosupeljske občine bi raje živeli z neromi (76,7 %). Romi iz občine Metlika si po večini želijo živeti z Romi, kar kaže na bolj tradicionalni vzorec in manjšo stopnjo socializacije Romov.

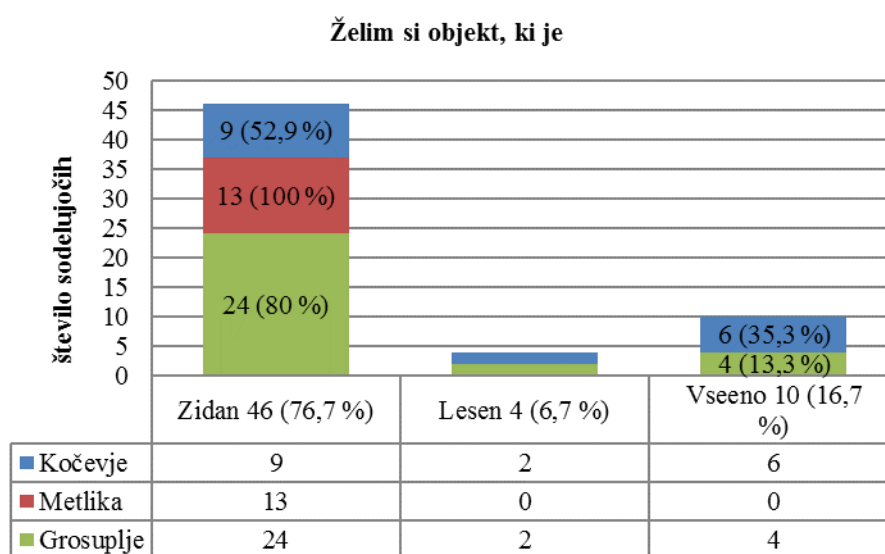

Grafikon 40: Vprašanje št. 12, december 2015, februar 2016

Graph 40: Question nr. 12, december 2015, february 2016

Na vprašanje »Ali naj bo parcela, kjer bi si postavili bivališče, dovolj velika, da se k vam preselijo še drugi Romi?« je največ, 27 (45 %) vprašanih, odgovorilo, da so za Rome iste družine, 12 (20 %) za Rome iste ali druge družine, 21 (35 %) si jih ne želi, da bi bil na parceli prostor za priselitev kogar koli.

Primerjava kaže, da si predvsem Romi iz občine Grosuplje želijo večje samostojnosti. Romi iz občine Metlika si na parceli želijo predvsem prostor za Rome iz iste družine, kar kaže na tradicionalni vzorec in močno navezavo na svojo družino.

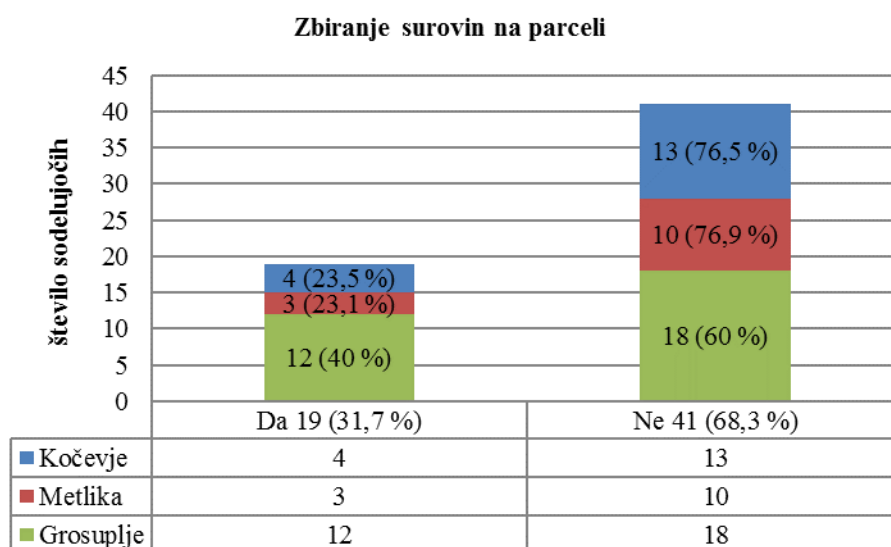

Grafikon 41: Vprašanje št. 13, december 2015, februar 2016

Graph 41: Question nr. 13, december 2015, february 2016

Večina, 46 (76,7 %) od vseh vprašanih, si želi zidan objekt, 4 (6,7 %) lesenega, 10 (16,7 %) pa je vseeno, v kakšnem objektu bi živeli.

Rezultat izkazuje, da si Romi na območju vseh treh občin želijo zidanih objektov, s čimer se potrjuje želja po stalni naselitvi na lokaciji.

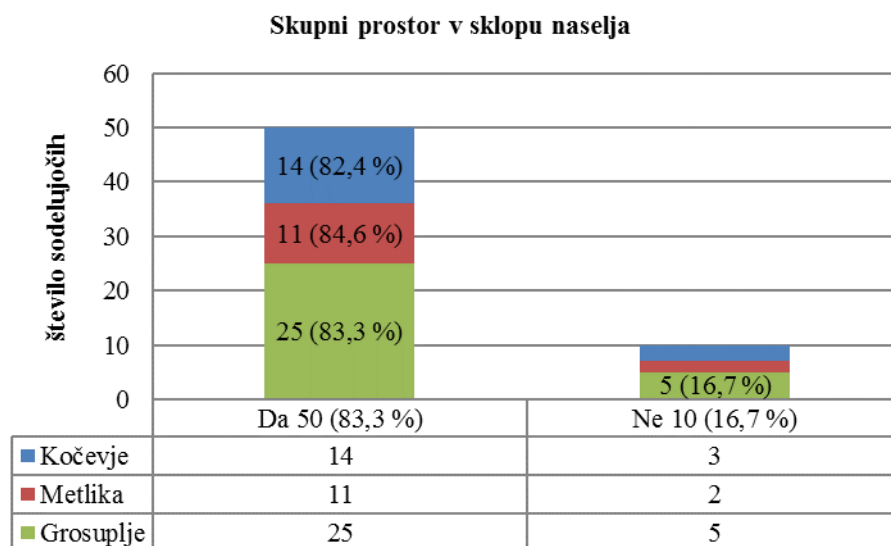

Grafikon 42: Vprašanje št. 14, december 2015, februar 2016

Graph 42: Question nr. 14, december 2015, february 2016

Na vprašanje »Ali naj bo na parceli omogočeno zbiranje surovin?« je 19 (31,7 %) Romov odgovorilo pritrdilno, 41 (68,3 %) pa jih je odgovorilo, da prostora za zbiranje surovin na parceli ne potrebujejo.

Iz odgovorov Romov iz vseh treh občin izhaja, da se jih slaba tretjina ukvarja z zbiranjem surovin (kovine, papirja ...) in da si na svoji parceli želi prostor za zbiranje surovin.

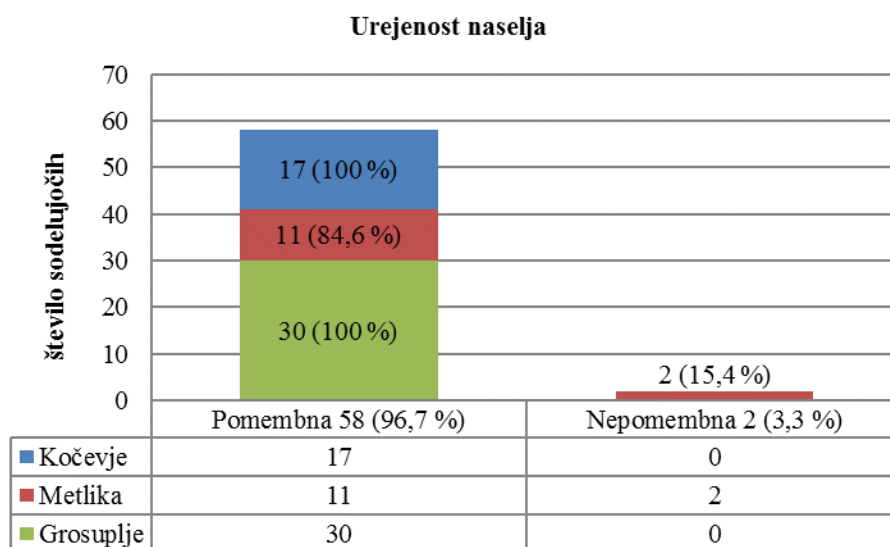

Grafikon 43: Vprašanje št. 15, december 2015, februar 2016

Graph 43: Question nr. 15, december 2015, february 2016

Večina vprašanih, 50 (83,3 %) Romov, si želi v sklopu romskega naselja prostor za druženje, igro otrok, proslave, 10 (16,7 %) jih tovrstne želje nima, saj se slabo razume z drugimi Romi.

Primerjava rezultatov kaže, da je želja po skupnem prostoru za druženje znotraj naselij v vseh treh občinah velika.

Grafikon 44: Vprašanje št. 16, december 2015, februar 2016

Graph 44: Question nr. 16, december 2015, february 2016

Za 58 (96,7 %) vprašanih Romov iz naselij vseh treh občin, ki so sodelovali v intervjuju, je urejenost naselij pomembna.

Rezultat kaže, kljub slabemu stanju glede urejenosti večine naselij, na veliko željo po urejenem naselju Romov.

Zadnje vprašanje, vprašanje št. 17, je bilo zastavljeno zelo splošno, in sicer »Kaj vas najbolj moti v naselju, v katerem živite zdaj, kaj bi spremenili, česa bi si želeli?« Prebivalce naselij moti predvsem to, da ni kanalizacije in ostale infrastrukture, neurejenost naselja in objektov, da so bivanjski pogoji slabi, da ni urejenih sanitarij. Določene motijo sosedje, hrup, onesnaženost naselja, pogrešajo zasebnost. Predvsem si želijo ureditev kanalizacije, javne razsvetljave, asfalta na cesti in pred bivališči, vrtičke, prostor za rejo živali, želijo si večjih urejenih bivalnih prostorov, lastniško ureditev zemljišč, prostora za širitev, skupni prostor za druženje, dogajanje za otroke, splet ...

Iz odgovorov Romov v vseh treh občinah izhaja, da si v naseljih želijo infrastrukturne opremljenosti, finančnih pomoči za ureditev objektov in lastniško ureditev zemljišč. Želijo si prostor za rejo živali, vrtičke, skupni prostor za druženje.

5.3 Interpretacija rezultatov raziskave z intervjuji

Rezultati ankete so pokazali, da je faza polnomadstva pri Romih prešla v fazo stalne naselitve. Stalna naselitev je postala sprejemljiv in praktično edini način bivanja. Doživljanje in sprejemanje lastnega

bivališča na eni lokaciji, navezanost na trenutno okolje je postala vrednota oziroma bivanjska kakovost. Kljub slabi oceni prostorskega stanja si večina Romov želi ostati v naseljih, v katerih bivajo. Tudi razumevanje besede dom prehaja iz fizičnega v socialno vrednoto, saj je ne dojemajo le kot bivališče, prostor, hiša, baraka, ampak kot toplino, varnost.

Z analizo sem podkrepil hipotezo, da je treba pri umeščanju upoštevati specifično in želje Romov pri določanju novih lokacij in širitvi obstoječih. Iz rezultatov izhaja, da si večina Romov želi bivanja v bližini gozda in polja, del populacije pa bi se priključil obstoječi stanovanjski poselitvi. Degradirana območja, bližina tovarn in odlagališč niso več zaželena lokacija, kar izhaja že iz osnovnih pravil prostorskega načrtovanja.

Iz intervjujev je tudi razbrati, da kljub dobremu razumevanju med Romi ni več prave povezanosti med njimi. Večina, predvsem mlajših, si želi samostojnega bivanja. Prav tako si ne želijo na svoji parceli prostora za Rome iz iste ali druge družine.

Večina si jih želi skupni prostor za druženje znotraj naselja, z zbiranjem surovin pa se ukvarja manjšina.

Iz navedenega poglavja izhaja, da lahko s tovrstnim pristopom jasno razberemo ideje, želje in predloge za usmeritev razvoja. Rezultati pripomorejo k ustreznemu prostorskemu načrtovanju in umeščanju romskih naselij ter vključevanju posameznih funkcij v njih.

6 PREVERITEV USTREZNOSTI IN MOŽNOST RAZVOJA OBSTOJEČIH LOKACIJ ROMSKIH NASELJ V OBČINI GROSUPLJE

Občina Grosuplje ima sprejet Odlok o Občinskem prostorskem načrtu občine Grosuplje (Uradni list RS št. 8-236/2013, 937 in sprememba). Naselja Smrekec I, Smrekec II, Oaza in Pri Nikotu so opredeljena v 21. členu odloka – *sanacije neurejenih romskih naselij*. Ohranjajo se lokacije obstoječih romskih naselij. Občina bo hkrati zagotavljala komunalno opremljanje in racionalnejše ureditve znotraj obstoječih naselij Smrekec I, Smrekec II, Oaza in Pri Nikotu. Sanacije neurejenih romskih naselij, ki so nastala in se širijo bolj ali manj nekontrolirano, je treba načrtovati celostno, v okviru celotne občine. Občina zagotovi pripravo ustreznih strokovnih podlag za urejanje posameznih naselij⁸¹ vključno z urejanjem statusa zemljišč in njihovega komunalnega opremljanja. V primeru preostalih, manjših romskih zaselkov in gradenj je treba preprečevati njihovo širjenje in poiskati možnosti za preselitev na območje naselij iz prvega odstavka 21. člena odloka, ki se bodo kompleksno in načrtno urejala kot romska naselja. Romsko naselje Benat v OPN ni opredeljeno kot zazidljivo.

Da bi ugotovili ustreznost obstoječih lokacij romskih naselij, moramo poleg prostorskih omejitev definirati še druga merila. Ob specifični nastanka posameznih naselij v Občini Grosuplje bomo kot pripomoček in orodje pri preveritvi ter oceni primernosti lokacije za razvoj in širitve uporabili tehnične smernice – matrice. Skupni rezultat glede na točkovane odgovore opredeljuje ustreznost lokacije. Večje kot je število točk, primernejša je lokacija.

⁸¹ Zazidalni preizkusi, regulacijski načrti ipd.

Preglednica 14: Tehnična smernica – matrica

Table 14: Technical guidelines – matrix

Številka	Vprašanje	Odgovor	Točke
1	V čigavi lasti so zemljišča?	a) V privatni lasti (0) b) Deljeno (3) c) V lasti občine/države/Romov (5)	
2	Ali so zemljišča v OPN opredeljena kot zazidljiva?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) V celoti (5)	
3	Ali je širitev naselja možna?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	
4	Ali je na zemljišču elektrika?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
5	Ali je na zemljišču vodovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
6	Ali je na zemljišču kanalizacija?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
7	Ali do zemljišč vodi javna cesta?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
8	Ali je na zemljišču vod elektronskih komunikacij?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
9	Ali je do zemljišča pripeljan plinovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	
10	Ali je na zemljišču urejen odvoz odpadkov?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 14

11	Koliko je oddaljena avtobusna postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	
12	Koliko je oddaljena železniška postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	
13	Koliko je oddaljeno upravno središče?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	
14	Ali so zemljišča poplavno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	
15	Ali so zemljišča požarno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	
16	Koliko je oddaljena industrijska proizvodnja?	a) Manj kot 1 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Več kot 1 km (5)	
17	Ali so zemljišča zaščitena kot območje naravnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	
18	Ali so zemljišča zaščitena kot območje kulturnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	
19	Ali so zemljišča vizualno izpostavljena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	
20	V kakšnem stanju so obstoječi objekti?	a) Slabem (0) b) Različno (3) c) Dobrem (5)	
21	Ali je lokacija sprejeta s strani občanov?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	
22	Ali je na zemljiščih mogoče urediti vrtičke?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	
23	Ali je na zemljiščih mogoča vzreja živali?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	
Skupno število točk			

Slika 42: Prikaz naselij v občini Grosuplje na podlagi namenske rabe OPN (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 42: Settlements in Municipality of Grosuplje, according to dedicated use OPN (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

6.1 Romsko naselje Smrekec I in Smrekec II

V večina naselja Smrekec I in Smrekec II, ki ju predeljuje le potok, je na zemljiščih v lasti Občine Grosuplje. Stihijska širitev se zajeda na zasebna zemljišča, na območje, ki je z OPN-jem namenjeno površinam za oddih, rekreacijo in šport ter za izgradnjo zahodnega cestnega omrežja mesta Grosuplje. Dejansko gre za zaključek zahodnega roba mesta v stiku s krajino – naravno območje Grosupeljskega polja, kjer prebivajo naravovarstveno pomembni habitatni tipi in vrste, ki živijo oziroma uspevajo na območju naravnega rezervata in na območju ekološko pomembnega območja Radensko polje – Bičje⁸².

Po določitvi Občinskega prostorskega načrta so v območju GR 101 IG podrobni prostorski izvedbeni pogoji: gospodarske cone⁸³ in podrobni prostorski izvedbeni pogoji, dopustna gradnja objektov za začasno bivanje. Dopustna je postavitev objektov za opravljanje izobraževalnih dejavnosti s področja otroškega varstva in izvedbe občasnih izobraževalnih programov ter študentskih delavnic na temo

⁸² GR 173 (Gospodarska cona Jug OPPN), GR 288 ZS.

⁸³ Velja 137. člen.

izobraževanja. Dopušča se tudi možnost izvedbe elektro-priključkov z odštevalnimi števci kot samostojno enoto.

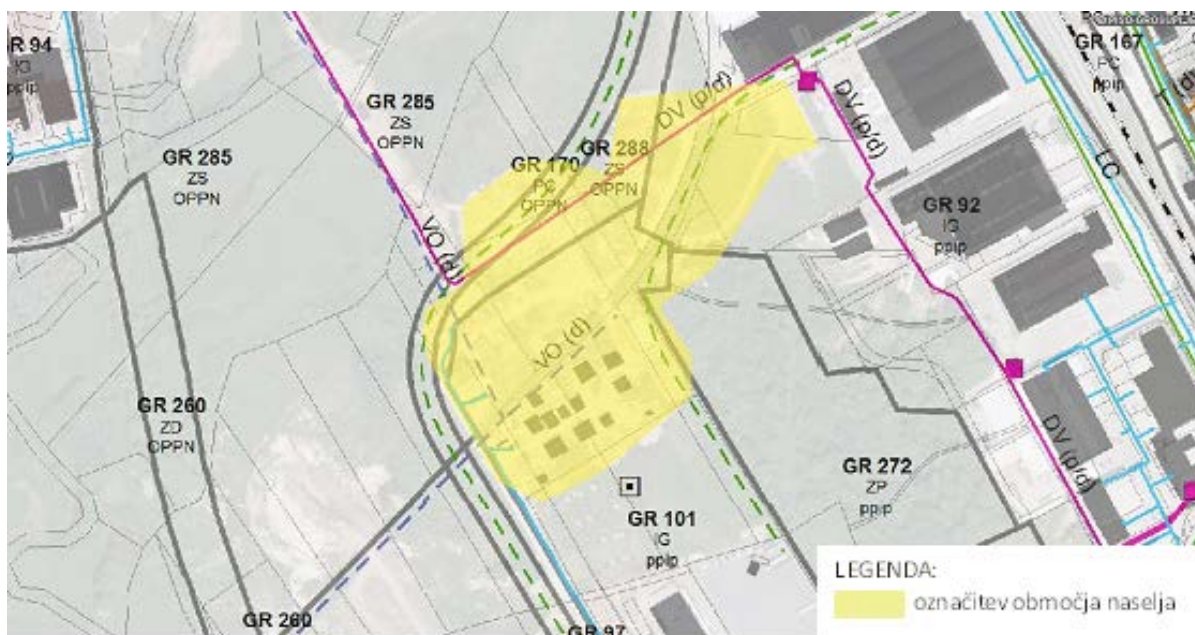
Slika 43: OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 43: OPN, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 44: Namenska raba OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 44: Dedicated use OPN, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 45: Infrastruktura OPN, območje Smrekec I in Smrekec II (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 45: OPN infrastructure, area of Smrekec I and Smrekec II (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Preglednica 15: Tehnična smernica za naselja Smrekec I in Smrekec II

Table 15: Technical guidelines for settlements Smrekec I and Smrekec II

Številka	Vprašanje	Odgovor	Točke
1	V čigavi lasti so zemljišča?	a) V privatni lasti (0) b) Deljeno (3) c) V lasti občine/države/Romov (5)	5
2	Ali so zemljišča v OPN-ju opredeljena kot zazidljiva?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) V celoti (5)	5
3	Ali je širitev naselja možna?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
4	Ali je na zemljišču elektrika?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 15

5	Ali je na zemljišču vodovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
6	Ali je na zemljišču kanalizacija?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
7	Ali do zemljišč vodi javna cesta?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
8	Ali je na zemljišču vod elektronskih komunikacij?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	3
9	Ali je do zemljišča pripeljan plinovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
10	Ali je na zemljišču urejen odvoz odpadkov?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
11	Koliko je oddaljena avtobusna postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	5
12	Koliko je oddaljena železniška postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	5
13	Koliko je oddaljeno upravno središče?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	5
14	Ali so zemljišča poplavno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	0
15	Ali so zemljišča požarno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
16	Koliko je oddaljena industrijska proizvodnja?	a) Manj kot 1 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Več kot 1 km (5)	0

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 15

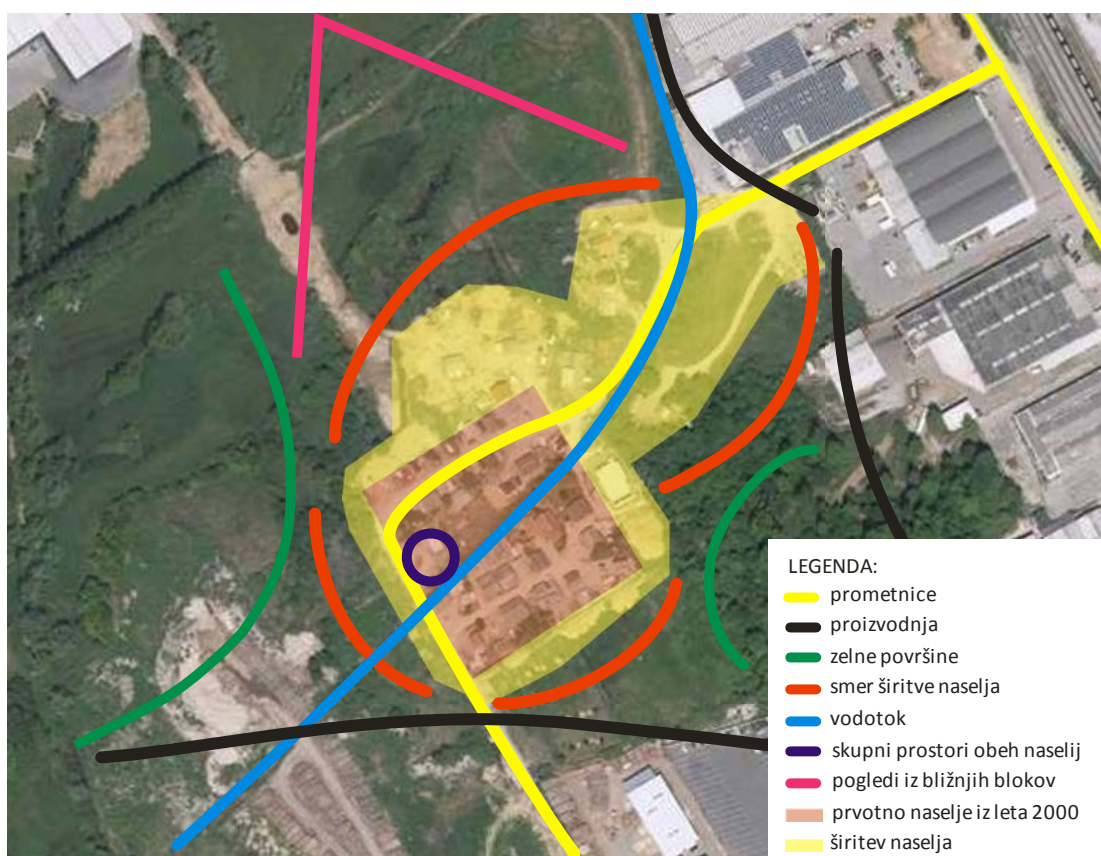
17	Ali so zemljišča zaščitena kot območje naravnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
18	Ali so zemljišča zaščitena kot območje kulturnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
19	Ali so zemljišča vizualno izpostavljena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	0
20	V kakšnem stanju so obstoječi objekti?	a) Slabem (0) b) Različno (3) c) Dobrem (5)	0
21	Ali je lokacija sprejeta s strani občanov?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
22	Ali je na zemljiščih mogoče urediti vrtičke?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
23	Ali je na zemljiščih mogoča vzreja živali?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
Skupno število točk			66

Pozitivna izhodišča lokacije obeh romskih naselij:

- obstoječa zemljišča v lasti Občine Grosuplje;
- planska opredeljenost v OPN-ju;
- blizu gozdička,
- urejena infrastruktura (elektrika, voda);
- dobra cestna povezava;
- bližina avtobusnega in železniškega postajališča;
- bližina upravnega središča;
- obstoječa lokacija, sprejeta s strani občanov;
- požarna varnost;
- odvoz odpadkov;
- možnost za zbiranje surovin glede na dejavnost v bližini;
- izobraževalni objekt/skupni prostor naselja.

Negativna izhodišča:

- bližina gospodarske dejavnosti in proizvodnje;
- omejene možnosti za širitev;
- naravno območje Grosupeljskega polja;
- predvidena izgradnja cestnega omrežja in gospodarske cone;
- mešanje gospodarske rabe prostora in poselitve;
- poplavna območja;
- nelegalni, nekakovostni objekti;
- vizualna neurejenost naselja.

Slika 46: Analiza prostora naselja Smrekec I in II (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 46: Analysis of the area of Smrekec I and Smrekec II (source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

Glede na analizo in oceno kvalitativnih meril je lokacija sprejemljiva kot začasna, dolgoročno pa se predlaga prelokacija. Trajnostnega razvoja ni moč pričakovati. Celotna prostorska umestitev je neustrezna iz več razlogov, predvsem zaradi bližine gospodarske dejavnosti in proizvodnje s predvideno širitvijo, izgradnjo cestnega omrežja, mešanja gospodarske rabe in poselitve.

6.2 Romsko naselje Oaza

Romsko naselje Oaza se nahaja deloma na zemljiščih v lasti Občine Grosuplje, deloma na zemljiščih v lasti države in Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, deloma v lasti Ljubljanskih mlekarn ter zasebnih zemljišč. Do naselja vodi pot z regionalne ceste R3 647/1173 na SV delu naselja in se nadaljuje po vzhodni strani ter nadaljuje proti naselju Malo Mlačevo ter po J robu naselja do in ob melioracijskem kanalu, ki naselje omejuje na vzhodni strani, naprej proti romskemu naselju »Pri Nikotu«.

Naselje je znotraj komasacijskega območja Malo Mlačevo, ki je bil realiziran z lokacijskim načrtom. Naselje je bilo v sklopu komasacije parcelirano, uredila se je pot po vzhodni strani naselja, ki omejuje naselje. Okoli naselja so kmetijska zemljišča 1. kategorije.

Skozi naselje poteka meja med krajevnima skupnostma in naseljema Grosuplje in Mlačevo.

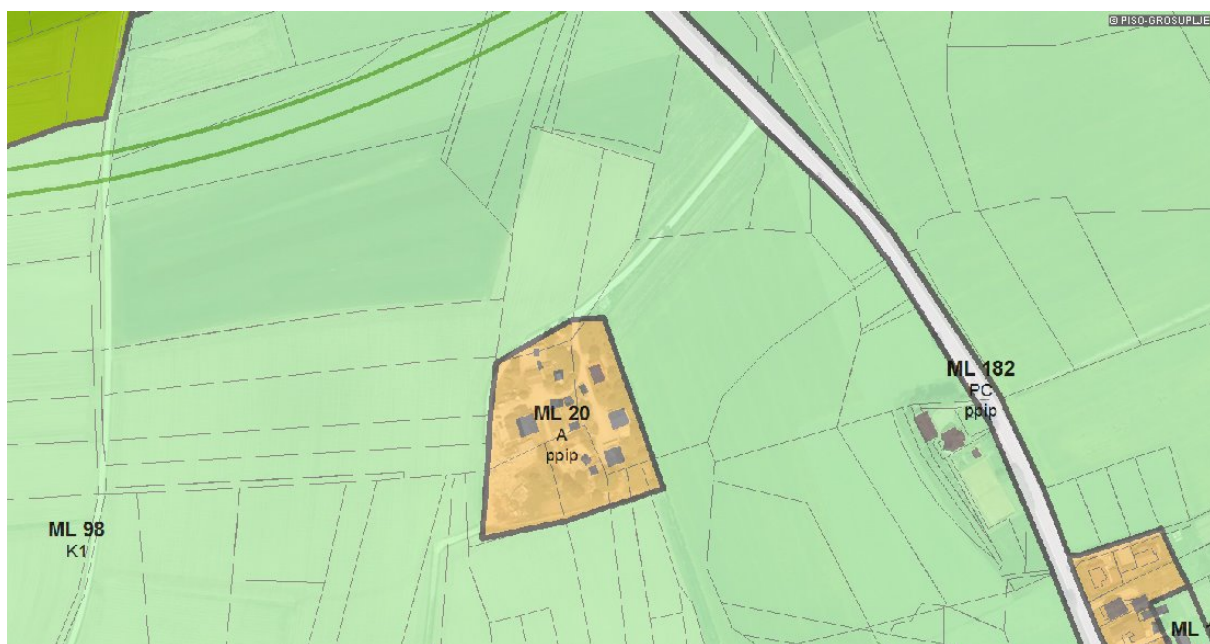
Po določilih Občinskega prostorskega načrta so v območju ML 20 A podrobni prostorski izvedbeni pogoji: površine razpršene poselitve⁸⁴ in podrobnih prostorskih izvedbenih pogojih, ki določa: v enoti se dopušča le gradnja objektov za bivanje ter ureditev prometne, komunalne in energetske infrastrukture (tudi možnost izvedbe elektro-priključkov z odštevalnimi števci kot samostojno enoto). Obvezna ozelenitev enote. Novogradnje, rekonstrukcije, dozidave in nadzidave obstoječih objektov so dopustne na manjših parcelah, kot so predpisane v splošnih določilih odloka. Treba je upoštevati FI, FZ in DOBP.

⁸⁴ Velja 129. člen.

Slika 47: OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 47: OPN, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 48: Namenska raba OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 48: Dedicated use OPN, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 49: Infrastruktura OPN, območje Oaza (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 49: OPN infrastructure, area of Oaza (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Preglednica 16: Tehnična smernica za naselje Oaza

Table 16: Technical guidelines for settlements Oaza

Številka	Vprašanje	Odgovor	Točke
1	V čigavi lasti so zemljišča?	a) V privatni lasti (0) b) Deljeno (3) c) V lasti občine/države/Romov (5)	3
2	Ali so zemljišča v OPN-ju opredeljena kot zazidljiva?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) V celoti (5)	5
3	Ali je širitev naselja možna?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	3
4	Ali je na zemljišču elektrika?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 16

5	Ali je na zemljišču vodovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
6	Ali je na zemljišču kanalizacija?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
7	Ali do zemljišč vodi javna cesta?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
8	Ali je na zemljišču vod elektronskih komunikacij?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	3
9	Ali je do zemljišča pripeljan plinovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
10	Ali je na zemljišču urejen odvoz odpadkov?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
11	Koliko je oddaljena avtobusna postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
12	Koliko je oddaljena železniška postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
13	Koliko je oddaljeno upravno središče?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	5
14	Ali so zemljišča poplavno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
15	Ali so zemljišča požarno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
16	Koliko je oddaljena industrijska proizvodnja?	a) Manj kot 1 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Več kot 1 km (5)	3

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 16

17	Ali so zemljišča zaščiteni kot območje naravnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
18	Ali so zemljišča zaščiteni kot območje kulturnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
19	Ali so zemljišča vizualno izpostavljena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	0
20	V kakšnem stanju so obstoječi objekti?	a) Slabem (0) b) Različno (3) c) Dobrem (5)	3
21	Ali je lokacija sprejeta s strani občanov?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
22	Ali je na zemljiščih mogoče urediti vrtičke?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
23	Ali je na zemljiščih mogoča vzreja živali?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
Skupno število točk			86

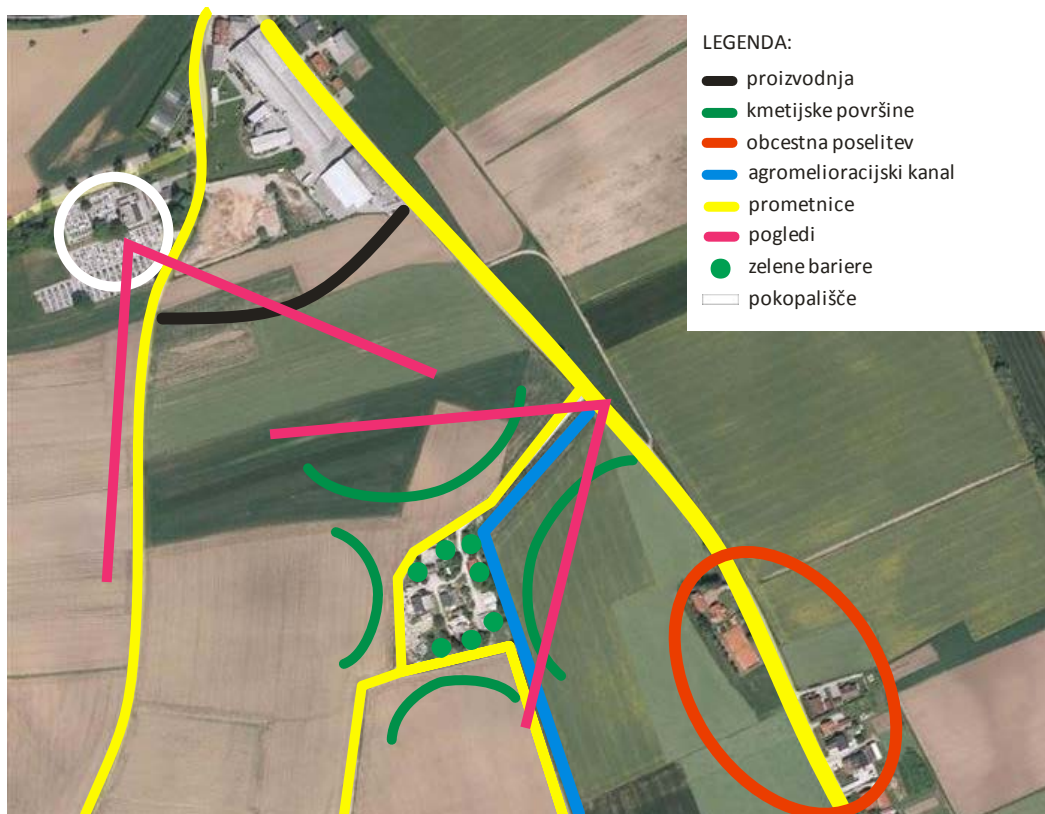
Pozitivna izhodišča:

- obstoječa zemljišča deloma v lasti Občine Grosuplje deloma države;
- planska opredeljenost v OPN-ju;
- parcelacija parcel znotraj naselja;
- urejena infrastruktura (elektrika, voda, greznice);
- dobra cestna povezava;
- bližina avtobusnega postajališča;
- bližina mesta Grosuplje;
- obstoječa lokacija sprejeta s strani občanov;
- dobra požarna varnost;
- urejen odvoz odpadkov;
- zelena bariera sredi polja »oaza«;

- vrtičkarstvo;
- vzorno urejeni objekti in okolica.

Negativna izhodišča:

- omejene možnosti za širitev naselja na kmetijska zemljišča 1. kakovosti;
- vizualna izpostavljenost v krajini.

Slika 50: Analiza prostora naselja Oaza (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 50: Analysis of the area of Oaza (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

Glede na analizo in oceno kvalitativnih meril je lokacija sprejemljiva, dolgoročno se ohranja kot primerna kljub prostorski omejitvi glede na K1. Prostorski razvoj je spontan, kontrolirano omejen, primer uspešnega razvoja.

6.3 Romsko naselje pri Nikotu

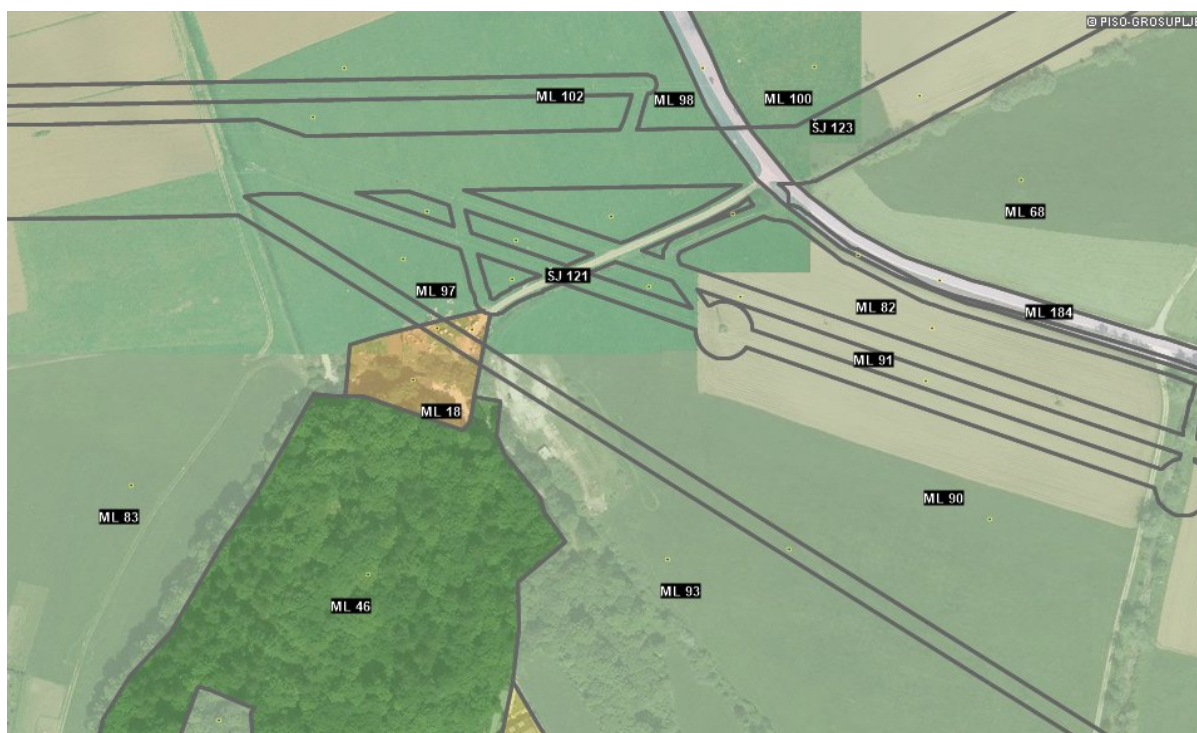
Romsko naselje Pri Nikotu je v večjem delu na zemljiščih Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, deloma v lasti Občine Grosuplje. Do naselja vodi pot z regionalne ceste R3 647/1173 in se nadaljuje skozi naselje proti Malem Mlačevem. Del poti poteka ob severni strani naselja in se nadaljuje proti romskemu naselju Oaza. Skozi naselje s severne strani poteka melioracijski kanal, ki naselje omeji na vzhodni strani.

Naselje je na južnem delu komasacijskega območja Malo Mlačevo, ki je bilo realizirano z lokacijskim načrtom. Naselje je bilo v sklopu komasacije parcelirano, odmerila se je tudi pot. Na severni strani so kmetijska zemljišča 1. kategorije, na južni strani je z gozdom porastel grič. Z začetkom gozdnega roba so v OPN-ju območja OKVKD-36 OPKD-34, pomembnejše območje kulturne krajine, kompleksno varstvo kulturne dediščine, 71 območje naravne dediščine, skozi naselje poteka 20 kV prosto-zračni elektro vod, srednja nevarnost za poplave.

Vizualno je izpostavljen SV del naselja.

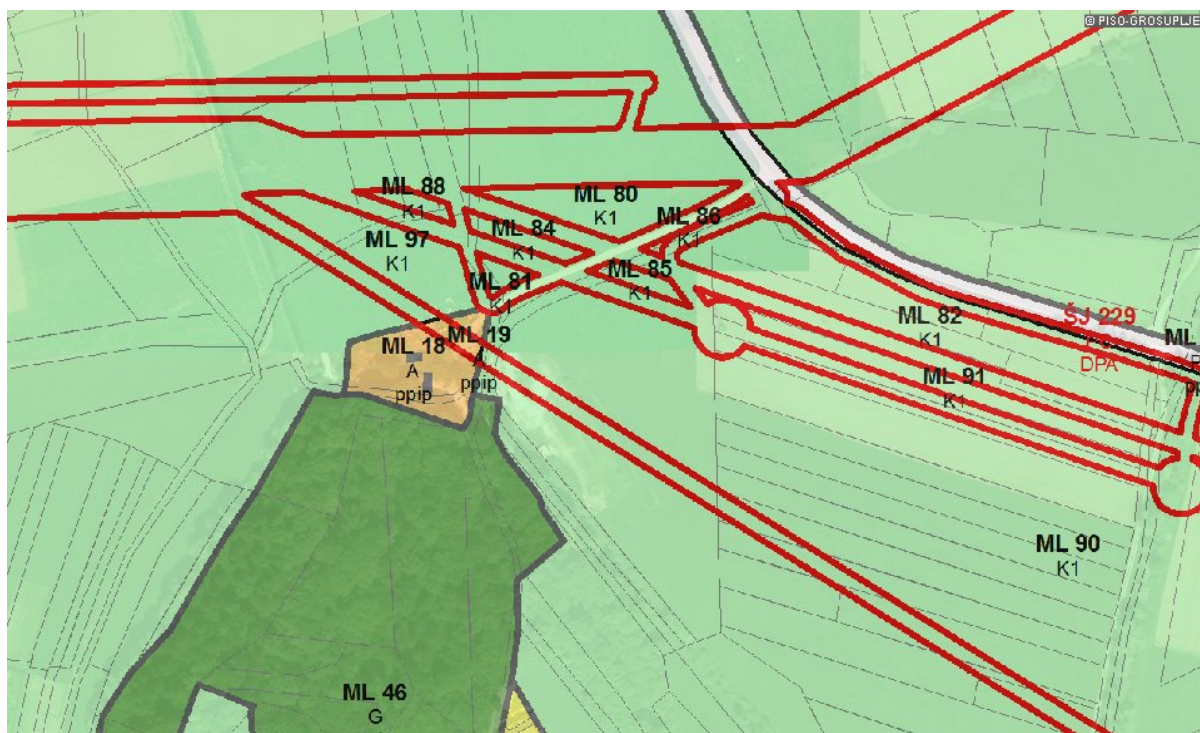
Po OPN-ju so v območju ML 18 A podrobni prostorski izvedbeni pogoji in ML 19 podrobni prostorski izvedbeni pogoji: površine razpršene poselitve (velja 129. člen OPN in podrobni prostorski izvedbeni pogoji, ki določa: dopustni so posegi v prostor in dejavnosti, ki so v skladu s 112. členom OPN-ja).

V enoti se dopušča le gradnja objektov za bivanje ter ureditev prometne, komunalne in energetske infrastrukture (tudi možnost izvedbe elektro-priključkov z odštevalnimi števci kot samostojno enoto). Obvezna ozelenitev enote. Novogradnje, rekonstrukcije, dozidave in nadzidave obstoječih objektov so dopustne na manjših parcelah, kot so predpisane v splošnih določilih odloka. Treba je upoštevati FI, FZ in DOBP.

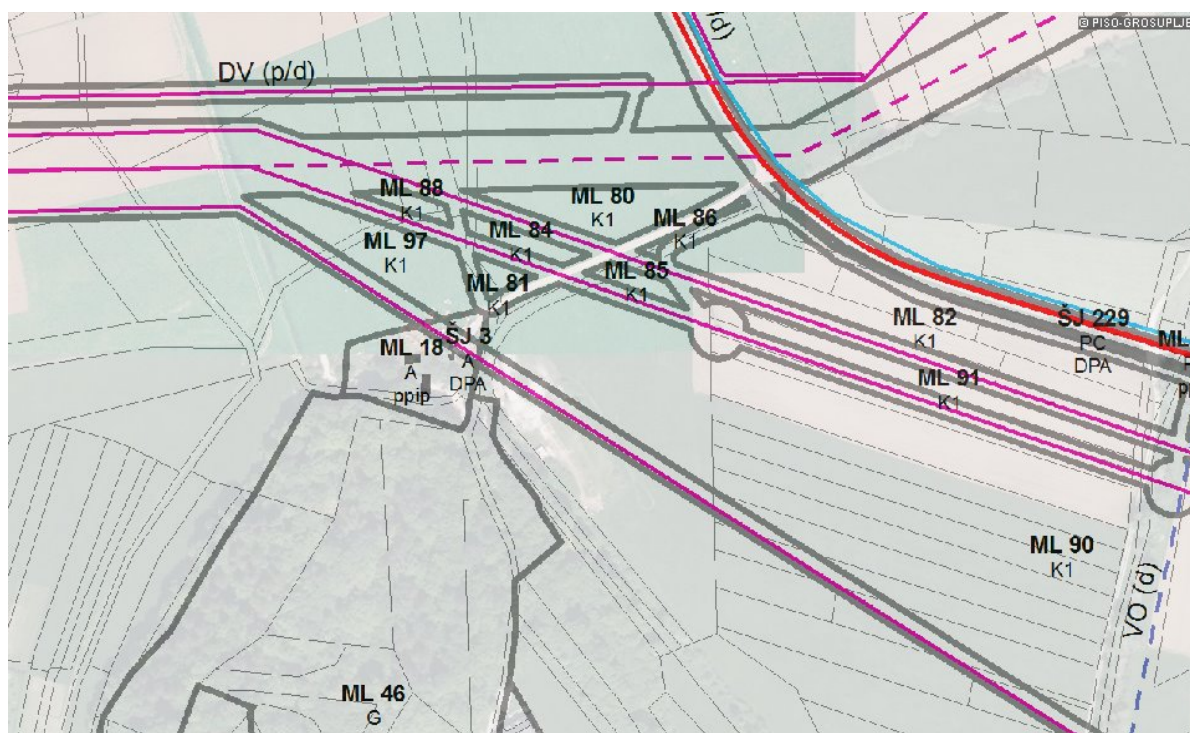
Slika 51: OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 51: OPN, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 52: Namenska raba OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 52: Dedicated use OPN, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 53: Infrastruktura OPN, območje Pri Nikotu (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 53: OPN infrastructure, area of Pri Nikotu (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Preglednica 17: Tehnična smernica za naselje Pri Nikotu

Table 17: Technical guidelines for settlements Pri Nikotu

Številka	Vprašanje	Odgovor	Točke
1	V čigavi lasti so zemljišča?	a) V privatni lasti (0) b) Deljeno (3) c) V lasti občine/države/Romov (5)	5
2	Ali so zemljišča v OPN-ju opredeljena kot zazidljiva?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) V celoti (5)	5
3	Ali je širitev naselja možna?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
4	Ali je na zemljišču elektrika?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
5	Ali je na zemljišču vodovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
6	Ali je na zemljišču kanalizacija?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	3
7	Ali do zemljišč vodi javna cesta?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
8	Ali je na zemljišču vod elektronskih komunikacij?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
9	Ali je do zemljišča pripeljan plinovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
10	Ali je na zemljišču urejen odvoz odpadkov?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 17

11	Koliko je oddaljena avtobusna postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
12	Koliko je oddaljena železniška postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
13	Koliko je oddaljeno upravno središče?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
14	Ali so zemljišča poplavno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
15	Ali so zemljišča požarno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
16	Koliko je oddaljena industrijska proizvodnja?	a) Manj kot 1 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Več kot 1 km (5)	3
17	Ali so zemljišča zaščitena kot območje naravnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
18	Ali so zemljišča zaščitena kot območje kulturnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
19	Ali so zemljišča vizualno izpostavljena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	3
20	V kakšnem stanju so obstoječi objekti?	a) Slabem (0) b) Različno (3) c) Dobrem (5)	3
21	Ali je lokacija sprejeta s strani občanov?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
22	Ali je na zemljiščih mogoče urediti vrtičke?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
23	Ali je na zemljiščih mogoča vzreja živali?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
Skupno število točk			88

Pozitivna izhodišča:

- obstoječa zemljišča v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov in Občine Grosuplje;
- planska opredeljenost v OPN-ju;
- urejena infrastruktura (elektrika, voda);
- dobra cestna povezava;
- bližina avtobusnega postajališča;
- bližina mesta Grosuplje;
- obstoječa lokacija, sprejeta s strani občanov;
- urejen odvoz odpadkov;
- vrtičkarstvo;
- reja živali;
- starešina, ki ga spoštuje okolica.

Negativna izhodišča:

- omejene možnosti za širitev naselja (predvsem proti zahodu);
- območje naravne in kulturne dediščine (degradacija);
- poplavna območja;
- nelegalni, nekakovostni objekti;
- vizualna neurejenost naselja;
- požarna nevarnost.

Slika 54: Analiza prostora naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 54: Analysis of the area of Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

Glede na analizo in oceno kvalitativnih meril je lokacija sprejemljiva, dolgoročno se ohranja kot primerna kljub prostorski omejitvi glede na K1. Predvsem je širitev naselja smiselna v smeri Z-JZ, po robu izvedene komasacije. Dolgoročno v smeri severa do romskega naselja Oaza. Prostorski razvoj je spontan, kontrolirano omejen, predlaga se zelena bariera.

6.4 Romsko naselje Benat

Naselje Benat je na meji med naseljema Spodnja Slivnica in Ponova vas. Zemljišča, na katerih leži, so po namenski rabi kmetijska zemljišča 1. kategorije. Parcela je v lasti Romov, ki tam prebivajo. Ob naselju poteka potok Bičje, do naselja vodi makadamska cesta iz lokalne ceste LC 111 011.

Romsko naselje Benat ni opredeljeno v OPN-ju. Locirano je na območju najboljših kmetijskih zemljišč. Čez območje poteka Državni lokacijski načrt za daljnovod 2-krat 110 kV RTP Grosuplje – RTP Trebnje⁸⁵. Poleg navedenega je območje opredeljeno kot območje pogostih poplav in ekološko pomembno območje varstva narave. V letu 2010 so bili objekti v naselju poplavljeni do polovice pritličja.

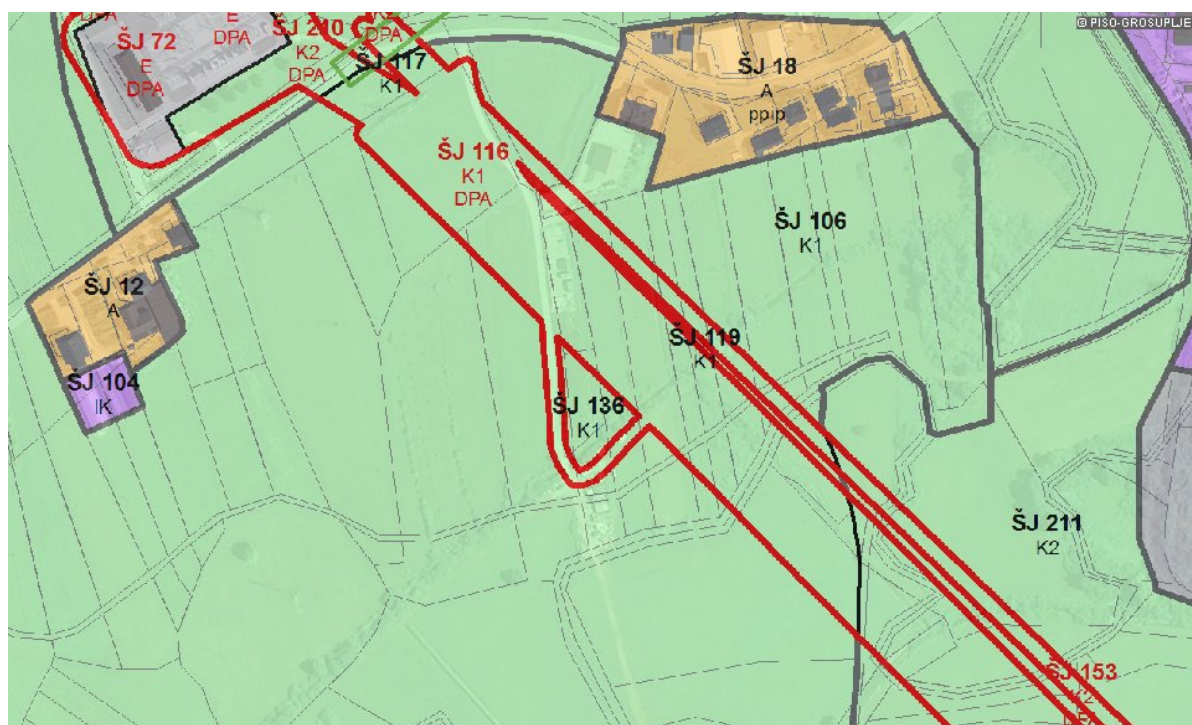
Zaradi številnih prostorskih omejitev sprememba namembnosti v OPN-ju ni možna.

⁸⁵ Uradni list RS, št. 71/10.

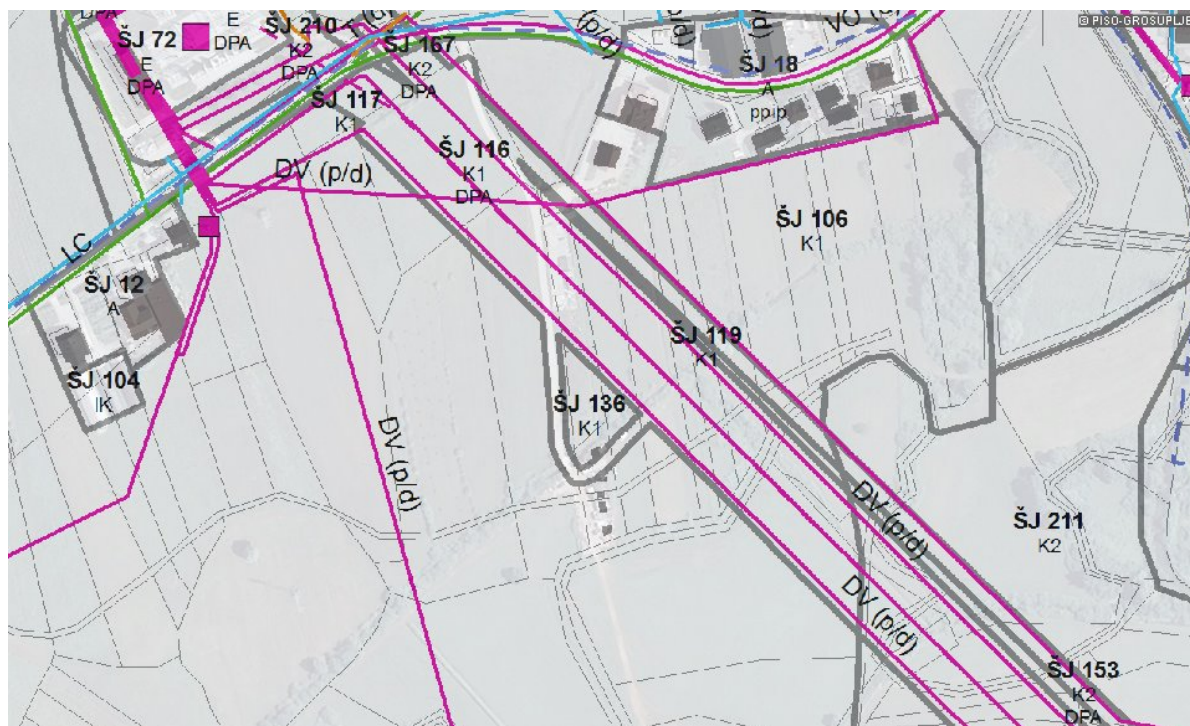
Slika 55: OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 55: OPN, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 56: Namenska raba OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 56: Dedicated use OPN, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Slika 57: Infrastruktura OPN, območje Benat (Vir: PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 57: OPN infrastructure, area of Benat (Source: PISO, Realis, d. o. o.)

Preglednica 18: Tehnična smernica za naselje Benat

Table 18: Technical guidelines for settlements Benat

Številka	Vprašanje	Odgovor	Točke
1	V čigavi lasti so zemljišča?	a) V privatni lasti (0) b) Deljeno (3) c) V lasti občine/države/Romov (5)	5
2	Ali so zemljišča v OPN-ju opredeljena kot zazidljiva?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) V celoti (5)	0
3	Ali je širitev naselja možna?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
4	Ali je na zemljišču elektrika?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 18

5	Ali je na zemljišču vodovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
6	Ali je na zemljišču kanalizacija?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
7	Ali do zemljišč vodi javna cesta?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
8	Ali je na zemljišču vod elektronskih komunikacij?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
9	Ali je do zemljišča pripeljan plinovod?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	0
10	Ali je na zemljišču urejen odvoz odpadkov?	a) Ne (0) b) V bližini (3) c) Da (5)	5
11	Koliko je oddaljena avtobusna postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
12	Koliko je oddaljena železniška postaja?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	3
13	Koliko je oddaljeno upravno središče?	a) Več kot 5 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Manj kot 1 km (5)	5
14	Ali so zemljišča poplavno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
15	Ali so zemljišča požarno ogrožena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
16	Koliko je oddaljena industrijska proizvodnja?	a) Manj kot 1 km (0) b) Med 1 km in 5 km (3) c) Več kot 1 km (5)	3

se nadaljuje ...

... nadaljevanje Preglednice 18

17	Ali so zemljišča zaščitena kot območje naravnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
18	Ali so zemljišča zaščitena kot območje kulturnih vrednot?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	5
19	Ali so zemljišča vizualno izpostavljena?	a) Da (0) b) Deloma (3) c) Ne (5)	0
20	V kakšnem stanju so obstoječi objekti?	a) Slabem (0) b) Različno (3) c) Dobrem (5)	0
21	Ali je lokacija sprejeta s strani občanov?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	0
22	Ali je na zemljiščih mogoče urediti vrtičke?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
23	Ali je na zemljiščih mogoča vzreja živali?	a) Ne (0) b) Deloma (3) c) Da (5)	5
Skupno število točk			59

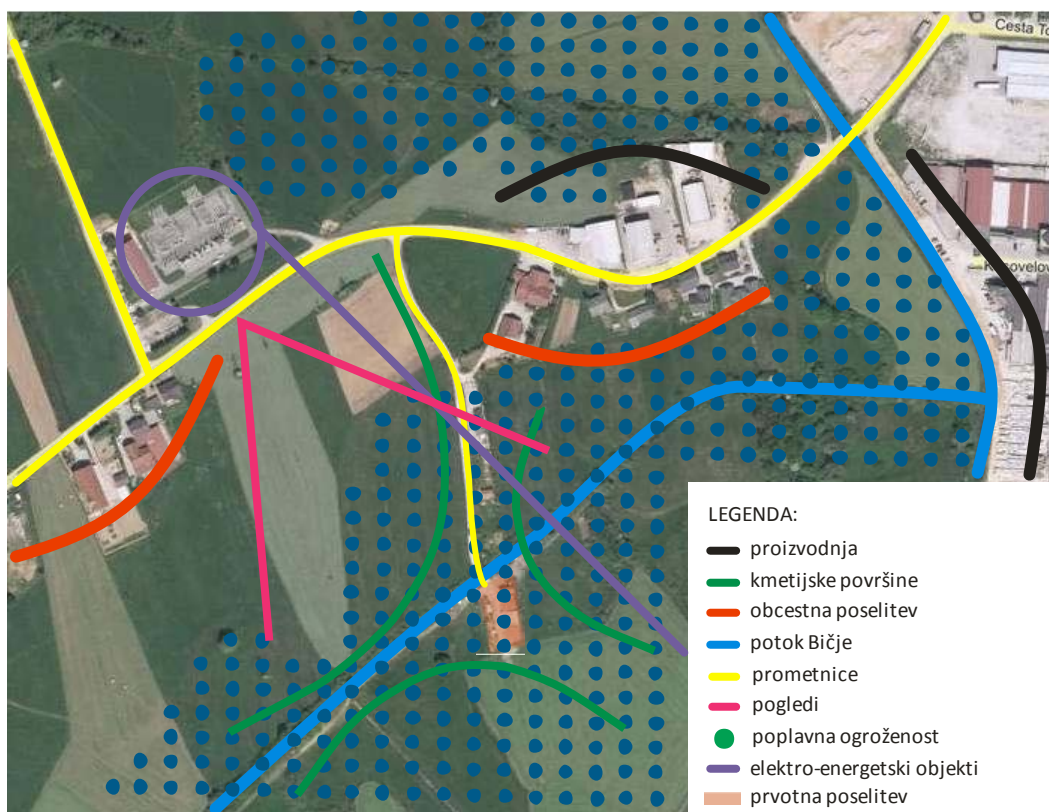
Pozitivna izhodišča:

- obstoječa zemljišča v lasti Romov;
- dobra cestna povezava;
- bližina avtobusnega postajališča;
- dobra požarna varnost;
- odvoz odpadkov.

Negativna izhodišča:

- ni planske opredeljenosti v OPN-ju;
- ni infrastrukture (elektrika, voda, kanalizacija);
- obstoječa lokacija ni sprejeta s strani občanov;
- ni možnosti za širitev;

- poplavno območje;
- varovalni pas elektrovođa skozi naselje 2-krat 110 kV;
- nelegalni, nekakovostni objekti;
- vizualna neurejenost naselja.

Slika 58: Analiza prostora naselja Benat (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 58: Analysis of the area of Benat (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

6.5 Rezultati raziskave o primernosti lokacije z uporabo tehničnih smernic

Rezultati raziskave z uporabo tehničnih smernic so pokazali, da je najprimernejša lokacija za razvoj naselje Pri Nikotu (88 točk), najmanj primerna za lokacijo naselja Benat (59 točk). Naselje Oaza je točkovano s 86 točkami, naselje Smrekec s 66 točkami.

Navedeni rezultati, ugotovljeni z uporabo tehničnih smernic, so uporabni kot pripomoček in eden od kazalcev pri ugotavljanju primernosti lokacije za nadaljnji razvoj. Skupni rezultat glede na točkovane odgovore opredeljuje ustreznost lokacije. Večje kot je število točk, primernejša je lokacija.

7 PREVERITEV USTREZNOSTI IN MOŽNOST RAZVOJA OBSTOJEČIH LOKACIJ ROMSKIH NASELIJ V OBČINI GROSUPLJE GLEDE NA ŽELJE ROMOV

Umeščanje novih lokacij je vedno problematično predvsem iz vidika odnosa občanov, zato je potrebno razvijati in širiti obstoječe lokacije, če prostor to dopušča. V okviru prostorskih možnosti se upoštevajo želje Romov.

7.1 Romsko naselje Smrekec I in Smrekec II

Smrekec I in Smrekec II kot najmlajši romski naselji v občini Grosuplje ne omogočata dolgoročnega razvoja in ne dopuščata širitev in razvoja naselja, glede na pravila prostorskega načrtovanja lokacija ni bila ustrezno umeščena.

Glede na želje Romov je lokacija ustrezna iz naslednjih vidikov:

- obstoječa lokacija (večina Romov si ne želi preselitve na drugo lokacijo);
- bližina gospodarske dejavnosti, ki omogoča zbiranje surovin;
- skupni prostor za druženje otrok⁸⁶.

Lokacija je neustrezna predvsem iz naslednjih vidikov:

- bližina gospodarske dejavnosti in proizvodnje;
- ni možnosti za širitev naselja;
- nekakovostni, po večini leseni objekti;
- hrup;
- onesnaženost naselja;
- ni prostora za vrtičke;
- ni prostora za rejo živali.

7.2 Romsko naselje Oaza

Naselje Oaza kot primer uspešnega razvoja naselja s specifičnim razvojem sredi kmetijskih zemljišč je bilo s prostorskim aktom »legalizirano« in v sklopu komasacije je bila izvedena parcelacija, kar omogoča vzpostavitev lastniških odnosov. Oaza se dolgoročno ohranja kot primerna glede na prostorske omejitve in je primer uspešnega razvoja.

Glede na želje, pobude in predloge Romov je lokacija ustrezna iz naslednjih vidikov:

- obstoječa lokacija (večina Romov si ne želi preselitve na drugo lokacijo);

⁸⁶ Vrtec med obema naseljema.

- v neposredni bližini polja, kmetijskih površin, v bližini gozda;
- bližina neromske poselitve;
- prostor za vzgojo poljščin, rejo domačih živali;
- dokaj kakovostni, tudi zidani objekti.

Lokacija je neustrezna predvsem iz naslednjih vidikov:

- ni skupnega prostora za druženje otrok;
- omejene možnosti za širitev naselja.

7.3 Romsko naselje Pri Nikotu

Romsko naselje Pri Nikotu je bilo s prostorskim aktom opredeljeno kot zazidljivo, v sklopu komasacije je bila izvedena parcelacija, ki omogoča vzpostavitev lastniških odnosov in dokazuje, da se dolgoročno ohranja kot primerna lokacija.

Glede na želje pobude in predloge Romov je lokacija ustrezna iz naslednjih vidikov:

- obstoječa lokacija (večina Romov si ne želi preselitve na drugo lokacijo);
- v neposredni bližini gozda, polja, kmetijskih površin;
- bližina neromske poselitve;
- prostor za vzgojo poljščin, rejo domačih živali.

Lokacija je neustrezna predvsem iz naslednjih vidikov:

- ni skupnega prostora za druženje otrok;
- nekakovostni, po večini leseni objekti.

7.4 Romsko naselje Benat

Romsko naselje Benat s prostorskim aktom ni bilo opredeljeno kot zazidljivo, dolgoročno lokacija ni primerna. Zaradi številnih prostorskih omejitev sprememba namembnosti ni možna.

Glede na želje Romov je lokacija ustrezna iz naslednjih vidikov:

- obstoječa lokacija (večina Romov si ne želi preselitve na drugo lokacijo);
- prostor za gojenje zelenjave;
- prostor za rejo domačih živali.

Lokacija je neustrezna predvsem iz naslednjih vidikov:

- ni možnosti za širitev naselja;

- ni skupnega prostora za druženje otrok;
- nekakovostni, leseni objekti;
- ni infrastrukture.

7.5 Rezultati raziskave o primernosti lokacije glede na želje Romov

Rezultati raziskave o primernosti lokacije glede na želje Romov so pokazale, da sta najprimernejši lokaciji naselji Pri Nikotu in Oaza, najmanj primerni pa naselja Smrekec I in II ter naselje Benat.

Lokaciji naselij Pri Nikotu sta ustrezni kot obstoječi lokaciji v neposredni bližini gozda in kmetijskih površin. Zagotovljen je prostor za vzgojo poljščin in rejo domačih živali. Treba bi bilo zagotoviti prostor za druženje znotraj naselij.

8 PROSTORSKI RAZVOJ IN ŠIRITVE TER MOŽNE NOVE LOKACIJE ROMSKIH NASELIJ V OBČINI GROSUPLJE GLEDE NA PROSTORSKE OMEJITVE IN OB UPOŠTEVANJU ŽELJA ROMOV

Pri preveritvi možnega prostorskega razvoja in širitev obstoječih naselij, eventualnih prelokacijah oziroma novih lokacijah romskih naselij za območje občine Grosuplje, kot presek prostorskih zmognosti in želja Romov je bilo ugotovljeno naslednje:

Romski naselji Smrekec I in Smrekec II, najmlajši naselji v občini Grosuplje ne omogočata dolgoročnega razvoja in ne dopuščata širitev in razvoja naselja. Lokacija ne dopušča prostorskega razvoja glede na prostorske omejitve, in že v osnovi ni bila ustrezno umeščena. Tudi glede na želje, pobude in predloge, ki jih izražajo Romi, predvsem glede lokacije ob gospodarski dejavnosti in proizvodnji, lokacija ni ustrezna.

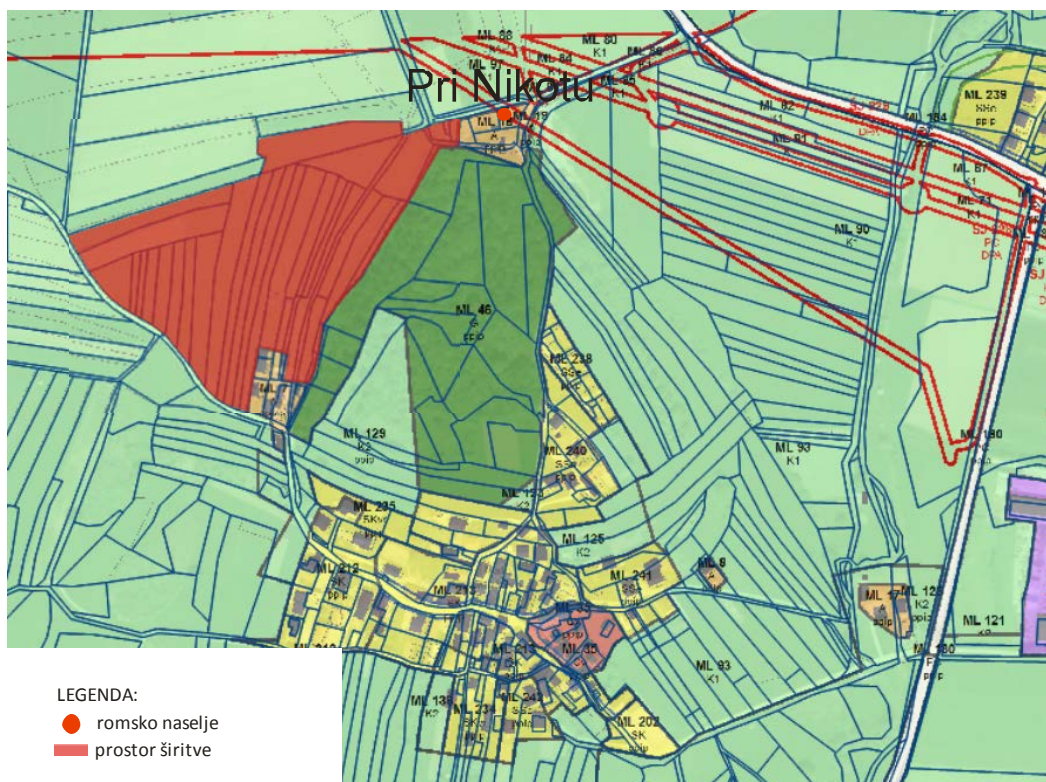
Oaza kot primer uspešnega razvoja naselja s specifičnim razvojem sredi kmetijskih zemljišč se tako glede na plansko umeščenost in kot glede na želje Romov dolgoročno ohranja kot primerna, kljub omejenim možnostim širitve.

Slika 59: Možnost razvoja in širitve romskega naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 59: Possibilities of development and enlargement of Roma settlement Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

Romsko naselje Pri Nikotu je relativno ugodno prostorsko umeščeno z omejitvami na JV delu, izpolnjuje želje in predloge Romov, omogoča širitve in razvoj predvsem v smeri Z–JZ, deloma proti naselju »Oaza« ob robu izvedenega komasacijskega načrta, ob gozdni meji, ob kmetijskih zemljiščih in v smeri proti obstoječemu zaselku Malo Mlačevo. Tu se pojavijo možnosti za prelokacijo Romov iz obstoječih naselij Smrekec I in Smrekec II ter naselja Benat. Kot obstoječa lokacija je sprejemljiva tudi glede na želje Romov, saj je v neposredni bližini gozda in kmetijskih površin. Zagotovljen je prostor za vzgojo poljščin in rejo domačih živali.

Slika 60: Možnost razvoja in širitve romskega naselja Pri Nikotu (Vir: lasten, podlaga PISO, Realis, d. o. o.)

Figure 60: Possibilities of development and enlargement of Roma settlement Pri Nikotu (Source: own, database PISO, Realis, d. o. o.)

Predvsem naselje Benat ne dopušča razvoja in širitev, dolgoročno lokacija ni primerna. Zaradi številnih prostorskih omejitev sprememba namembnosti ni možna, zaradi česar je prelokacija obvezna.

9 UMEŠČANJE ROMSKIH NASELIJ IN PRILAGODITVE ZAKONODAJE

V tem poglavju podajam predloge za prostorsko umeščanje romskih naselij in prilagoditev zakonskih norm, glede na ugotovljeno specifiko romskega prebivalstva. Le-te bi omogočale izjeme v smislu fleksibilno napisanih prostorskih načrtov, možnostjo poenostavitve pridobivanja gradbenih dovoljenj ter večjih toleranc glede načina in oblike gradnje.

V krovnem strateškem prostorskem dokumentu za usmerjanje prostorskega razvoja v Sloveniji, s katerim je bil uveljavljen koncept vzdržnega prostorskega razvoja – Strategiji prostorskega razvoja RS (Ur. l. RS št. 76/2004), je romska problematika omenjena v poglavju 2. V podpoglavju 2.1 je svetovanje občinam, v katerih živijo Romi, pri urejanju romskih naselij, opredeljena kot naloga in aktivnost nosilcev urejanja prostora za področje izvajanja poselitve pri izvajanju prostorske strategije. To bi bilo treba udejanjiti v praksi in pomagati lokalnim skupnostim pri načrtovanju romskih naselij.

Temeljni okoljevarstveni cilj prostorskega razvoja Slovenije je zmanjševanje obstoječih okoljskih težav in preprečevanje nastanka novih. Zato je treba načrtovanje prilagoditi trajnostnemu sonaravnemu razvoju (Plut, 2002, 12–16).

Smiselna je povečava, zgostitev ali zaokrožitev obstoječih naselij. Za razširitev naselja so primerne lokacije ob mestu, ob zelenem okolju z dobro dostopnostjo do javnega prometa. Lahko se zapolnjuje razpršena pozidava, z ustvarjanjem jasne ločnice med naseljem in krajino. Vrtovi z drevjem med hišami lahko zakrijejo razpršeno poselitev in omilijo negativen vtis degradacije naravnega okolja. Naselitve ne širimo na vodovarstvene, poplavne, plazovite, naravovarstvene ter kulturnovarstvene prostore ali njihovo bližino. Predlaga se pozidava s sanacijo degradiranih urbanih območij, kot so stare industrije, opuščene vojašnice ... (Pogačnik, 2013, 114–117).

Izkoristijo se lahko zapuščene lokacije v mestih (gradbišča, DUO). Njihov razvoj je v taki obliki nenačrtovan in ni skladen s prostorsko strategijo mest oz. naselij. Ta območja imajo potenciale, ki bi jih ustrezna celostno naravnana prostorska strategija razvoja lahko izkoristila (Zupančič, 2015, 92–93).

Na lokalni ravni je treba za posamezno občino, v kateri so Romi, z dopolnitvijo Občinskega prostorskega načrta, zapisati fleksibilno prostorske pogoje in omejitve z večjimi tolerancami glede načina in oblike gradnje. V grafičnem delu prostorskega načrta je treba določiti območja, kjer je tovrstna gradnja bivalnih objektov dovoljena.

Predlog besedila kot dopolnitev in sprememba obstoječega Občinskega prostorskega načrta:

NAMEMBNOST POSEGOV V PROSTOR

V območju so določeni podrobni prostorski izvedbeni pogoji: površine razpršene poselitve in podrobnih prostorskih izvedbenih pogojih, ki določa: v enoti se dopušča gradnja objektov za bivanje Romov, ki zagotavljajo minimalne standarde za bivanje. Ureja se lahko prometna, komunalna in energetska infrastruktura.

Dovoljena je izgradnja greznic. Možna je izvedba elektro-priključkov z odštevalnimi števci kot samostojno enoto. Enota se v čim večji meri ozeleni. Novogradnje, rekonstrukcije, dozidave in nadzidave obstoječih objektov so dopustne na manjših parcelah minimalno 50 m². Pri FI, FZ in DOBP so dopustne tolerance.

VELIKOST IN OBLIKOVANJE

Višinski gabarit in oblikovanje objektov: eno in dvostanovanjske hiše; tloris: podolgovat, z razmerjem stranic 1:1,5 do 2 (odstopanja so možna do ±3 m po daljši stranici), streha: dvokapnica od 25° do 55°, izjemoma lahko tudi enokapnica. Objekti so lahko leseni, kovinski, zidani ali v drugi izvedbi. Dopustna je izgradnja kmetijskih gospodarskih objektov, namenjena za rejo živali. Gradnja hlevov za domače živali mora biti zasnovana in locirana tako, da smrad, hrup in mrčes ne motijo okoliških prebivalcev. Dopustna je ureditev površin za zbiranje surovin, pod pogoji, da se prepreči onesnaževanje okolja.

DRUGA MERILA IN POGOJI

Največja površina objektov je 100 m² BTPE, dovoljene so izjeme. Medsosedske ograje so dovoljene do višine 1,5 m. Zaželeno je zasaditev z različnimi drevesnimi vrstami.

Na državni ravni bi bilo treba dopolniti Uredbo o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (Uradni list RS, št. 18/13, 24/13 in 26/13), ki je sprejeta na podlagi Zakona o graditvi objektov (Ur. list RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 14/05 – popr., 126/07, 108/09, 57/12, 110/13 in 19/15). V Prilogi 2 – Nezahtevni in preprosti objekti se med nezahtevnimi objekti, za katere ni treba izdelati projekta in se gradbeno dovoljenje pridobi na podlagi preproste vloge, doda novo vrsto objekta: bivalni objekt – stavba dimenzij do 40 m², v pritlični, enoetažni izvedbi, namenjena prebivanju socialno ogroženih ljudi. Objekt se lahko gradi v lastni režiji.

Preglednica 19: Predlog besedila za dopolnitev Priloge 2: Uredbe o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje.

Table 19: Annex proposal for Appendix 2: Of Decree amending the Regulation on classification of construction with regard to their complexity.

Vrsta objekta	Razvrstitev objekta	Navodilo za razvrščanje
Posebni bivalni objekt	Nezahteven objekt	stavba dimenzij do 40 m ² , v pritlični, enoetažni izvedbi, namenjena prebivanju socialno ogroženih ljudi

Podana predloga dopolnitve državne uredbe in občinskega prostorskega načrta bi olajšala ter poenostavila legalizacijo ter izdajo gradbenih dovoljenj za obstoječe in nove objekte. Z dovoljenim samograditeljstvom bi olajšali socialni status ter bivanjske pogoje marginalnih skupin in omogočili gradnjo posebnih bivalnih objektov v lastni režiji.

10 SKLEPNE UGOTOVITVE

Osnovni namen magistrskega dela je bil opredeliti problematiko prostorskega umeščanja romskih naselij s preveritvijo na primeru občine Grosuplje. Že pri pregledu izvora, migracij in zgodovine Romov, njihove kulturne raznovrstnosti, integracije v okolje in položaja Romov ter stanja naselij v Sloveniji je bilo ugotovljeno, da je naseljevanje Romov v prostoru specifičen pojav v slovenskem naselbinskem prostoru, ki je potreben celovite obravnave. Reševanje mora potekati celostno, interdisciplinarno, večplastno, trajnostno.

V preteklosti prostorska problematika romskih naselij ni bila deležna kontinuirane skrbi in usmerjenega razvoja. Iz pregleda problematike romskih naselij je bilo ugotovljeno naslednje:

- romska naselja so degradiran del slovenskega naselbinskega sistema s svojo specifikom razvoja;
- večinoma so bila za naselitev izbrana zapuščena zemljišča in lokacije, ki nudijo zavetje;
- naselja so ločena od ostalega okolja, mejo predstavljajo ustvarjene in naravne bariere;
- naselja so večinoma manjša;
- glavni vir prihodka so socialni transferji, zaposljivost je majhna, del Romov se še vedno ukvarja z zbiranjem surovin, predvsem kovin in papirja;
- Romi so prešli iz nomadstva in polnomadstva v fazo stalne naselitve;
- v naseljih v večini ni več hierarhije, poglavarji naselij in starešine izginjajo;
- naselja se počasi legalizirajo in infrastrukturno opremljajo;
- Romi se identificirajo z naseljem kot svojim »domom«, želijo si stalno prebivati v naselju in ga izboljševati.

Razvoj, umeščanje in načrtovanje romskih naselij mora biti z vidika prostorskega načrtovanja inovativno. Ključno je vključevanje Romov v začetni fazi procesa načrtovalnega razvoja ob upoštevanju vseh elementov prostorske politike, upoštevanju hierarhije aktov, nivojskem usklajevanju med državo, regijo in občino, vključevanju sektorjev, vključevanju javnosti, ustrezni prilagoditvi zakonodaje, fleksibilno zapisanim prostorskim omejitvam, primerov dobre prakse, sistemsko učinkovitega ukrepanja. V postopkih mora potekati sodelovanje med vsemi štirimi akterji: državo, občino, Romi in okoliškim prebivalstvom.

Predlogi za izboljšanje obravnavajo specifično in inovativno načrtovanje za naselja primerljivih dimenzij na JV delu Slovenije, v katerih prebivajo Romi:

- predhodne preveritve posameznih naselij in romske specifike za posamezna naselja pred umestitvijo novih lokacij;
- pritegnitev Romov v procese razvoja z iskanjem rešitev, ki bodo zagotovile participacijo Romov;

- obveščati in razpravljati o predvidenih načrtih v naseljih, pridobiti njihov interes in podporo;
- izhodišča in cilji morajo upoštevati želje Romov v okviru zakonskih okvirov;
- obstoječe lokacije je treba ohranjati, prelokacije so zgolj izjema;
- upoštevanje razvoja, predvsem z možnostjo samooskrbe, podjetništva;
- načrtovanje večfunkcijskosti naselja;
- skupni prostor za druženje;
- prostor za gojenje zelenjave.

Poleg navedenega je treba prilagoditi zakonodajni okvir, ki bi omogočal izjeme glede na specifične romskega prebivalstva v smislu fleksibilno napisanih prostorskih načrtov z možnostjo poenostavitve pridobivanja gradbenih dovoljenj ter večjih toleranc glede načina in oblike gradnje. Za oceno primernosti lokacije za razvoj, širitve in možnih novih lokacij za romska naselja naj se kot orodje za preveritev na lokalni ravni uporabljajo tehnične smernice – matrice. Pridobitev drugih upravnih dovoljenj⁸⁷ naj bo poenostavljena in hitrejša.

Razvoj, umeščanje in načrtovanje romskih naselij mora biti z vidika prostorskega načrtovanja inovativno. Konkretna preveritev v delu je izdelana na primeru dolenjskih Romov, in sicer za naselja velikosti do 120 prebivalcev, ki omogoča usklajevanje želja, potreb in idej ob upoštevanju prostorskih možnosti in omejitev v prostoru. Naselja kot mikrolokacija so tako načrtovana z dolgoročno vizijo in strategijo, trajnostno prilagojeno konkretni populaciji. Tak način načrtovanja upošteva želje in potrebe Romov, ki lahko preko pobud uveljavijo svoje interese za prihodnost.

Obstoječa naselja v občini Grosuplje so bila preverjena glede na prostorska izhodišča, danosti in omejitve, v zvezi z ustreznostjo lokacij ter možnostjo razvoja. Lokacije so bile preverjene tudi glede na želje, ideje in predloge Romov. Zaključek dela je izdelan v smeri možnega prostorskega razvoja in širitev obstoječih naselij, prelokacije oziroma nove lokacije romskih naselij kot presek prostorskih zmožnosti in želja Romov. Enote urejanja prostora morajo vključevati prostor za bivanje, druženje, gospodarske dejavnosti, prostor za vrtičke.

Glede na izvedeno raziskavo in izhajajoč iz sklepnih ugotovitev dela lahko zaključimo, da gre za specifično področje, ki se mu ne namenja dovolj pozornosti. Treba mu je nameniti več časa in sredstev ob sodelovanju vseh akterjev tako države, občine, Romov kot javnosti.

Romska problematika je večplastna težava, h kateremu je treba pristopiti interdisciplinarno. Magistrsko delo obravnava predvsem segment prostorske problematike v smeri raziskovanja pilotnega modela umeščanja novih naselij oziroma razvoja in širitve obstoječih romskih naselij na primeru dolenjskih Romov, in sicer za naselja velikosti do 120 prebivalcev.

⁸⁷ Npr. za opravljanje dejavnosti, pridobitev s. p.-jev.

Hipoteza, ki sem si jo zastavil, je bila, da ni možno izdelati enotnega modela za umeščanje in načrtovanje poselitve Romov. Posamezno poselitev je treba prilagoditi predhodno izdelani raziskavi konkretne populacije Romov na izbranem območju, njihovi stopnji socializacije in njihovim navadam. Upoštevati je treba specifično njihove kulture ter načela celovitega prostorskega načrtovanja. Hipotezo, ki sem jo preizkusil na primeru Občine Grosuplje v smislu preveritve obstoječih legalnih in nelegalnih naselij ter potencialnih novih lokacij za naselitev Romov, lahko potrdim. V raziskavi se je izkazalo, da so želje Romov glede lokacije bivanja različne in da romski naselji Smrekec I in Smrekec II ne omogočata prostorskega razvoja. Širitev ni mogoča, lokacija, ki je bila načrtovana za preselitev Romov iz več lokacij, že v začetku ni bila ustrezno načrtovana tako prostorsko kot glede na želje, pobude in predloge, ki jih izražajo Romi. Oaza kot primer uspešnega razvoja naselja s specifičnim razvojem sredi kmetijskih zemljišč se tako glede na plansko umeščenost in na želje Romov dolgoročno ohranja kot primerna kljub omejenim možnostim širitve. Naselje Pri Nikotu je relativno ugodno prostorsko umeščeno z omejitvami na JV delu, izpolnjuje želje in predloge Romov, omogoča širitve in razvoj predvsem v smeri Z–JZ, deloma proti naselju »Oaza«. Obstaja možnost za prelokacijo Romov iz obstoječih naselij Smrekec I in Smrekec II ter naselja Benat. Kot obstoječa lokacija je sprejemljiva tudi glede na želje Romov, saj je v neposredni bližini gozda in kmetijskih površin. Zagotovljen je prostor za vzgojo poljščin in rejo domačih živali. Naselje Benat ne dopušča prostorskega razvoja in širitev, lokacija za naselitev ni primerna. Zaradi številnih prostorskih omejitev sprememba namembnosti ni možna, zaradi česar je prelokacija obvezna.

Urejanje prostora in prostorsko načrtovanje ter s tem povezano reševanje problematike romskih naselij je izvirna pristojnost občin. Le-te morajo pri načrtovanju razvoja prostora na tem občutljivem vprašanju delovati subtilno in premišljeno, država pa mora z zakonskimi mehanizmi ustrezno finančno ter strokovno pomočjo aktivno pomagati pri reševanju. Proces trajnostnega razvoja romskih naselij bo uresničljiv, če bo razvoj usmerjen celostno z upoštevanjem ter participiranjem Romov v vseh fazah razvoja. V postopkih sprejemanja in priprave razvoja mora biti seznanjena in vključena tudi javnost.

Osrednji del magistrskega dela je pregled stanja romskih naselij v občini Grosuplje, s preveritvijo naravnih danosti, geneze naselij, omejitev, števila objektov in prebivalcev. Izvedenih in analiziranih je bilo 60 intervjujev v 9 romskih naseljih v dveh slovenskih regijah s tradicionalno romsko poselitvijo, ki podrobneje obravnavajo želje, ideje in predloge Romov v odnosu do prostora in doma, vezano na njihovo polpreteklo zgodovino. Ugotovljeno je bilo, da je faza polnomadstva pri Romih prešla v fazo stalne naselitve. Stalna naselitev je postala sprejemljiv in praktično edini način bivanja. Doživljanje in sprejemanje lastnega bivališča na eni lokaciji in navezanost na trenutno okolje je postala vrednota. Obstoječa naselja v občini Grosuplje so bila preverjena glede na prostorska izhodišča, danosti in omejitve v zvezi z ustreznostjo lokacij ter možnostjo razvoja s tehničnimi smernicami – matricami. Lokacije so bile preverjene tudi glede na želje, ideje in predloge Romov.

Zaključek dela je izdelan v smeri možnega prostorskega razvoja in širitev obstoječih naselij, prelokacije oziroma nove lokacije romskih naselij kot presek prostorskih zmožnosti in želja Romov. Podan je predlog podzakonskega akta (uredbe in odloka), ki bi olajšal ter poenostavil legalizacijo ter izdajo gradbenih dovoljenj tako za obstoječe kot za nove objekte.

V sklepu so predstavljena temeljna izhodišča za nov pristop – pilotni model k bolj učinkovitemu umeščanju romskih naselij, preverjanju možnosti razvoja in širitve obstoječih romskih naselij za posamezno skupino na primeru dolenjskih Romov, in sicer za naselja velikosti do 120 prebivalcev.

Magistrsko delo odpira problematiko umeščanja in širitev romskih naselij v Sloveniji. Model bi bilo smiselno preveriti in nadgraditi tudi v drugih občinah s številčnejšo romsko poselitvijo v sklopu doktorske disertacije.

VIRI

Ajdič, K. 2008. Romska naselja kot primer prostorske segregacije v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Amnesty international Report. 2011. London: Amnesty International Ltd.

Baubock, R. 1994: The Integration of Immigrants. Report of the Joint Group of Specialist on migration, demography and employment. Strasbourg: Council of Europe.

Bez nec, B. 2012. Še vedno Romi. Ljubljana: Študentska založba.

Urad RS za narodnosti, interno gardivo. Bivalne razmere Romov po občinah v Sloveniji, 2004–2005.

Block, M. 1936. Zigeuner, Ihr Leben und ihre Seele. Leipzig.

Comrie, B., Matthews, S., Polinsky, M. 1999. Atlas jezikov. Izvor in razvoj jezikov. Ljubljana: DZS.

Velika ilustrirana enciklopedija. 2007. Človek. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Đurić, R. 1988. Cigani sveta. Beograd: Jugoslovenska knjiga.

Haarmann, H. 2004. Kleines Lexikon der Volker. Von Aborigines bis Zapoteken. Munchen: Verlag C. H. Beck.

Horvat, J. 2011. Romska skupnost v Sloveniji. Zgodovina in kultura Romov. Murska Sobota: Romska skupnost v Sloveniji in Romani Union.

Horvat, R. 2013. Mediacija, pot do učinkovitega reševanja konfliktov med Romi. Univerza v Mariboru.

Jezernik, B. 2006. Zakaj pri nas žive Cigani in ne Romi? Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Klemenčič, V. 1971. Prostorska diferenciacija Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva. Geografski zbornik. Ljubljana: SAZU.

Klien, P. 1991. Romi med revščino in etnično depriviligiranostjo. Položaj Romov v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Klopčič, V. 1991. Pravni položaj Romov, Romi na Slovenskem, Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Klopčič, V. 1999. Pravni položaj Romov v mednarodnih dokumentih, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Klopčič, V. 2007. Položaj Romov v Sloveniji, Romi in Gadže. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Klopčič, V., Komac, M., Kržišnik-Bukić, V. 2003. Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvatje, Makedonci in Srbi v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Kocsis, K. 2007. South Eastern Europe on Maps. 2nd edition. Budapest: Geographical Research Institute. Hungarian Academi of Sciences.

Komac, M. 1999. Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Komac, M. 2005. Izvlečki iz slovenske »romologije«. Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Komac, M. 2007. Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Macura V., Macura-Vuksanović Z. 2007. Stanovanje i naselja Roma u Jugoistočnoj Europi. Prikaz stanja i napredka u Srbiji. Beograd: Društvo za unapređivanje romskih naselja.

Matasović, J. 1928. Cigani u doba Terezianstva i Josefinisma. NS, knj. VII. Zagreb.

Mejak, R. 1991. O nekaterih problemih Romov na Madžarskem, Romi na Slovenskem. Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Miklosich, F. 1872–1880. Uber die Mundarten und die Wanderungen der Zigeuner Europas. Die Denkschriften der Philosophisch – Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaftten, Bd. XXI, XXIII, XXX, XXXI. Wien.

Muršič, M. 2012. Še vedno Romi. Ljubljana: Študentska založba.

Pan, C., Pfeil, B. S. 2000. Die Volksgruppen in Europa. Ein Handbruch. Wien: Braumuller Verlag.

Petrović, D. 1976. Cigani u srednjevekovnom Dubrovniku. ZFF, knj. XIII-1. Beograd.

-
- Pirc, J. 2013. Od skritosti do točke na zemljevidu – socialno prostorski razvoj izbranih romskih naselij v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Plut, D. 2002. Okoljevarstveni vidiki prostorskega razvoja Slovenije. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Pogačnik, A. 2000. Urejanje prostora za tretje tisočletje. Ljubljana: Študentska založba.
- Pogačnik, A. 2013. Prostorsko načrtovalska kompozicija. Ljubljana: Samozaložba.
- Pott, A. F. 1844–1845. Die Zigeuner in Europa und Asien. I, II. Halle. Nova izdaja 1964. Leipzig.
- Veliki splošni leksikon. 1998. Romi (pod geslom), VI. knjiga. Ljubljana: DZS.
- Schwicker, J. H. 1883. Die Zigeuner in Ungarn und Siebenburgen. Die Volker Oesterreich-Ungarns, Bd. 12. Wien und Teschen.
- Slovenski veliki leksikon. 2007. Romi (pod geslom). X. knjiga. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Smerdu, F. 1991. Razprave in gradivo Romi na Slovenskem. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Smerdu, F. 1999. Predstavitev projekta zaposlovanja Romov v občini Novo Mesto, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Srienz-Polzer, M. 1999. Primerjavapravnega položaja Romov v Avstriji in Sloveniji, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Steklačič, G. 2003. Romi v občini Grosuplje. Evropa, Slovenija in Romi. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Studen, A. 2015. Neprilagojeni in nevarni: podoba in status Ciganov v preteklosti. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
- Šiftar, V. 1970. Cigani – minulost v sedanjosti. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Šiftar, V. 1990. Romi, narodnostna in etnična skupnost. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Škraba, U. 2007. Integracija Romov v občini Grosuplje. Magistrska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Štrukelj, P. 1980. Romi na Slovenskem. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Štrukelj, P. 1991. Etnološke raziskave romske populacije v Sloveniji. Romi na Slovenskem. Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Štrukelj, P. 2004. Tisočletne podobe nemirnih nomadov, Zgodovina in kultura Romov v Sloveniji. Ljubljana: Družina.

Štrukelj, P., Winkler P. 1996. Romi. Enciklopedija Slovenije, X. zvezek. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Tancer, M. 1999. Komperativni prikaz učne uspešnosti romskih in neromskih osnovnošolcev v Prekmurju, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Tancer, M. 2011. Dr. Vanek Šiftar, slovenski romolog. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Tichy, H. 1999. Izkušnje pri naporih za izboljšanje položaja Romov v Avstriji, Zgodovina in kultura Romov v Sloveniji, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Urh, Š. 2009. Etnično občutljivo socialno delo z Romi. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Urh, Š. 2012. Država želi, da ostanemo cigani! Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Vilič, F. 2004. Romska naselja v Grosuplju – predlogi k ureditvi bivalnih razmer. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

Winkler, P. 1999. Izkušnje Slovenije pri urejanju položaja Romov, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi. Izziv za manjšinsko pravo, INV in OOSI, Izpostava Ljubljana. Ljubljana.

Zadravec, J. 1991. Demografska in socialna podoba Romov v Sloveniji, Romi na Slovenskem. Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Zimpel, H. G. 2000. Lexikon der Welthevolkerung, Geographie, Kultur, Gesellschaft, Hamburg: Nikol-Velagsgesellschaft GmbH & Co KG.

Zupančič, D. 2015. Städtische Identität losgelöst vom Kontext. Stillgelegte Baustellen in Ljubljana. V: Im Zentrum Wohnen. ISG Graz, ISBN 978-3-200-04222-3.

Zupančič, J. 2004. Prostorski problem romskih naselij na Dolenjskem in v Sloveniji, Rast. Novo mesto.

Zupančič, J. 2006a. Poti k reševanju prostorske problematike romskih naselij, Rast. Novo mesto.

Zupančič, J. 2006b. Funkcije in problemi romskih naselij v luči boljše družbene integracije Romov, Poklicno informiranje in svetovanje za Rome-PISR. Zbornik Črnomelj. Črnomelj.

Zupančič, J. 2010. Prostorski problem romskih naselij v Sloveniji. Ljubljana: MOP.

Zupančič, J. 2011. Koncept modernizacije romskih naselij v Sloveniji. Ljubljana: MOP.

Zupančič, J. 2013. Kulturna geografija: raznolikost svetovnega prebivalstva in kulturnih pokrajin. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Zupančič, J. 2014. Romi in romska naselja v Sloveniji. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Zupančič, J., Kos, D., Klemenčič, V., idr. 2000. Družba in prostorski razvoj Slovenije. Ljubljana: Inštitut za geografijo.

Žagar, M., Kostevc, N., Košak, A., idr. 1999. Romi na Slovenskem, družbena integracija marginalnih skupnosti, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Žagar, N. Lokhar, S. 2003. Projekt Romske ženske to zmoremo, Evropa, Slovenija in Romi. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Žagar, N. 2003. Priložnosti in izzivi izobraževanja odraslih Romov v Beli krajini s stališča organizacije, Poti za izboljšanje Romov v Srednji in Vzhodni Evropi, Izziv za manjšinjsko pravo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Žugel, J. 1991. Integracija romske skupnosti v slovensko družbo, Romi na Slovenskem. Razprave in gradivo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Zakonodaja in predpisi

Odlok o Občinskem prostorskem načrtu občine Grosuplje. Uradni list RS št. 8/13 in 59/15.

Strategija prostorskega razvoja RS. Uradni list RS št. 76/2004.

Uredba o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje. Uradni list RS št. 18/13, 24/13 in 26/13.

Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Uradni list RS št. 33/07.

Zakon o graditvi objektov. Uradni list RS št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 14/05 – popr., 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odl. US, 126/07, 108/09, 61/10 – ZRud-1, 20/11 – odl. US, 57/12, 101/13 – ZDavNepr, 110/13 in 19/15.

Zakon o prostorskem načrtovanju. Uradni list RS št. 33/07, 70/08 – ZVO-1B, 108/09, 80/10 – ZUPUDPP, 43/11 – ZKZ-C, 57/12, 57/12 – ZUPUDPP-A, 109/12, 76/14 – odl. US in 14/15 – ZUUJFO.

Zakon o urejanju prostora. Uradni list RS št. 110/02, 8/03 – popr., 58/03 – ZZK-1, 33/07 – ZPNačrt, 108/09 – ZGO-1C in 80/10 – ZUPUDPP.

Stanovanjski zakon. Uradni list RS št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11 in 40/12 – ZUJF.

Elektronski viri

<http://www.stat.si/popis2002/gradivo/informacija-96.pdf> (Pridobljeno 15. 2. 2016).

http://www.un.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//5744/ (Pridobljeno 15. 2. 2016).

http://www.un.gov.si/si/manjsine/romska_skupnost/ustavno_pravni_polozej/ (Pridobljeno 15. 2. 2016).

Lee, R. 1998. Roma in Canada. Fact sheet. Vancouver: Roma Communiti Centre. pdf. www.researchgate.net/.../0deec523c9c685c7f700 (Pridobljeno 14. 4. 2014).

Penninx, R. 2004. The Logic of Integration Policies: An Excercise in Policy Thinking. Lecture at CEDEM, University of Liege. <http://www.ulg.ac.be/cedem/downloads/RPWP.PDF> (Pridobljeno 10. 10. 2005).

Roma and Travellers. 2013. Strassbourg: Council of Europe. Roma and Travellers Divison. http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_en.sap (Pridobljeno 5. 5. 2014).

Rombase. 2014. <http://rombase.uni-graz.at/cgi-bin/art.cgi?src=data/hist/origin/origin.en.xml> (Pridobljeno 20. 9. 2014).

SEZNAM PRILOG

Priloga A: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA INTERVJU

A1

Annex A: SURVEY QUESTIONNAIRE FOR INTERVIEW

A1

INTERVJU Z ROMI V NASELJU _____

Datum: _____

1. Spol Ž M

2. Starost _____

3. S čim se preživljate?

4. Od kdaj živite v naselju?

5. Kako se razumete z drugimi Romi v naselju?

6. Kako ocenjujete bivalne razmere romske skupnosti v vašem naselju?

7. Kaj razumete pod besedo dom?

8. Ali je za vas stalna naselitev na enem mestu sprejemljiva?

9. Ali bi se radi preselili/kam?

DA _____

NE

10. Ali bi si postavili hišo (bivališče) v bližini (odgovorite po vrstnem redu, kje najraje?):

__stanovanjskih hiš,

__tovarn,

